

~~H. J.~~
~~1955~~

NOTA

BETREFFENDE DE

TOESTAND VAN 'S RIJKS FINANCIËN

BEHORENDE BIJ DE ONTWERP-BEGROTING VOOR

1955

NOTA
betreffende de
TOESTAND VAN 'S RIJKS FINANCIËN
BEHORENDE BIJ DE ONTWERP-BEGROTING
VOOR 1955

Ter begeleiding van de stukken inzake de ontwerpen van wet tot vaststelling van de Rijksbegroting voor het dienstjaar 1955 heeft de ondergetekende de eer over te leggen de gebruikelijke Nota betreffende de toestand van 's Rijks financiën met de daarbij behorende bijlagen.

De Nota is als volgt ingedeeld:

	Blz.
I. <i>Algemeen begrotingsbeeld</i>	2
1. Inleiding	2
2. Samenvattend begrotingsbeeld voor 1955	3
3. Het niveau der Rijksuitgaven	3
4. De vermoedelijke uitkomsten voor 1954	5
5. Begrotingsvergelijking 1954—1955	7
II. <i>De uitgaven voor de verschillende onderwerpen van Staatszorg</i>	9
1. Samenvattend overzicht	9
2. Nadere beschouwing der uitgaven	9
III. <i>De middelen van het Rijk</i>	21
1. Samenvattend overzicht	21
2. Nadere beschouwing der middelen	21
IV. <i>Sterkte van het burgerlijk Rijkspersoneel</i>	25
V. <i>Staatsbalans</i>	26
VI. <i>De Nationale Schuld</i>	28
VII. <i>De kasontwikkeling van het Rijk</i>	29
VIII. <i>Slotbeschouwing</i>	32

Aan de Nota zijn de volgende bijlagen toegevoegd:

Algemene begrotingsoverzichten

1. Algemene verzamelstaat der ontwerp-Rijksbegroting voor het dienstjaar 1955.
2. Analyse van de begrotingen 1953, 1954 en 1955 aangepast aan de methode van de nationale boekhouding.
3. Overzicht van de diensten 1949 tot en met 1953.

Analyses van de uitgaven

4. Uitgaven voor de verschillende onderwerpen van Staatszorg ten laste van de diensten 1948 tot en met 1955.
5. Overzicht van de in de begroting 1955 opgenomen uitgaven voor investeringen door het Rijk.
6. Overzicht van de in de begroting 1955 geraamde bedragen, welke betrekking hebben op werken begrepen in het bouwprogramma 1955.
7. Overzicht van de in de begroting 1955 geraamde bedragen voor herstel van oorlogsschade.
8. Overzicht van de in de begroting 1955 geraamde bedragen voor herstel van watersnoodschade.
9. Overzicht van de aanwending van de ten laste van de dienst 1954 beschikbaar gestelde algemene werkgelegenheidscredieten.

Analyses van de middelen

10. Overzicht van de middelen ten bate van de diensten 1948 tot en met 1955.
11. Vergelijkend overzicht van de belastingmiddelen voor 1954 en 1955.

Bijzondere overzichten en onderwerpen

12. De sterkte van het burgerlijk Rijkspersoneel.
13. De budgetaire betekenis van de met tegenwaardegeld gefinancierde en te financieren additionele uitgaven.
14. Voorzieningen met betrekking tot de financiën der lagere publiekrechtelijke lichamen.
15. Staatsbalans.
16. Overzichten van de ontwikkeling van de Nationale Schuld en van de consolidaties sinds 1945.

I. Algemeen begrotingsbeeld

1. Inleiding

De ondergetekende stelt het op prijs, zijn beschouwingen over de toestand van 's Rijks financiën in te leiden met een terugblik naar de ontwerp-begroting 1954 en een enkel woord te wijden aan de ontwikkeling, welke het begrotingsbeeld voor dat jaar inmiddels heeft ondergaan.

Bij de begroting 1954 gold als richtsnoer het streven der Rijksoverheid om door vergroting van de bestedingsmogelijkheden in de bedrijfs- en in de gezinshuishoudingen de levensstandaard van het Nederlandse volk te verhogen en aldus, zonder het verkregen monetaire evenwicht in gevaar te brengen, een zo groot mogelijk bijdrage te leveren aan een verhoging van de nationale welvaart.

Het nog steeds hoge peil der militaire uitgaven, de voortgaande uitkeringen ter vergoeding van oorlogsschade, de nog altijd omvangrijke lasten van de Nationale Schuld, de uitgaven als gevolg van de watersnood, zomede de bedragen, gemoeid met een groot aantal verdere noodzakelijke voorzieningen, waren oorzaak, dat deze begroting reeds aanstonds een hoog uitgavenniveau te zien gaf. Anderzijds stond genoemde begroting in het teken der verschillende belangrijke belastingverlagingen, welke eensdeels hun rechtvaardiging vonden in structurele overwegingen, met name de belangen van de werkgelegenheid op langere termijn en de volkshuisvesting, en anderdeels in de wenselijkheid, te komen tot een verlichting van belastingdruk in de sfeer van het inkomen.

Een en ander leidde tot een ontwerp-begroting, welke ten aanzien van de Gewone Dienst, de Buitengewone Dienst I en het Landbouw-Egalisatiefonds een tekort liet van 401 miljoen en voor de Buitengewone Dienst II een tekort ad 594 miljoen, zodat uiteindelijk voor de Gehele Dienst een nadelig saldo van 995 miljoen resulteerde. Doordat nog tijdens de parlementaire behandeling van deze ontwerp-begroting enkele wettelijke voorzieningen tot stand kwamen, welke voor 1954 additionele budgetaire uitgaven tot een totaalbedrag van 204 miljoen meebrachten¹⁾, gaf de oorspronkelijk vastgestelde begroting dienovereenkomstig grotere tekorten te zien, t.w. 601 miljoen voor het totaal van de Gewone Dienst, de Buitengewone Dienst I en het Landbouw-Egalisatiefonds, 598 miljoen voor de Buitengewone Dienst II en derhalve 1199 miljoen voor de Gehele Dienst.

De ondergetekende moge in dit verband in herinnering brengen dat, naar zijn oordeel, deze op korte termijn ontegenzeggelijk minder gunstige budgetaire vooruitzichten in belangrijke mate mede dienden te worden toegeschreven aan een tijdelijke samenloop van omstandigheden, welke, naar redelijkerwijze mocht worden aangenomen, geen duurzaam karakter zouden dragen. Op langere termijn bezien leek ten aanzien van bepaalde belangrijke groepen van uitgaven een daling te mogen worden verwacht.

Lag derhalve het uitgaventotaal volgens de oorspronkelijk vastgestelde begroting 1954 (6716 miljoen) reeds belangrijk hoger dan dat van de ingediende begroting (6512 miljoen), sedertdien is door verschillende omstandigheden nog een aanzienlijke verdere stijging opgetreden, zodanig, dat naar huidige inzichten dit totaal 7161 miljoen zal belopen. Op de vele mutaties, die op deze ontwikkeling van invloed zijn geweest, zal elders in deze Nota nader worden ingegaan. Te dezer plaatse moge worden volstaan met het noemen van: de loonronde van 1 Januari jl., welke niet alleen de salarisuittgaven, maar ook verschillende andere posten van het Rijksbudget in belangrijke mate deed stijgen; de versnelde aflossing van buitenlandse schuld (Brits Settlement en Internationale Bank voor Herstel en Ontwikkeling), waartoe in het licht van de bij voortdurend gunstige ontwikkeling van de betalingsbalans en de stand der deviezenreserves kon worden besloten; de toeneming

van de rentelasten der gevestigde binnenlandse schuld in verband met verdere consolidatie van vlottende schuld.

Aangezien deze sterke verdere stijging voor een belangrijk deel als een weerspiegeling kan worden gezien van de meerdere welvaart, met name van de sterk verbeterde monetaire situatie, welke in de Nederlandse volkshuishouding tot ontwikkeling is gekomen, meent de ondergetekende, dat zij, in ruimer verband gezien, geen reden behoeft te geven tot bezorgdheid.

Meer nog dan het verloop van de uitgaven kan de opbrengst der middelen geacht worden, een weerslag te zijn van de groeiende welvaart in ons land. Want ondanks de stijging van het totaal der uitgaven met rond 445 miljoen ten opzichte van de oorspronkelijk vastgestelde begroting, kon het nadelig saldo van de Gehele Dienst blijkens de vermoedelijke uitkomsten met 358 miljoen verminderen, derhalve tot 841 miljoen. Dit was, behalve aan het effect van de laatste loonronde op de opbrengst van de belastingen, welke bij de oorspronkelijke begroting uitdrukkelijk buiten beschouwing was gelaten, vooral te danken aan de bijzonder gunstige economische ontwikkeling, waarin ons land zich het laatste jaar mocht verheugen. Daardoor vloeiden de belastingopbrengsten nog belangrijk ruimer dan zelfs bij een reeds redelijk optimistische beoordeling een jaar geleden kon worden voorzien.

Op het overeenkomstig het vorenstaande gewijzigde begrotingsbeeld 1954 zal, zoals reeds is opgemerkt, in het vervolg van deze Nota nog nader worden ingegaan.

Ook de ontwerp-begroting 1955 staat in het licht van de huidige gunstige economische ontwikkeling. Een van de uitgangspunten, waarop zij werd gebaseerd, is de veronderstelling van een bestendiging van een betrekkelijk gunstige wereldconjunctuur met als gevolg hiervan een verdere stijging van het nationaal inkomen, welke op haar beurt wederom doorwerkt in de opbrengst van de belastingmiddelen. Een en ander brengt voorts mede, dat slechts met een betrekkelijk geringe werkloosheid behoefde te worden rekening gehouden, zodat kredieten ten behoeve van specifieke maatregelen, gericht op bestrijding van werkloosheid op korte termijn, slechts in beperkte omvang worden aangevraagd.

Met betrekking tot de uitgaven, verband houdende met de militaire inspanning, moge worden opgemerkt, dat het jaar 1955 het begin vormt van een tweede meerjarige opbouwperiode. De Regering is van oordeel, dat ook voor de jaren 1955 tot en met 1957 belangrijke bedragen ten behoeve van de strijdkrachten dienen te worden beschikbaar gesteld. Blijkens de Nota inzake het Defensiebeleid dd. 18 Mei 1954 zullen de voor genoemde periode te voteren begrotingsgelden in totaal 4050 miljoen of 1350 miljoen per jaar dienen te belopen. Dit betekent derhalve in vergelijking met de voorafgaande jaren een verlaging van het voor defensiedoeleinden aangevraagde bedrag met 150 miljoen per jaar.

Voorts onderging het uitgavenbeeld een gunstige invloed van de omstandigheid, dat het herstel van de watersnoodschade zijn voltooiing nadert, zodat in 1955 voor dit doel met een aanmerkelijk lager bedrag kan worden volstaan.

Het vorenstaande heeft geleid tot een ontwerp-begroting, welke voor zover betreft de Gewone Dienst tezamen met de Buitengewone Dienst I en het nadelig saldo van het Landbouw-Egalisatiefonds (ook wel genoemd de lopende dienst), ongeveer in evenwicht is en wat betreft de Gehele Dienst een in vergelijking met de ontwerp-begroting 1954 sterk gedaald tekort vertoont.

Aan deze ontwerp-begroting heeft ten grondslag gelegen het streven om met behulp van de Rijksfinanciën bij te dragen tot een evenwichtige verdere ontwikkeling van de gunstige conjunctuur, waarin ons land zich momenteel bevindt en tevens om van de te verwachten bevreemdende situatie gebruik te maken om te komen tot een verdere versteviging van de Nederlandse economische positie, opdat daardoor een verantwoorde basis wordt verkregen voor een nieuwe verlichting van lasten.

¹⁾ De belangrijkste hiervan betreft de tegemoetkomingen aan oorlogsslachtoffers uit het voormalig Nederlandsch-Indië (C.A.B.-rapport).

en wel voor de jaren 1946 t/m 1952 volgens de Rijksrekeningen, voor 1953 volgens het vermoedelijk beloop, voor 1954 volgens enerzijds de ontwerp-begroting en anderzijds de vermoedelijke uitkomsten in de betekenis, zoals in de volgende paragraaf is uiteengezet, en tenslotte voor 1955 volgens de ontwerp-begroting. De bedragen van het nationaal inkomen in 1954 en 1955 hebben nog het karakter van ramingen. Speciaal ten aanzien van 1955 is dit uiteraard het geval.

Jaar	Nationaal inkomen (tegen marktprijzen)	Uitgaven Gehele Dienst	Uitgaven in % van het nationaal inkomen
1946 . . .	9 930	4 635	46,7
1947 . . .	12 070	5 123	42,4
1948 . . .	14 230	5 162	36,3
1949 . . .	15 960	4 465	28,0
1950 . . .	17 740	4 868	27,4
1951 . . .	19 560	5 469	28,0
1952 . . .	20 170	5 488	27,2
1953 ¹⁾ . .	21 960	6 163	28,1
1954 ²⁾ . .	21 260	6 399	30,1
1954 ³⁾ . .	23 760	7 048	29,7
1955 ⁴⁾ . .	24 070	6 470	26,9

¹⁾ Vermoedelijk beloop.

²⁾ Millioenennota 1954.

³⁾ Vermoedelijke uitkomsten.

⁴⁾ Ontwerp-begroting.

De ondergetekende acht de hier toegepaste vergelijkingsmethode op zichzelf gerechtvaardigd, maar meent dat het mogelijk en ook nuttig is, te komen tot een beter vergelijkingsbeeld, door namelijk op het in de vergelijking te betrekken Rijksuitgavetotaal nog enkele verdere correcties toe te passen.

De behoefte aan deze correcties vloeit voort uit de voor de begrotingsadministratie geldende voorschriften, zoals deze zijn vervat in de Comptabiliteitswet 1927. Het karakter van de Rijksbegroting als openbaar autorisatiedocument eist een verantwoording van alle Rijksuitgaven en -inkomsten op bruto-basis, zodat het, uitzonderlijke gevallen daargelaten, niet geoorloofd is, inkomsten, welke rechtstreeks uit een bepaalde Rijksactiviteit voortvloeien, op de uitgaven ten behoeve van deze activiteit in mindering te brengen. Het is duidelijk, dat dit bruto-systeem een hoger uitgavenniveau tengevolge heeft dan wanneer de netto-methode zou zijn gekozen.

Bij de berekening van het nationaal inkomen wordt echter in afwijking hiervan voor sommige uitgavengroepen van het Rijk de netto-methode toegepast. Voor een zuiverder vergelijking als hierboven bedoeld van de Rijksuitgaven met het nationaal inkomen is het nu wenselijk, een gelijke methode te volgen en zal derhalve voor dit doel soms een saldering van Rijksinkomsten met de desbetreffende uitgaven noodzakelijk zijn. De vraag, wanneer dit het geval is, kan worden beantwoord aan de hand van bijlage 2 van deze Nota, bevattende een analyse van de begroting aangepast aan de methode van de nationale boekhouding. Deze analyse vormt het uitgangspunt voor de becijfering van het Rijksaandeel in de vorming, de verdeling en de besteding van het nationaal inkomen. Bij deze becijfering worden ten aanzien van de Rekening I Consumptie en de Rekeningen V Directe investeringen en VI Indirecte investeringen slechts de saldi, respectievelijk aangeduid als netto-consumptie, netto directe investeringen en netto indirecte investeringen, in aanmerking genomen. Op grond van het voorgaande lijkt het juist, ter bepaling van het uitgaventotaal van de Rijksoverheid voor de vergelijking met het nationaal inkomen deze zelfde saldobedragen in aanmerking te nemen. Van de overige rekeningen waren, behoudens de betalingen aan en van het buitenland, welke hierna nog besproken zullen worden, de bruto-bedragen, derhalve de volledige debetstellingen, in de totaalstelling op te nemen.

Afgezien van de hiervoor besproken correcties lijkt het tevens verhelderend, bij een vergelijking als de onderhavige onderscheid te maken tussen reële uitgaven en overdrachtsuitgaven, omdat deze beide categorieën van uitgaven zoals bekend een geheel verschillende betekenis voor de volkshuishouding hebben. Ook dit onderscheid kan worden bepaald aan de hand van meergenoemde bijlage 2.

Door de reële uitgaven wordt een rechtstreeks beroep op de nationale middelen gedaan. Het zijn de (netto) uitgaven voor lonen en salarissen en die voor aankoop van goederen en diensten, zowel voor consumptieve als voor investeringsdoel-einden. Het totaal der reële uitgaven wordt derhalve gevonden door optelling van de saldi van de rekeningen I Consumptie en V Directe investeringen en dit totaal is dan gelijk aan het netto beroep van het Rijk op de nationale middelen, zoals dit nog weer nader is gespecificeerd in de slotrekening van bijlage 2.

De overige uitgaven, derhalve die opgenomen in de rekeningen II Rente, verlies en winst, III Inkomensoverdrachten, IV Vermogensoverdrachten, VI Indirecte investeringen en VII Overige vermogensmutaties, worden hier beschouwd als overdrachtsuitgaven. Zij komen rechtstreeks ten goede aan de overige sectoren van de volkshuishouding (en c.q. het buitenland); deze overige sectoren worden daardoor in staat gesteld, hunnerzijds — in plaats van het Rijk — een beroep te doen op de in de Nederlandse volkshuishouding geproduceerde goederen en diensten.

Zoals reeds hiervoor is medegedeeld, worden de overdrachtsuitgaven verantwoord op bruto-basis, behoudens:

1°. de uitgaven voor indirecte investeringen, welke met de direct daartegenoverstaande aflossingen worden gesaldeerd en

2°. de betalingen aan het buitenland voor rente en aflossing op Nationale Schuld en voor vermogensoverdrachten, welke worden gesaldeerd met de ontvangsten wegens rente en aflossing op vorderingen en met de vermogensoverdrachten ten laste van het buitenland.

Deze saldering ten aanzien van de transacties met het buitenland wordt toegepast omdat voor de volkshuishouding als geheel slechts het saldo van belang is.

Uit de hieronder volgende tabel blijkt nu, hoe de reële uitgaven, de overdrachtsuitgaven en de totale netto-uitgaven van het Rijk zich, in vergelijking met het nationaal inkomen, sedert 1946 hebben ontwikkeld.

Jaar	Nationaal inkomen tegen marktprijzen	Reële uitgaven		Overdrachtsuitgaven		Totale netto uitgaven	
		bedrag	in % van N.I.	bedrag	in % van N.I.	bedrag	in % van N.I.
1946	9 930	1 212	12,2	2 875	28,9	4 087	41,1
1947	12 070	1 545	12,8	3 081	25,5	4 626	38,3
1948	14 230	1 980	13,9	2 736	19,2	4 716	33,1
1949	15 960	1 554	9,7	2 334	14,6	3 888	24,3
1950	17 740	1 727	9,7	2 578	14,6	4 305	24,3
1951	19 560	2 089	10,7	2 932	15,0	5 021	25,7
1952	20 170	2 260	11,2	2 614	12,9	4 874	24,1
1953 ¹⁾	21 960	2 647	12,1	2 901	13,2	5 548	25,3
1954 ²⁾	21 260	2 921	13,7	3 096	14,6	6 017	28,3
1954 ³⁾	23 760	3 233	13,6	3 357	14,1	6 590	27,7
1955 ⁴⁾	24 070	2 953	12,3	3 142	13,0	6 095	25,3

¹⁾ Vermoedelijk beloop.

²⁾ Millioenennota 1954.

³⁾ Vermoedelijke uitkomsten.

⁴⁾ Ontwerp-begroting.

Blijkens deze opstelling lag het percentage, dat de totale Rijksuitgaven uitmaken van het nationaal inkomen, in de eerste na-oorlogse jaren op een zeer hoog niveau, maar daalde het vervolgens tot en met 1949 aanmerkelijk. Deze daling vond plaats zowel absoluut als, vooral, ook relatief, doordat het nationaal inkomen in deze jaren belangrijk toenam. Nadien is bedoeld percentage, ondanks zekere schommelingen, min of

2. Samenvattend begrotingsbeeld voor 1955

Van de ontwerp-begroting voor het komende jaar, zoals deze in de onderscheidene ontwerpen van wet is vervat, moge thans in de volgende tabel een samenvattend overzicht worden gegeven (in miljoenen guldens) ¹⁾.

Omschrijving	Ontwerp-begroting 1955
Gewone Dienst	
Uitgaven	4 678
Middelen	5 376
Saldo	+ 698
Buitengewone Dienst I (Uitgaven en ontvangsten van aflopend karakter)	
Uitgaven	847
Middelen	205
Saldo	— 642
Landbouw-Egalisatiefonds	
Saldo	— 64
Gewone Dienst, Buitengewone Dienst I en Landbouw-Egalisatiefonds	
Saldo	— 8
Buitengewone Dienst II (Kapitaalsuitgaven en -ontvangsten)	
Uitgaven	994
Middelen	434
Saldo	— 560
Gehele Dienst	
Uitgaven (inclusief nadelig saldo Landbouw-Egalisatiefonds)	6 583
Middelen	6 015
Saldo	— 568

¹⁾ Voor zover niet anders is aangegeven betreffen alle in deze Nota opgenomen geldbedragen miljoenen guldens.

Overeenkomstig de ten deze ook in vorige jaren gevolgde werkwijze zijn de geraamde opbrengsten der buitengewone heffingen en de daartegenover staande buitengewone aflossing van Nationale Schuld — voor 1955 geraamd op 30 miljoen — in dit overzicht, evenals in alle verdere cijferopstellingen in deze Nota, buiten beschouwing gelaten.

Volledigheidshalve zij nog vermeld, dat voor zover artikelen der begroting 1954 zijn aangewezen voor toepassing van artikel 24 der Comptabiliteitswet, de daaruit voortvloeiende overboekingen niet in de begrotingsbedragen voor 1955 zijn opgenomen, evenmin als de te verwachten overboekingen ingevolge dat artikel van 1955 naar 1956 op de begrotingsbedragen voor 1955 in mindering zijn gebracht.

In de begroting 1955 zijn geen uitgaven opgenomen, waarvan thans bekend is, dat daartegenover gelden uit de tegenwaarde-rekening beschikbaar zullen worden gesteld.

Bij de raming der belastingmiddelen is rekening gehouden met de budgetaire gevolgen van de momenteel bij de Staten-Generaal aanhangende wijzigingen der belastingwetgeving, met name ten aanzien van de omzetbelasting. Voor het overige is als gebruikelijk uitgegaan van de geldende wetgeving. In dit verband is bij de raming onder meer aangenomen, dat de nog bestaande, in 1951 in samenhang met de versterkte defensie-inspanning ingevoerde, verzwaring van de belastingdruk niet zal worden bestendigd. De uit deze laatste veronderstelling voortvloeiende opbrengstdervingen zijn intussen voor de begroting 1955 nog slechts van relatief geringe betekenis. De verlaging van het tarief der vennootschapsbelasting voor het boekjaar 1955 zal namelijk eerst in de begroting 1956 tot uiting komen, terwijl de verhoging van de motorrijtuigenbelasting en

die van de successierechten eerst per 1 September 1955 zullen vervallen. Bij de successierechten pleegt bovendien een tariefs-wijziging eerst meer dan een half jaar later invloed op de ontvangsten te hebben. De gevolgen van de genoemde opbrengstdervingen kunnen (in vergelijking met 1954) voor 1955 worden becijferd op in totaal 28 miljoen.

Bij de berekening der belastingbaten voor het Rijk is het aandeel van het Gemeentefonds in de opbrengst der daarvoor in aanmerking komende belastingmiddelen gesteld op 14,84 % (tegenover 13 % in de ontwerp-begroting 1954), zulks overeenkomstig het inmiddels door de Tweede Kamer der Staten-Generaal aangenomen ontwerp van wet betreffende de financiële verhouding tussen het Rijk en de Gemeenten voor de jaren 1953 t/m 1957 (Zitting 1952—1953 — 3053).

Het aandeel van het Provinciefonds, dat in de begroting 1954 was berekend naar 0,67 %, is in verband met het aflopen van de termijn waarvoor eerdergenoemde defensieverhogingen werden ingevoerd, voor 1955 wederom gesteld op het oude percentage van 0,7.

Wellicht ten overvloede zij voorts aangetekend, dat bij de samenstelling van de ontwerp-begroting 1955 is uitgegaan van het thans bestaande loonpeil.

Tenslotte is in de ontwerp-begroting 1955 nog geen rekening gehouden met een aantal uitgaven, welke zullen voortvloeien uit wettelijke regelingen, die op het tijdstip van indienen der begroting nog niet zijn tot stand gekomen. Voor zover momenteel kan worden overzien, kunnen uit dien hoofde in 1955 additionele uitgaven worden verwacht wegens:

Opheffing der anti-cumulatiebepalingen nopens Indische pensioenen;

Regeling van de rechtsbijstand aan on- en minvermogenen;

Regeling van het kleuteronderwijs;

Wijziging wet Buitengewoon Pensioen 1940—1945.

Hiermede zal naar schatting in totaal een bedrag zijn gemeoid van ongeveer 30 miljoen.

Blijkens vorenstaand overzicht zal het totaal der uitgaven volgens de ontwerp-begroting 1955 voor de Gehele Dienst 6583 miljoen bedragen; deze uitgaven zullen voor een bedrag van 6015 miljoen door budgetaire middelen worden gedekt, zodat een ongedekt begrotingstekort van 568 miljoen resteert. Ter voorkoming van misverstand zij er evenwel op gewezen, dat deze bedragen voor de vraag, op welke wijze de Rijksuitgaven in 1955 zullen moeten worden gefinancierd, slechts van beperkte betekenis zijn. Want niet het tekort op de begroting van uitgaven in de zin van de Comptabiliteitswet komt als zodanig voor financiering in aanmerking, maar het kastekort, zoals dat ontstaat uit het verloop van de kasuitgaven en de kasontvangsten, waartoe de uitvoering van de Rijksbegroting aanleiding geeft. Het budgetaire tekort en het kastekort in de zoëven bedoelde zin zijn grootheden, welke op een verschillende wijze tot stand komen en welke blijkens de ervaring in belangrijke mate van elkaar kunnen afwijken. In verband hiermede zal in hoofdstuk VII van deze Nota, waar de kasontwikkeling van het Rijk in beschouwing wordt genomen, op het dekkingsvraagstuk nader worden ingegaan.

3. Het niveau der Rijksuitgaven

Evenals in de Miljoenennota's van vorige jaren moge de ondergetekende ook ditmaal aandacht vragen voor het niveau van de Rijksuitgaven.

Een beoordeling van dit niveau uitsluitend op basis van het totaal der uitgaven in absolute zin zou slechts een zeer beperkte betekenis hebben. Gezien de economische betekenis van de Rijksfinanciën voor de volkshuishouding in haar geheel, vooral op langere termijn bezien, is het vruchtbaarder, de Rijksuitgaven te relateren aan het nationaal inkomen; aldus wordt tegelijk de invloed van wijzigingen in de koopkracht van het geld op het uitgavenniveau op aanvaardbare wijze geëlimineerd. Aan de hand van de meest recente cijfers verkrijgt men dan de in de volgende tabel weergegeven resultaten, waarbij zij aange-tkend, dat de vermelde uitgavencijfers betreffen het totaal van de Gehele Dienst, exclusief de afschrijvingen op de Rijksactiva,

meer constant gebleven, zulks als gevolg van de omstandigheid, dat de Rijksuitgaven en het nationaal inkomen in ongeveer gelijke mate stegen. De uitgaven in verband met de watersnood ten spijt is het percentage voor 1953 niet noemenswaard opgelopen, dank zij weer de stijging van het nationaal inkomen. Wel is dat, ondanks het voortduren van de laatstbedoelde ontwikkeling, het geval in 1954, in welk jaar naast de watersnooduitgaven nog enkele andere bijzondere factoren (met name de vervroegde aflossing van buitenlandse schuld) hun invloed op de vermoedelijke uitkomsten doen gelden.

Bezie men de reële en de overdrachtsuitgaven afzonderlijk, dan treedt voor deze beide componenten der totale uitgaven een niet geheel uniforme ontwikkeling aan de dag. De overdrachtsuitgaven bewogen zich in absolute zin sedert de oorlog op een niet sterk fluctuerend niveau, hetgeen uiteraard een geleidelijk voortschrijdende daling in verhouding tot het stijgende nationaal inkomen impliceerde. Het gaat hier in hoofdzaak om de verschillende sociale voorzieningen, de prijs- en huurverlagende subsidies, de vergoedingen wegens oorlogs- en watersnoodschade, de kapitaalverstrekkingen aan Rijksfondsen, Staatsbedrijven en derden, alsmede om de betalingen wegens rente van en aflossing op de Nationale Schuld.

De reële uitgaven geven een ander beeld te zien. In absolute zin trad in de beschouwde periode een voortdurende stijging op, welke evenwel naar verhouding per saldo ongeveer gelijk was aan die van het nationaal inkomen. Het betreft hier, zoals reeds opgemerkt, de uitgaven, welke zelf rechtstreeks bijdragen tot de vorming van het nationaal inkomen; hieronder vallen o.m. de lonen en salarissen en de materiële uitgaven voor consumptieve- en investeringsdoeleinden.

Het blijkt, dat tot dusver op langere termijn gezien de ontwikkeling van het niveau der Rijksuitgaven, althans in absolute zin genomen, in hoofdzaak door het verloop van laatstgenoemde groep werd bepaald.

Hoewel uiteraard door het optreden van allerlei nu nog niet te voorziene mutaties ook het uitgavenbeeld voor 1955 uiteindelijk nog wel enigermate zal afwijken van dat der ontwerp-begroting, mag het, naar het de ondergetekende wil voorkomen, niettemin tot enige voldoening strekken, dat het niveau der Rijksuitgaven volgens deze ontwerp-begroting in verhouding tot het nationaal inkomen een daling te zien geeft niet alleen ten opzichte van de ontwerp-begroting voor 1954, maar ook ten opzichte van de vermoedelijke uitkomsten voor dat jaar.

4. De vermoedelijke uitkomsten voor 1954

Alvorens de verschillende aspecten van de ontwerp-begroting 1955 aan verdere beschouwingen te onderwerpen, moge de ondergetekende thans eerst aandacht vragen voor de begroting 1954, welker ontwikkeling in hoofdtrekken reeds in de inleiding tot dit hoofdstuk werd geschetst. Hieronder volgt een samenvattend overzicht van deze ontwikkeling. In de eerste geldkolom zijn daarin de bedragen vermeld van de bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal ingediende ontwerp-begroting 1954, in de tweede kolom de bedragen, zoals deze bij de algemene begrotingswetten zijn vastgesteld. Vervolgens zijn kolommen opgenomen voor de bedragen, waarmee de realisatie op grond van de thans bestaande vooruitzichten zal afwijken van de vastgestelde begroting 1954, alsmede voor het totaalbeeld van de aldus geraamde vermoedelijke uitkomsten van de dienst 1954.

De titelwijziging van deze laatste kolom (in vorige jaren: herzien begrotingsbeeld, thans: vermoedelijke uitkomsten) heeft niet alleen terminologische betekenis. Het karakter van de Rijksbegroting van machtiging aan, doch niet van verplichting van de Regering tot het uitgeven van gelden heeft er in het verleden toe geleid, dat in de loop van het dienstjaar in de eerste plaats aandacht werd geschonken aan noodzakelijk wordende additionele uitgaven, dus aan verhoging van de desbetreffende krediet-machtigingen. Eventueel mogelijke verlagingen als gevolg van het achterblijven van de feitelijke uitgaven bij de in de begroting opgenomen ramingen plegen daarom slechts in beperkte mate

in de begroting te worden verwerkt en komen doorgaans eerst in de Rijksrekening volledig tot uitdrukking. Bijgevolg is de mogelijkheid niet denkbeeldig, dat de tussentijdse begrotings-overzichten een te ongunstig beeld geven van de budgetaire situatie. Teneinde hun realiteitsgehalte te verhogen, is dit jaar niet volstaan met het geven van een herzien begrotingsbeeld zonder meer, doch is getracht, een zo nauwkeurig mogelijke prognose te verschaffen omtrent het te verwachten werkelijke verloop van de begrotingsuitgaven en -inkomsten. Volledigheidshalve zij nog aangetekend, dat in deze opstelling met alle factoren, welke dit verloop zouden kunnen beïnvloeden, is rekening gehouden, zodat daarin voorzover mogelijk ook het verschil tussen de overboekingen ingevolge artikel 24 van de Comptabiliteitswet van 1953 naar 1954 en die van 1954 naar 1955, alsmede de beschikbaar komende tegenwaardegelden zijn verwerkt.

-Samenvattend overzicht der begroting 1954

Omschrijving	Ontwerp-begroting volgens Millioenennota	Oorspronkelijk vastgestelde begroting	Per saldo wijzigingen	Vermoedelijke uitkomsten
Gewone Dienst				
Uitgaven	4 309	4 323	+ 383	4 706
Middelen	4 762	4 762	+ 610	5 372
Voordelig saldo . . .	453	439	+ 227	666
Buitengewone Dienst I (Uitgaven en ontvangsten van aflopend karakter)				
Uitgaven	1 052	1 238	— 319	919
Middelen	298	298	+ 170	468
Nadelig saldo	754	940	— 489	451
Landbouw-Egalisatiefondsen				
Nadelig saldo	100	100	—	100
Gewone Dienst, Buitengewone Dienst I en Landbouw-Egalisatiefondsen				
Nadelig saldo/Voordelig saldo	— 401	— 601	+ 716	+ 115
Buitengewone Dienst II (Kapitaalsuitgaven en -ontvangsten)				
Uitgaven	1 051	1 055	+ 381	1 436
Middelen	457	457	+ 23	480
Nadelig saldo	594	598	+ 358	956
Gehele Dienst				
Uitgaven (inclusief nadelig saldo Landbouw-Egalisatiefondsen)	6 512	6 716	+ 445	7 161
Middelen	5 517	5 517	+ 803	6 320
Nadelig saldo	995	1 199	— 358	841

Uit vorenstaande tabel blijkt, dat het vermoedelijke tekort op de Gehele Dienst, tijdens de parlementaire begrotingsbehandeling gestegen van 995 miljoen tot 1199 miljoen, tengevolge van een groot aantal wijzigingen aan de uitgaven- en aan de middelenzijde naar de huidige inzichten per saldo met 358 miljoen zal dalen. Omtrent de belangrijkste oorzaken, welke tot deze wijzigingen hebben geleid, resp. zullen leiden, moge het volgende worden medegedeeld.

Uitgaven 1954

	Gewone Dienst	Buitenge- wone Dienst I	Buiten- gewone Dienst II	Gehele Dienst
<i>Verhogingen:</i>				
Uitgaven voortvloeiende uit wettelijke verplichtingen	204	14	—	218
Aflossing op Nationale Schuld	—	—	342	342
Posten, waartegenover een gelijk bedrag wordt geraamd	82	—	—	82
Additionele uitgaven, waarvoor gelden uit de tegenwaarde-rekening beschikbaar komen	98	—	28	126
Uitgaven voor afgesloten dienstjaren . .	8	—	—	8
Overige	78	25	129	232
Totaal verhogingen . .	470	39	499	1 008
<i>Verlagingen</i>	87	358	118	563
Saldo verhogingen/verlagingen	+ 383	— 319	+ 381	+ 445

Belangrijke verhogingen vloeien blijkens bovenstaand overzicht voort uit wettelijke verplichtingen. Hiertoe behoren o.m. de salarisverbetering voor het Rijkspersoneel per 1 Januari j.l. (55 miljoen, waarvan echter ongeveer 30 miljoen wordt opgevangen door het achterblijven van de werkelijke personeelssterkte bij de in de begroting voorziene sterkte), de verhogingen van pensioenen (43 miljoen), de verhoging der sociale uitkeringen, zoals de uitkeringen ingevolge de noodvoorziening ouden van dagen (41 miljoen), de kosten voortvloeiende uit de Werkloosheidswet (5 miljoen), de doorwerking van de salarismaatregelen in de Rijksbijdrage aan de gemeenten in de kosten van de gemeente-politie (8 miljoen), de schadeloosstelling aan de lagere publiekrechtelijke lichamen in verband met de derving van inkomsten als gevolg van de verlaging per 1 Januari 1954 van de personele belasting (34 miljoen) en de hogere uitgaven wegens rente op de binnenlandse gevestigde schuld (24 miljoen), nodig o.a. in verband met het aangaan van nieuwe leningen in 1954 en de semi-consolidatie van vlottende schuld in handen van het bankwezen.

Het voor aflossing op Nationale Schuld vermelde bedrag ad 342 miljoen vindt zijn oorzaak in de versterkte aflossing op het Britse Settlement (142,5 miljoen), alsmede op de met de Internationale Bank voor Herstel en Ontwikkeling aangegane lening (199,5 miljoen).

Tot de toeneming van de uitgaven hebben voorts bijgedragen de uitgaven ter egalisatie van de kolenprijzen (11,5 miljoen). De desbetreffende regeling, welke aanvankelijk slechts tot 1 April 1954 zou gelden, is inmiddels op beperkte schaal verlengd. Voorts is de in vorige jaren reeds bij herhaling in het vooruitzicht gestelde Rijksbijdrage in de vorm van schuldbrieven aan het Bedrijfspensioenfonds voor de Koopvaardij ten bedrage van 70,3 miljoen thans tot afwikkeling gekomen. Tegenover deze nieuwe uitgaven staan gelijke bedragen aan middelen.

Van de additionele uitgaven, waarvoor gelden uit de tegenwaarde-rekening beschikbaar komen, wordt in bijlage 13 een specificatie gegeven.

De onder „overige” opgenomen bedragen kunnen in hoofdzaak worden verklaard door hogere uitgaven voor defensie. Zoals bekend zijn in de afgelopen jaren de uitgaven voor dit doel belangrijk gebleven beneden de op de begroting uitgetrokken bedragen. De ongebruikte gelden komen derhalve in de daarop volgende jaren boven het defensieplafond van die jaren beschikbaar. Ten laste van de begroting 1954 zal naar schat-

ting hiervan ongeveer 150 miljoen worden uitgegeven. In dit bedrag is voor de Bescherming Bevolking 22 miljoen begrepen. Van de „overige” verhogingen voor civiele doeleinden zijn de belangrijkste de uitgaven in verband met de overneming door Nederland van bepaalde vorderingen van de Republiek Indonesië op natuurlijke personen van Nederlandse nationaliteit (20 miljoen) en de verhoging van de Rijksbijdrage aan Nieuw-Guinea (24 miljoen). Deze laatste verhoging vloeit voort uit de omstandigheid, dat, nu de begroting van Nieuw-Guinea voor 1954 is ontvangen, meer inzicht bestaat in de omvang van de benodigde Rijksbijdrage aan de geldmiddelen van dit gebiedsdeel.

Tegenover de verhogingen staan belangrijke verlagingen. Deze zijn voor het merendeel het gevolg van de reeds vermelde omstandigheid, dat getracht is, aan de begrotingsprognose 1954 een zo reëel mogelijk karakter te geven. Voor zover te voorzien valt, dat de aangevraagde kredieten niet volledig ten laste van deze begroting zullen worden uitgeput, zijn zij in het beeld van de vermoedelijke uitkomsten dienovereenkomstig verminderd.

Op de Gewone Dienst kunnen o.m. de verschillende bedragen rechtstreeks strekkende ter bevordering van de werkgelegenheid worden verlaagd (Dienst Uitvoering Werken, complementaire arbeidsvoorzieningen t.b.v. werknemers en hoofdstuk XIV, tezamen 27 miljoen). Voorts kan voor rente op binnenlandse vlottende schuld met 20 miljoen minder worden volstaan.

Op de Buitengewone Dienst I kunnen verschillende oorlogsschadeartikelen worden verminderd (in totaal met 153 miljoen), terwijl van de toegestane kredieten ten behoeve van het herstel van de watersnood naar verwachting 37 miljoen onbeschikt zal blijven. Voorts zullen de uitkeringen ten behoeve van oorlogsslachtoffers uit het voormalige Nederlandsch-Indië (C.A.B.-rapport) in 1954 nog slechts zeer gedeeltelijk kunnen worden afgewikkeld.

Van de verlagingen op de Buitengewone Dienst II kunnen als belangrijkste worden genoemd een achterblijven bij het aan de aanvankelijke begrotingsramingen ten grondslag liggende programma van de aanmaak van nieuwe munten (39 miljoen) en van de productie van de Rijksgebouwendienst (6 miljoen), voorts een verlaging (met 30 miljoen) van het voor aflossing op binnenlandse gevestigde schuld benodigde bedrag, welke verlaging mogelijk is geworden door het koersverloop van de 3-3½-% lening 1947, waardoor voor inkoop ter beurse belangrijk minder nodig zal zijn dan was voorzien, en tenslotte het voor een belangrijk deel (7 miljoen) onbeschikt blijven van het krediet voor voorschotten ingevolge artikel 56 van de Woningwet.

Voor een nadere analyse van de vermoedelijke uitkomsten 1954 moge worden verwezen naar hoofdstuk II van deze Nota.

Kap. versch. Staten-jen - 22,0
Belastingmiddelen 1954. Onder de middelen van de Gewone Dienst van de oorspronkelijk vastgestelde begroting 1954 was een bedrag van 4482 miljoen begrepen aan belastingen. Dit totaal is in het beeld der vermoedelijke uitkomsten verhoogd met 592 miljoen tot 5074 miljoen. Bij de vaststelling van deze bedragen zijn de aandelen van het Gemeentefonds, het Provinciefonds en het Landbouw-Egalisatiefonds in mindering gebracht. Vóór aftrek van deze aandelen belopen de totalen aan belastingmiddelen respectievelijk 5147 en 5944 miljoen en de toeneming 797 miljoen. Dit laatste bedrag is ruim 200 miljoen hoger dan de hierboven genoemde stijging der ten bate van de Rijksbegroting komende belastingen. Voor circa de helft is dit verschil een gevolg van het feit, dat de genoemde fondsen meedelen in de hogere opbrengsten. De andere helft hangt samen met een verhoging van het percentuele aandeel van het Gemeentefonds. In de oorspronkelijk vastgestelde begroting was namelijk, overeenkomstig het aanvankelijke ontwerp van wet inzake de financiële verhouding tussen het Rijk en de gemeenten voor de jaren 1953, 1954 en 1955 (Zitting 1952—1953—3053), dit aandeel gesteld op 13%; in de vermoedelijke uitkomsten is echter rekening gehouden met de tijdens de schriftelijke en mondelinge behandeling in de Tweede Kamer tot stand gekomen verhoging tot 14,84 %.

Het verschil ad 797 miljoen tussen oorspronkelijke raming en vermoedelijke uitkomsten, vóór aftrek van de aandelen der fondsen, hangt hoofdzakelijk samen met de invloed van de volgende factoren.

In de eerste plaats was bij het opstellen van de oorspronkelijke ramingen de opbrengstverhogende werking van de toentertijd wel te verwachten, doch nog niet vaststaande loonsverhoging nadrukkelijk buiten beschouwing gelaten. In de maandelijks gepubliceerde overzichten der belastingopbrengsten zijn de ramingen naderhand uit dezen hoofde met in totaal 170 miljoen verhoogd. Aangezien in vele gevallen de loonsverhoging meer heeft bedragen dan de 5 %, waarvan daarbij was uitgegaan, is de werkelijke bate waarschijnlijk groter.

In de tweede plaats is van betekenis de onvoorzien gunstige economische ontwikkeling. Het hoge niveau van werkgelegenheid, productie en omzetten leidt tot een ruimer vloeien van belastingmiddelen dan waarop ten tijde van het vaststellen van de aanvankelijke ramingen mocht worden gerekend.

Tenslotte zijn de bedragen, welke voor de kohierbelastingen worden opgenomen in respectievelijk de ontwerp-begroting en de vermoedelijke uitkomsten, in principe niet geheel vergelijkbaar. In de ontwerp-begroting wordt wat betreft de inkomsten en de vermogensbelasting opgenomen de geraamde opbrengst van één belastingjaar (i.c. het belastingjaar 1954) resp. voor de vennootschapsbelasting de geraamde opbrengst van de belasting over één boekjaar (i.c. 1952/53 en 1953). Dit betekent, dat geen rekening wordt gehouden met bijzondere baten, voortvloeiende uit inhaal van achterstand in, en versnelling van de aanslagregeling. Tevens wordt daarbij geabstraheerd van de omstandigheid, dat de aanslagen, verantwoord in de rekeningcijfers — zijnde in dit geval de uiteindelijke kohierbedragen van het boekingsstijdvak 1954/55 — ten dele oudere belasting- resp. boekjaren betreffen dan die, waarop de oorspronkelijke ramingen zijn gebaseerd. (Tegenover deze overloop staat uiteraard een overloop naar volgende boekingsstijdvakken). Deze laatste factor zal uiteraard slechts van wezenlijke betekenis zijn, voorzover de opbrengsten per belasting- resp. boekjaar van het ene jaar op het andere grote schommelingen vertonen.

In de raming der kohierbelastingen, verwerkt in het beeld van de vermoedelijke uitkomsten, wordt met de genoemde factoren — tempo van aanslagregeling en overloop — wel zo veel mogelijk rekening gehouden. Voor 1954 leidt dit tot vermoedelijke opbrengsten, welke in totaal 75 miljoen hoger zijn dan de, op grond van de eerder genoemde invloeden — loonsverhoging en economische ontwikkeling — herziene ramingen van de opbrengsten der betreffende belasting- resp. boekjaren. Een en ander moge blijken uit onderstaand overzicht.

	Nadere raming belastingjaar 1954 resp. boekjaar 1952/53 en 1953	Vermoede- lijke uitkomst btv. 1954/55	Verskil
Inkomstenbelasting . . .	1 075	1 125	50
Vermogensbelasting . . .	95	95	—
Vennootschapsbelasting . .	1 000	1 025	25
Totaal . . .	2 170	2 245	75
waarvan t.b.v. het Rijk .			63

Ten aanzien van de inkomstenbelasting zij nog opgemerkt, dat het in bovenstaande tabel vermelde verschil onder meer voortvloeit uit het feit, dat op het boekingsstijdvak 1954/55 een belangrijk deel zal worden verantwoord van de definitieve aanslagen belastingjaar 1953. Van dit belastingjaar moet in verband met de tariefsverlaging per 1 Januari 1954 een hogere opbrengst worden verwacht dan van het belastingjaar 1954.

Niet-belastingmiddelen 1954. Verwacht mag worden, dat aan niet-belastingmiddelen in 1954 211 miljoen meer zal worden ontvangen dan aanvankelijk is geraamd. Dit bedrag kan als volgt worden gespecificeerd.

	Gewone Dienst	Buiten- gewone Dienst I	Buiten- gewone Dienst II	Gehele Dienst
Verhogingen	22	170	126	318
Verlagings	4	—	103	107
	18	170	23	211

Van de verhogingen op de Gewone Dienst dienen o.m. te worden genoemd de heffingen ter egalisatie van kolenprijzen (waartegenover een gelijk bedrag onder de verhogingen van uitgaven kan worden gesteld) en de ontvangsten wegens afgesloten dienstjaren.

In de verhogingen van de Buitengewone Dienst I is begrepen een verhoging van het bedrag van de uit de tegenwaarderekening te ontvangen gelden alsmede een verhoging van de baten wegens herstelbetalingen, gerecupereerde goederen enz.

Van de Buitengewone Dienst II zijn als belangrijkste posten te noemen de bate wegens extra-aflossingen van voorschotten ingevolge artikel 56 der Woningwet, alsmede de ontvangst wegens bijdrage van Hoofdstuk XII (Sociale Zaken en Volksgezondheid) aan de middelen van Hoofdstuk VII A 1 (Nationale Schuld) tot het bedrag der Rijksbijdrage aan het Bedrijfs-pensioenfondsen voor de Koopvaardij.

De verlaging van de middelen van de Gewone Dienst heeft in hoofdzaak betrekking op de uitkering van de P.T.T. wegens rente van verstrekt kapitaal.

De verlaging van de Buitengewone Dienst II betreft voornamelijk de middelen in verband met het muntwezen, alsmede de aflossingen van voorlopig verstrekte credieten ter financiering van de herbouw of het herstel van onroerend goed, waaraan oorlogsschade is geleden.

Overigens moge worden verwezen naar de toelichting op de middelen opgenomen in hoofdstuk III van deze Nota.

5. Begrotingsvergelijking 1954—1955

Alvorens zich nu te begeven in een vergelijking van de ontwerp-begroting 1955 met de begroting 1954, moge de ondergetekende aandacht vragen voor de omstandigheid, dat de begrotingspresentatie 1955 in zeker opzicht een afwijking vertoont van die uit vorige jaren. Deze afwijking betreft de verdeling van de uitgaven en middelen over de Gewone Dienst, de Buitengewone Dienst I en de Buitengewone Dienst II, in het bijzonder de toepassing van het criterium voor het plaatsen van uitgaven en middelen op de Buitengewone Dienst I. Zoals bekend mag worden verondersteld, houdt dit criterium in, dat op de Buitengewone Dienst I in principe worden gebracht die uitgaven, welke uit de tweede wereldoorlog en de bezetting voortvloeien, voorzover zij niet vallen onder de definitie van de Buitengewone Dienst II.

Op deze wijze werd de mogelijkheid geopend, in de begroting naar voren te brengen, welke enorme uitgaven — vooral in de eerste naoorlogse jaren — de Staat als gevolg van oorlog en bezetting had te verrichten, uitgaven, welke feitelijk geacht moesten worden, buiten het kader van de normale staatsactiviteit te vallen.

In de praktijk is aan genoemd criterium niet ten volle de hand gehouden. De betiteling: „uitgaven en ontvangsten van aflopend karakter”, welke aan deze dienst werd gegeven, heeft tot gevolg gehad, dat hij geacht werd tevens open te staan voor alle uitgaven en middelen van tijdelijke aard, zonder dat enig verband aanwezig was met de oorlogsomstandigheden, en waarvan op deze wijze de Gewone Dienst werd ontlast. Dit laatste werd evenwel niet consequent gedaan, aangezien ook de Gewone Dienst vele uitgaven van een tijdelijk karakter bleef bevatten.

Ter verbetering van de budgetaire systematiek en ter verduidelijking van het begrotingsbeeld, dat uit de cijferopstellingen naar voren komt, acht de ondergetekende het gewenst, thans de Buitengewone Dienst I te zuiveren van de elementen, welke daarin krachtens meergenoemd criterium niet thuis behoren en welke door hun aanwezigheid gevaar voor verwarring doen ont-

staan. Derhalve omvat de Buitengewone Dienst I in de ontwerp-begroting 1955 alleen uitgaven en middelen, welke rechtstreeks voortvloeiën uit de laatste wereldoorlog en uit de bezetting. Alle overige inkomsten en uitgaven zijn al naar hun aard overgebracht naar de Gewone Dienst, onderscheidenlijk de Buitengewone Dienst II.

Een uitzondering is evenwel gemaakt voor de uitgaven tengevolge van de watersnood, welke in verband met haar uitzonderlijke karakter nog op de Buitengewone Dienst I zijn gehandhaafd.

Het moge duidelijk zijn, dat een consequente toepassing van deze gedragslijn binnen afzienbare tijd moet leiden tot een volledige opheffing van de Buitengewone Dienst I, wanneer de gevolgen van oorlog, bezetting en watersnood voor de Rijksbegroting zullen zijn uitgewerkt. De ondergetekende meent inderdaad goed te doen, daarop doelbewust aan te sturen.

Teneinde een zinvolle vergelijking mogelijk te maken, zijn in de onderstaande tabel de oorspronkelijk vastgestelde begroting en de vermoedelijke uitkomsten 1954 op de voor 1955 aangehouden basis gehergroepeerd en geplaatst naast de cijfers van de ontwerp-begroting 1955. Tengevolge van deze hergroepering wijken de cijfers voor 1954 af van die, vermeld in het hiervoor opgenomen samenvattend overzicht der begroting 1954.

Omschrijving	Oorspronkelijk vastgestelde begroting 1954	Vermoedelijke uitkomsten 1954	Ontwerp-begroting 1955
Gewone Dienst			
Uitgaven	4 471	4 860	4 678
Middelen	4 763	5 509	5 376
Saldo	+ 292	+ 649	+ 698
Buitengewone Dienst I (Uitgaven en Ontvangsten van aflopend karakter)			
Uitgaven	1 083	760	847
Middelen	296	330	205
Saldo	— 787	— 430	— 642
Landbouw-Egalisatie-fonds			
Saldo	— 100	— 100	— 64
Gewone Dienst, Buitengewone Dienst I en Landbouw-Egalisatie-fonds			
Saldo	— 595	+ 119	— 8
Buitengewone Dienst II (Kapitaalsuitgaven en -ontvangsten)			
Uitgaven	1 062	1 441	994
Middelen	458	481	434
Saldo	— 604	— 960	— 560
Gehele Dienst			
Uitgaven (incl. nadelig saldo Landbouw-Egalisatie-fonds) . .	6 716	7 161	6 583
Middelen	5 517	6 320	6 015
Saldo	— 1 199	— 841	— 568

De in deze tabel tot uitdrukking komende verbetering van de budgetaire situatie 1955, vergeleken met de oorspronkelijk vastgestelde begroting 1954, is enerzijds te danken aan een vermindering der uitgaven van per saldo 133 miljoen. Voor herstel van watersnoodschade is voor 1955 nog 143 miljoen uitgetrokken; vergeleken met de oorspronkelijk vastgestelde begroting 1954 betekent dit een decres van 257 miljoen. De uitgaven, voortvloeiende uit het rapport van de Commissie Achterstallige Betalingen, zijn budgetair geheel ten laste van 1954 gebracht, hetgeen voor de begroting 1955 neerkomt op een vermindering

van 186 miljoen. Voorts is, zoals bekend, het zogenaamde defensieplafond voor de jaren 1955 t/m 1957 verlaagd tot 1350 miljoen per jaar. Hoewel ook in deze komende jaren het Nederlandse volk zich nog zware offers zal moeten getroosten voor zijn bijdrage aan de gemeenschappelijke West-Europese defensie, zal derhalve op dit punt in de budgetaire situatie enige verlichting optreden.

Met de in de Millioenennota 1954 vervatte mededeling, dat op iets langere termijn ook rekening mocht worden gehouden met een vermindering van de lasten der oorlogsschadevergoedingen, is slechts ogenschijnlijk in strijd het feit, dat in de begroting 1955 voor dit doel 205 miljoen meer is uitgetrokken dan in de oorspronkelijk vastgestelde begroting 1954. Dit accres is namelijk de resultante van een verlaging van verschillende artikelen met in totaal 95 miljoen en het opvoeren van een eenmalige post ad 300 miljoen, strekkende tot budgetaire afwikkeling van de oorlogsschadevergoeding aan de Nederlandsche Spoorwegen, welk bedrag in 1955 geheel of nagenoeg geheel zal zijn uitbetaald op de voet van de wet regeling oorlogsschade Nederlandsche Spoorwegen. Heeft de zoëven genoemde uitgavenpost ad 300 miljoen derhalve slechts budgetaire en geen monetaire betekenis, hetzelfde geldt voor een onder de middelen opgenomen bedrag ad 200 miljoen wegens opbrengst van vijandelijk vermogen; deze opbrengsten plegen in feite reeds vóór de budgetaire verantwoording in 's Rijks kas te worden ontvangen.

Anderzijds, en in nog meerdere mate, is de verbetering van het begrotingsbeeld 1955, vergeleken met de oorspronkelijk vastgestelde begroting 1954, te danken aan een belangrijk hogere raming der middelen. Aangezien tegenover de hierboven bedoelde bijzondere bate van 200 miljoen vorig jaar een tweetal bijzondere baten stond, te weten 120 miljoen opbrengst vijandelijk vermogen en 170 miljoen aan gelden uit de tegenwaarde-rekening, en de overige niet-belastingmiddelen slechts weinig verandering te zien geven, kan worden geconcludeerd, dat de verbetering van de middelenpositie geheel te danken is aan de stijging der geraamde belastingopbrengsten met 608 miljoen. Hierbij dient te worden aangetekend, dat is verondersteld, dat de gunstige conjuncturele ontwikkeling in ons land ook in 1955 nog voortgang zal hebben.

Tegenover de in het vorenstaande aangegeven daling in sommige uitgavengroepen staan belangrijke stijgingen. Deze doen zich met name voor in de begrotingen van de volgende departementen als gevolg van de daarbij vermelde oorzaken.

Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen

De natuurlijke groei van alle soorten van onderwijs, de bijzondere voorzieningen ten behoeve van het hoger onderwijs en de bijdragen aan radio en televisie;

Wederopbouw en Volkshuisvesting

Exploitatietekorten van een groter aantal woningwetwoningen;

Verkeer en Waterstaat

Kustverdediging, aanleg en onderhoud van land- en waterwegen, kapitaalverstrekking aan de P.T.T.;

Economische Zaken

Kapitaalverstrekking aan de Staatsmijnen;

Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening

Cultuurtechnische werken;

Sociale Zaken en Volksgezondheid

Kosten van de noodvoorziening ouden van dagen en andere sociale voorzieningen, uitgaven ten behoeve van de nieuw ingestelde directie arbeidsvoorzieningen, volksgezondheid;

Maatschappelijk Werk

Een aantal nieuwe en verhoogde subsidies;

Overzeese Rijksdelen

Bijdrage aan Nieuw-Guinea.

Voor een meer gedetailleerd overzicht van de verschillen tussen de begrotingen 1954 en 1955 moge worden verwezen naar hoofdstuk II van deze Nota.

II. De uitgaven voor de verschillende onderwerpen van Staatszorg

1. Samenvattend overzicht

De indeling van de begroting in hoofdstukken, hoofdzakelijk overeenkomende met de departementen van algemeen bestuur, geeft uiteraard geen zuivere verdeling weer van de kosten der onderscheidene onderwerpen van Staatszorg, aangezien de taakverdeling van de departementen eensdeels historisch is gegroeid en anderdeels door bijzondere omstandigheden wordt bepaald. Deze taakverdeling is bij voortduring aan wijzigingen onderhevig; nieuwe departementen worden ingesteld, taken en diensten worden van het ene departement naar het andere overgebracht en werkzaamheden worden geheergroepeerd. Een vergelijking van de uitgaven per begrotingshoofdstuk over verschillende jaren kan daarom geen zuiver beeld geven van het verloop van de door het Rijk aan de onderscheidene onderwerpen van Staatszorg bestede bedragen. Ten einde hierin te voorzien is, evenals dit ook in vorige jaren is geschied, een overzicht samengesteld, waarin de uitgaven van de thans geldende begroting en die voor het komende jaar volgens een van de indeling naar departementen onafhankelijke groepering naar onderwerpen van Staatszorg zijn samengevat. Ook bij internationale begrotingsvergelijkingen kan deze indeling op functionele basis belangrijke voordelen bieden.

2. Nadere beschouwing der uitgaven

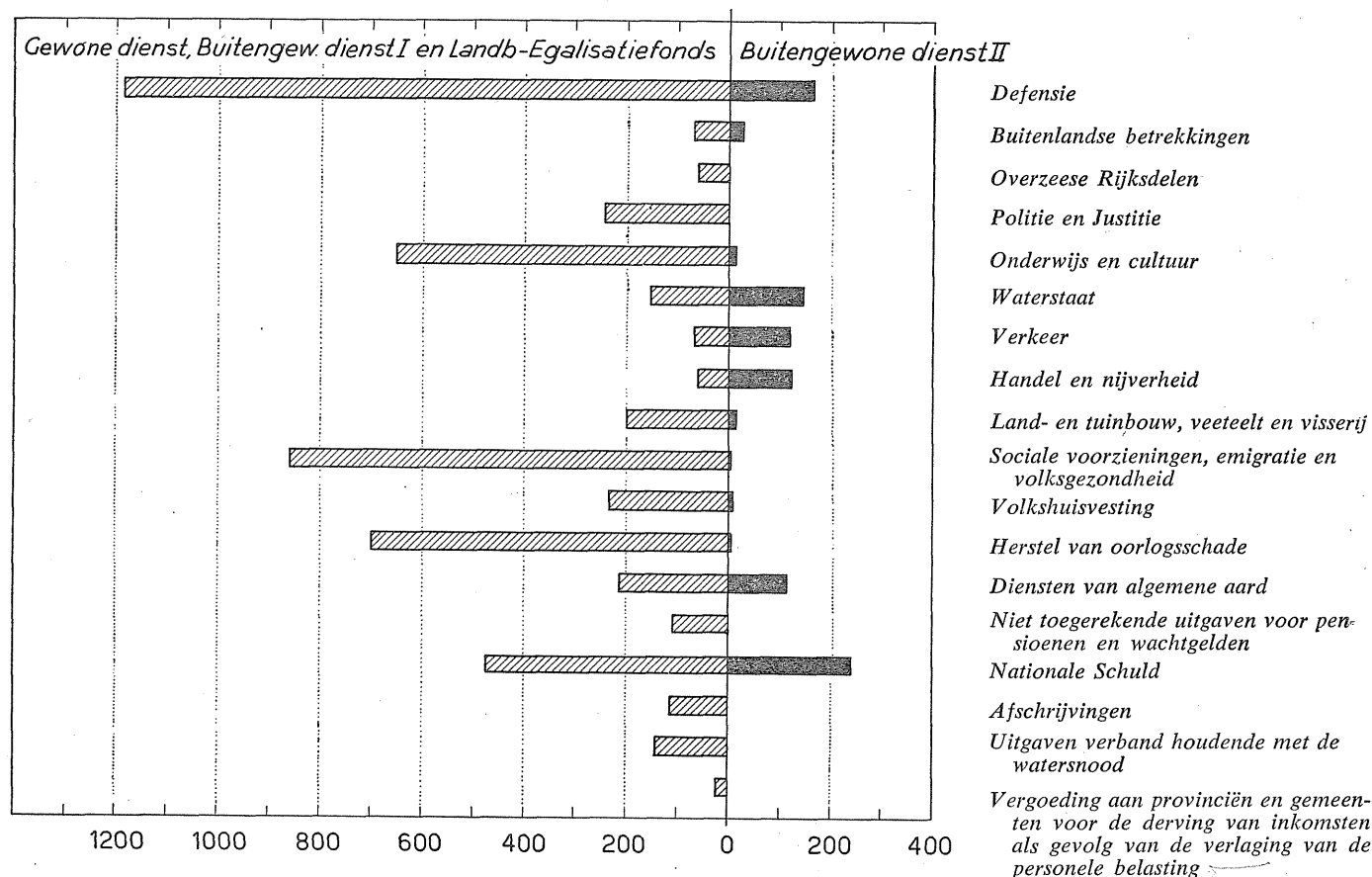
In deze paragraaf wordt aan de verschillende onderwerpen van Staatszorg nadere aandacht geschonken, waarbij de hoofdlijnen van het voor 1955 te voeren beleid, zoals dat in de begroting tot uitdrukking komt, zijn vermeld. Aan elke beschouwing is toegevoegd een in tabellarische vorm opgemaakt overzicht van verschillende categorieën van uitgaven, welke op het desbetreffende onderwerp van Staatszorg betrekking hebben, met vermelding van de daarvoor geraamde bedragen, onderscheidenlijk volgens de oorspronkelijk vastgestelde begroting voor 1954, de vermoedelijke uitkomsten voor dat jaar en de ontwerp-begroting voor 1955.

Daarbij zij nog aangetekend, dat een tweetal algemeen werkende factoren tot een stijging van de vermoedelijke uitkomsten 1954 en van de ontwerp-begroting 1955 in vergelijking met de oorspronkelijke begroting 1954 heeft bijgedragen, nl. in de eerste plaats de verschillende maatregelen tot verbetering van de financiële positie van het Rijkspersoneel en voorts de omstandigheid, dat vanaf 1 April 1954 belangrijke groepen arbeidscontractanten onder de Pensioenwet zijn komen te vallen, hetgeen doet verwachten, dat velen zullen overgaan tot inkoop van diensttijd, met de daaraan voor het Rijk verbonden uitgaven ineens.

Overzicht van de uitgaven voor de verschillende onderwerpen van Staatszorg

	Gewone Dienst, Buitengewone Dienst I en Landbouw-Egalisatiefonds			Buitengewone Dienst II		
	Oorspronkelijk vastgesteld 1954	Vermoedelijke uitkomsten 1954	1955	Oorspronkelijk vastgesteld 1954	Vermoedelijke uitkomsten 1954	1955
Defensie	1 309,2	1 414,4	1 189,8	196,6	338,6	166,2
Buitenlandse betrekkingen	66,5	70,9	70,8	26,0	26,0	27,0
Overzeese Rijksdelen	37,7	62,3	61,8	—	—	0,3
Politie en justitie	215,7	238,0	246,8	—	0,1	0,1
Onderwijs en cultuur	547,3	603,2	653,9	8,3	10,7	13,6
Waterstaat	142,2	135,5	154,1	141,5	133,6	148,1
Verkeer	62,2	67,8	69,5	108,8	109,1	120,7
Handel en nijverheid	67,0	93,9	62,0	114,0	90,0	124,7
Land- en tuinbouw, veeteelt en visserij	206,2	239,1	200,8	13,6	18,8	16,4
Sociale voorzieningen, emigratie en volksgezondheid	952,3	908,2	860,9	5,8	8,7	5,6
Volkshuisvesting	219,1	220,3	236,0	17,1	10,1	10,0
Herstel van oorlogsschade	494,3	341,2	701,5	7,6	5,6	5,6
Diensten van algemene aard	196,3	215,1	215,8	105,3	60,8	114,2
Niet toegerekende uitgaven voor pensioenen en wachtgeld	86,4	109,3	109,4	—	—	—
Nationale schuld	488,1	491,0	476,1	317,4	629,2	241,5
Afschrijvingen	113,0	113,0	113,0	—	—	—
Uitgaven verband houdende met de watersnood	400,0	363,0	142,7	—	—	—
Uitgaven voortvloeiende uit een aantal maatregelen tot verbetering van de financiële positie van het Rijkspersoneel	50,0	—	—	—	—	—
Vergoeding aan provinciën en gemeenten voor de derving van inkomsten als gevolg van de verlaging van de personele belasting	—	34,0	24,0	—	—	—
Totaal	5 653,5	5 720,2	5 588,9	1 062,0	1 441,3	994,0

Uitgaven voor de verschillende onderdelen van Staatszorg in 1955 (in millioenen guldens)

Defensie

	Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I			Buitengewone Dienst II		
	Oorspr. vastgesteld 1954	Vermoe-delijke uitkomsten 1954	1955	Oorspr. vastgesteld 1954	Vermoe-delijke uitkomsten 1954	1955
Algemene uitgaven . .	65,8	65,8	65,6	45,2	73,2	31,7
Leger	734,2	798,2	574,1	42,1	86,1	41,0
Luchtmacht	243,8	272,8	252,9	16,7	32,7	27,1
Marine	210,1	214,1	230,8	92,6	132,6	66,4
Bescherming Bevolking	5,8	14,0	15,0	—	14,0	—
Militaire pensioenen en wachtgelden. . .	49,5	49,5	51,4	—	—	—
	1 309,2	1 414,4	1 189,8	196,6	338,6	166,2

Zoals blijkt uit de cijfers van de kolom der vermoedelijke uitkomsten 1954, zullen de begrotingsuitgaven naar schatting in totaal ruim 1750 miljoen bedragen en derhalve het defensieplafond voor dat jaar belangrijk overschrijden. Dit vloeit voort uit de omstandigheid, dat in deze vermoedelijke uitkomsten mede begrepen zijn de uit tegenwaardegelden te financieren defensie-uitgaven, alsmede de overboekingen ingevolge artikel 24 der Comptabiliteitswet. Voorzover de oorzaak in deze laatste factor is gelegen, kan worden geconstateerd, dat in 1954 met de inhaal van de achterstand in de militaire bestedingen een aanvang is gemaakt.

In de jongste Nota inzake het Defensiebeleid van 18 Mei 1954 wordt uiteengezet, dat de Nederlandse defensie-inspanning er op gericht is om ten behoeve van de verdediging van het Rijk in Europa aan een gezamenlijk met de bondgenoten in de Noord-Atlantische Verdrags Organisatie op te bouwen strijdmacht naar vermogen bij te dragen. Vormde het jaar 1954 de afsluiting van de vierjarige periode 1951—1954, waarin ten laste van de Rijksbegroting 4×1500 miljoen werd gevoteerd, met het jaar 1955 wordt een nieuw meerjarig tijdvak ingeluid, gedurende hetwelk aan de verdere verdedigingsopbouw zal worden voortgewerkt. Aangezien het noch in Nederland, noch in andere verdragslanden mogelijk is geweest, die opbouw overeenkomstig de eerst ontworpen plannen voor het verstrijken van de oorspronkelijk aanvaarde tijdslimiet (eind 1954) te voltooien, terwijl zich in de internationale verhoudingen geen ontwikkeling in wezenlijk gunstige zin heeft voorgedaan, bestaat er geen aanleiding, de omvang van genoemde plannen te verminderen.

Op grond van het vorenstaande zal gedurende de periode 1955 tot en met 1957 alsnog aan begrotingsgelden in totaal een bedrag van 4050 miljoen zijn benodigd, zijnde per jaar 1350 miljoen. Deze verlaging van het defensieplafond met 10 % ten opzichte van de eerste bewapeningsperiode is gebaseerd op de zo goed mogelijk geraamde militaire behoeften gedurende de komende drie jaren, rekening houdend met de niet bestede en derhalve nog beschikbaar gebleven gelden uit vorige dienstjaren, alsmede met de voor militaire bestedingen nog beschikbare tegenwaardegelden. De met toepassing van artikel 24 der Comptabiliteitswet uit de diensten 1951 tot en met 1954 over te brengen begrotingsbedragen zullen naar het zich laat

aanzien ten minste 1300 miljoen belopen, terwijl aan tegenwaardegelden een bedrag van rond 200 miljoen beschikbaar zal blijven. In aanmerking nemende de in genoemde Nota inzake het Defensiebeleid geschatte overloop van 500 miljoen per ultimo 1957 betekent dit, dat gedurende de periode 1955—1957 boven de uit te trekken begrotingsbedragen ongeveer een miljard tot besteding zal komen.

Het totaal van de defensie-uitgaven in 1954 bedraagt volgens de oorspronkelijk vastgestelde begroting (zie vorenstaande tabel) 1505,8 miljoen. Zoals reeds in de Nota betreffende de toestand van 's Rijks financiën, behorende bij de ontwerp-begroting van 1954, werd aangetekend, is deze schijnbare overschrijding van het defensieplafond een gevolg van het opnemen in genoemde begroting van 5,8 miljoen ten behoeve van de Bescherming Bevolking, waartegenover de begroting 1952 suppletoir met een gelijk bedrag werd verlaagd. Gezien in het kader van de beschikbaarstelling van 4×1500 miljoen in de jaren 1951 tot en met 1954 zal het in totaal overeengekomen bedrag in werkelijkheid derhalve niet worden overschreden.

Genoemd voor 1954 ten behoeve van de Bescherming Bevolking opgenomen bedrag van 5,8 miljoen zal alsnog met 20 miljoen worden verhoogd. Deze verhoging zal echter worden gecompenseerd door even grote verlagingen van de uitgaven voor leger, luchtmacht en marine, zodat het totaal van de budgetaire defensie-uitgaven voor 1954 geen wijziging zal ondergaan. In verband met nog uit vorige jaren beschikbare gelden zal voor de Bescherming Bevolking in 1954 in totaal rond 28 miljoen worden uitgegeven.

Het totaal van de ramingen voor defensie-doeleinden in de ontwerp-begroting 1955 belooft 1356 miljoen. Daartegenover wordt in 1955 een bijdrage van de Nederlandse Antillen verwacht in de defensiekosten van dat gebiedsdeel over het jaar 1953 tot een bedrag van 6 miljoen, zodat ook in dit geval geen overschrijding van het verlaagde defensieplafond van 1350 miljoen zal plaats vinden.

De uitgaven voor het leger vertonen wat betreft de Gewone Dienst en de Buitengewone Dienst I een belangrijke daling, namelijk van 734,2 miljoen in de oorspronkelijk vastgestelde begroting 1954 tot 574,1 miljoen in 1955. Aanleiding tot deze verlaging vormt in hoofdzaak de meergenoemde verlaging van het defensie-plafond. Een en ander is grotendeels opgevangen in het zogenaamde buitengewoon krediet (artikel 78, Aanschaffingen en voorzieningen in verband met de bijzondere omstandigheden, welke zich bij de opbouw van de Koninklijke Landmacht voordoen). De voor de verdere opbouw van het leger benodigde gelden zullen beschikbaar komen uit de over te brengen begrotingskredieten uit vroegere jaren alsmede uit de nog voor de defensie beschikbare tegenwaardefondsen. Voorts betekent ook de overneming van de defensie van Nieuw-Guinea door de Marine een verlichting van de landmacht. Deze zelfde factor betekent uiteraard een verhoging van de uitgaven voor de Marine.

De „Algemene uitgaven” van de Buitengewone Dienst II lopen in 1955 met rond een derde gedeelte terug; dit is voornamelijk een gevolg van de verwachting, dat in 1955 de internationale verplichtingen in verband met de infrastructuur ongeveer 15 miljoen lager zullen zijn.

Daartegenover staat, dat onder deze dienst voor de Luchtmacht in de ontwerp-begroting 1955 ongeveer 10 miljoen meer is geraamd dan voor 1954 is uitgetrokken.

In verband met de verdere voortgang van het vlootaanbouwprogramma van de Marine, als gevolg waarvan steeds meer schepen gereed komen, kan in 1955 voor dit onderdeel op de Buitengewone Dienst II met een belangrijk lager bedrag worden volstaan. Een en ander illustreert de verschuiving in de uitgaven van de kapitaalsector naar de exploitatiesector, welke sedert enige tijd bezig is zich bij dit onderdeel van de strijdmacht te voltrekken.

Zoals uit het vorenstaande reeds ten dele moge zijn gebleken, zijn ook dit jaar in het aangevraagde bedrag van 1356 miljoen begrepen de uitgaven, voortvloeiende uit de stationnering van leger- en marine-eenheden in Nieuw-Guinea, Suriname en de Nederlandse Antillen.

Buitenlandse betrekkingen

	Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I			Buitengewone Dienst II		
	Oorspr. vast-gesteld 1954	Vermoe-delijke uitkomsten 1954	1955	Oorspr. vast-gesteld 1954	Vermoe-delijke uitkomsten 1954	1955
Algemene uitgaven . .	6,8	10,5	7,5	—	—	—
Vertegenwoordiging in het buitenland . .	46,8	47,1	50,0	1,0	1,0	2,0
Deelneming aan internationale organisaties en conferenties.	12,9	13,3	13,3	25,0	25,0	25,0
	66,5	70,9	70,8	26,0	26,0	27,0

De stijging in de rubriek „Algemene uitgaven” wordt behalve door de salarisverbeteringen hoofdzakelijk veroorzaakt door het feit, dat bij de afdelingen van algemene aard van het Ministerie van Buitenlandse Zaken enige personeelsuitbreidingen zullen plaats vinden.

Zoals reeds in vorige jaren werd opgemerkt, kunnen de ten behoeve van de buitenlandse betrekkingen aangevraagde gelden slechts ten dele worden beschouwd als de neerslag van autonome Regeringsbeslissingen ten aanzien van het buitenlands beleid, aangezien de omvang van de desbetreffende uitgaven (hoofdzakelijk bestaande uit apparaatskosten) in belangrijke mate mede wordt bepaald door factoren en omstandigheden, welke zich onafhankelijk van het eigen beleid doen gelden. Een van deze factoren is de in een aantal landen voorziene stijging van de kosten van levensonderhoud, welke zal bijdragen tot een verdere stijging van de uitgaven voor vertegenwoordiging in het buitenland.

De toeneming van deze laatste uitgaven kan voorts worden verklaard door een uitbreiding van het aantal buitenlandse posten, onder meer in Midden-Amerika en in Australië, terwijl het tevens noodzakelijk is gebleken, bepaalde posten wegens vergroting van de handelsactiviteit te versterken. Tenslotte wordt rekening gehouden met een verdere intensivering van de Nederlandse voorlichting in het buitenland.

Ook in de ontwerp-begroting 1955 worden gelden gevraagd ten behoeve van een voortzetting van het sedert verscheidene jaren gevolgde streven om in de daarvoor in aanmerking komende landen eigen gebouwen voor de huisvesting van de chefs de poste en kanselarijen te verkrijgen. Teneinde indien nodig op korte termijn een beslissing te kunnen nemen, zonder vooruit te lopen op de beslissing van de begrotingswetgever, is voor dit doel voor 1955 2 miljoen geraamd. Dit bedrag wordt onder meer noodzakelijk geacht in verband met de voorziening in de behoefte aan gebouwen te Bonn, Djakarta en Parijs.

Hoewel de totale uitgaven wegens deelneming aan internationale organisaties en conferenties in de ontwerp-begroting 1955 nauwelijks zijn verhoogd, ligt in verband met een toenemende activiteit op dit gebied op den duur een stijging dezer uitgaven in de lijn der verwachting. Wel zijn reeds thans enkele verschuivingen opgetreden. Zo laat het zich aanzien, dat aan het technische hulpprogramma van de Verenigde Naties in de komende jaren geleidelijk een verdere uitbreiding zal worden gegeven. Nederland heeft tot dusver bij de uitvoering van dit hulpprogramma een belangrijke rol gespeeld en een naar verhouding groot aantal experts geleverd. Teneinde ons land zijn plaats in deze hulpverleningsactie te doen behouden, wordt voorgesteld de bijdrage met 10 % te verhogen en daarmee te brengen op rond 2,5 miljoen.

Evenals in 1954 is ook voor 1955 onder de Buitengewone Dienst II van hoofdstuk VII B (Financiën) opgenomen een storting op de Nederlandse deelneming in het kapitaal van de International Bank for Reconstruction and Development. Het betreft hier een tweede gedeelte van het bedrag van 100 miljoen, dat de Bank, met toestemming van de Nederlandse Regering, gelijkelijk verdeeld over een periode van vier jaren, aan haar leden zal kunnen uitleenen.

Overeenkomstig het in vorige jaren gevolgde systeem, zijn in vorenstaande tabel mede opgenomen de uitgaven van vertegenwoordigingen in het buitenland van andere ministeries dan dat van Buitenlandse Zaken (met uitzondering van de defensie-attachés), evenals die wegens deelneming aan internationale organisaties en conferenties ook voorzover zij ten laste van een ander begrotingshoofdstuk komen.

Overzeese Rijksdelen

	Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I			Buitengewone Dienst II		
	Oorspr. vast-gesteld 1954	Vermoedelijke uitkomsten 1954	1955	Oorspr. vast-gesteld 1954	Vermoedelijke uitkomsten 1954	1955
Algemene uitgaven . .	2,0	2,1	2,2	—	—	—
Suriname en de Ned. Antillen	1,9	2,3	2,3	—	—	0,3
Nieuw-Guinea	33,8	57,9	57,3	—	—	—
	37,7	62,3	61,8	—	—	0,3

De regering acht het wenselijk, de programmering van haar activiteit ten aanzien van Nieuw-Guinea niet te beperken tot de éénjaarlijkse begrotingsperiode, maar de ontwikkeling van haar taak over een langere periode, namelijk van drie jaar, in overweging te nemen. Met het oog daarop is een aantal richtlijnen aanvaard, welke tevens betrekking hebben op een beleidsorganisatie en op coördinatie der verschillende landsdiensten ten behoeve van het scheppen van voldoende basisfaciliteiten, waarop de economische en de sociaal-culturele evolutie van het land op langere termijn kan worden gebouwd.

De begroting van Nieuw-Guinea voor het jaar 1954, welke momenteel nog bij de Staten-Generaal in behandeling is, wijst in totaal een tekort aan van 57,6 miljoen. Indien deze begroting overeenkomstig het wetsontwerp wordt vastgesteld, zal de oorspronkelijk ten laste van de dienst 1954 uitgetrokken Rijksbijdrage aan de geldmiddelen van dit gebiedsdeel ten bedrage van 33,5 miljoen dienovereenkomstig moeten worden verhoogd. In deze begroting is de eerste phase van meergevoerd driejarig ontwikkelingsplan opgenomen. Verwacht mag worden, dat in de beide volgende jaren — 1955 en 1956 — voor Nieuw-Guinea ongeveer een gelijk bedrag nodig zal zijn. Hoewel de begroting 1955 nog niet werd ontvangen, is voor dat jaar in de ontwerp-Rijksbegroting als bijdrage een bedrag van 57 miljoen opgenomen.

De uitgaven ten behoeve van Suriname en de Nederlandse Antillen vertonen zowel in de vermoedelijke uitkomsten 1954 als in de ontwerp-begroting 1955 enige stijging ten opzichte van de vastgestelde begroting 1954. Deze stijging is hoofdzakelijk een gevolg van een hogere Rijksbijdrage aan de Stichting Culturele Samenwerking en aan de Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Suriname-Nederlandse Antillen.

Politie en justitie

	Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I			Buitengewone Dienst II		
	Oorspr. vast-gesteld 1954	Vermoedelijke uitkomsten 1954	1955	Oorspr. vast-gesteld 1954	Vermoedelijke uitkomsten 1954	1955
Algemene uitgaven . .	7,3	8,5	10,0	—	—	—
Rechtspraak	20,9	23,4	24,6	—	—	—
Rijkspolitie	44,6	47,1	49,1	—	0,1	0,1
Gemeentepolitie	75,5	83,4	81,9	—	—	—
Gevangenis-, Rijks-tucht- en Opvoedingswezen, Psychopathenwetten. . . .	60,6	68,3	75,5	—	—	—
Herstel Rechtsverkeer.	6,8	7,3	5,7	—	—	—
	215,7	238,0	246,8	—	0,1	0,1

Ten aanzien van de rechtspraak blijft het streven er op gericht, de rechterlijke organen in personeel en in materieel opzicht zo goed mogelijk uit te rusten. Het aantal kantonrechters zal in het komende jaar enige vermeerdering behoeven, aangezien de werkzaamheden van deze functionarissen steeds toenemen. Ook ligt het in het voornemen, het administratief personeel van de rechterlijke macht uit te breiden. Gelden zijn aangevraagd voor opleiding van administratief personeel bij de gerechten tot hogere functies. Voorts wordt onder meer gedacht aan verdere aanvulling en inrichting van bibliotheken bij gerechten, waarmede in het begrotingsjaar 1954 een aanvang is gemaakt.

Teneinde het Rijkspolitietoezicht op het steeds intensiever wordende verkeer, in het bijzonder op de intercommunale wegen, doelmatig te kunnen blijven uitoefenen, zijn in de ontwerp-begroting 1955 gelden uitgetrokken voor het aanschaffen van extra motormaterieel. Mede met het oog op de taak van de Politieverbindingsdienst in het kader van de Bescherming Bevolking is voor aanschaffing ten behoeve van die dienst een groter bedrag aangevraagd dan in 1954. Voorts worden voor de Kaderopleidingsschool der Rijkspolitie hogere uitgaven noodzakelijk geacht.

Met betrekking tot de kosten van de gemeentepolitie (hoofdstuk V, Binnenlandse Zaken) kan worden opgemerkt, dat in de ontwerp-begroting 1955 en in de vermoedelijke uitkomsten 1954 reeds rekening is gehouden met een verhoging van ruim 8 miljoen als gevolg van de herziening van de normvergoeding aan de gemeenten, zoals deze is vervat in het Besluit Vergoeding Politiekosten 1950.

De personeelsbezetting van gevangenissen, Rijkswerkinrichtingen en huizen van bewaring behoeft enige uitbreiding, evenals die van de voogdijraden.

Op het terrein van de Kinderbescherming worden niet onbelangrijk hogere bedragen aangevraagd, zulks onder meer als gevolg van een voorgenomen verhoging van de verplegings-subsidies. Het ligt voorts in het voornemen, de zogenaamde bouwsubsidies voortaan in eens te verstrekken in plaats van bij wijze van annuïteiten, hetgeen tot uitdrukking komt in de terzake aangevraagde hogere bedragen. De hier genoemde factoren veroorzaken een stijging der uitgaven zowel in de vermoedelijke uitkomsten 1954 als in de ontwerp-begroting 1955.

Als nieuwe uitgaaf is een subsidie van 0,6 miljoen uitgetrokken ter tegemoetkoming in de kosten van aanwerven van en leiding geven aan gezinsvoogden.

Ook voor psychopathenzorg alsmede voor reclassering en voorlichting in strafzaken worden hogere kredieten aangevraagd, wegens uitbreiding onderscheidenlijk van het aantal voor psychopathen beschikbare plaatsen en het aantal voorlichtingsambtenaren.

Was in de begroting 1953 voor het rechtsherstel nog een bedrag van 8 miljoen geraamd, voor 1954 wordt met 7,3 miljoen gerekend, terwijl voor 1955 naar verwachting met 5,7 miljoen zal kunnen worden volstaan. Een en ander is een gevolg van het feit, dat de afwikkeling van de werkzaamheden van de Raad voor het Rechtsherstel in het afgelopen jaar belangrijke voortgang maakte, zodat gezegd kan worden, dat voor deze Raad in de loop van 1955 het liquidatiestadium zal intreden. Een en ander resulteert hoofdzakelijk in een teruglopen van de werkzaamheden van de afdeling Effectenregistratie van genoemde Raad en van het Nederlands Beheersinstituut, hetgeen zal leiden tot een vermindering van de personeelsbezetting met ongeveer 280 man; de hieruit voortvloeiende besparing bedraagt ten opzichte van de vermoedelijke uitkomsten 1954 voor de personeelsuitgaven 1,1 miljoen en voor de algemene uitgaven 0,4 miljoen.

Onderwijs en cultuur

	Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I			Buitengewone Dienst II		
	Oorspr. vast-gesteld 1954	Vermoe-delijke uitkomsten 1954	1955	Oorspr. vast-gesteld 1954	Vermoe-delijke uitkomsten 1954	1955
Algemene uitgaven . .	14,0	21,2	16,8	2,7	2,7	3,0
Lager onderwijs . . .	293,5	322,9	343,5	—	0,5	—
Vorbereidend hoger en middelbaar onderwijs	49,5	56,0	62,0	—	—	—
Lager en middelbaar nijverheidsonderwijs	75,6	81,1	91,3	0,1	0,1	0,1
Lager en middelbaar land- en tuinbouwonderwijs	9,2	10,0	11,6	0,2	0,1	0,1
Hoger onderwijs . . .	49,1	52,4	61,7	4,5	5,5	6,0
Vorming buiten schoolverband	10,5	10,3	13,1	0,1	0,1	0,3
Kunsten, oudheidkunde en natuurbescherming	16,8	17,8	18,5	0,3	1,3	3,3
Wetenschappen . . .	4,6	4,6	5,4	0,4	0,4	0,8
Radio, televisie en pers	24,5	26,9	30,0	—	—	—
	547,3	603,2	653,9	8,3	10,7	13,6

De uitgaven voor onderwijs en cultuur geven voor 1955 wederom een sterke stijging te zien. Aangezien deze uitgaven voor een naar verhouding groot gedeelte bestaan uit salarissen en dergelijke, kunnen de jongste verbeteringen in de bezoldigingen van het overheidsperoneel aan genoemde stijging in belangrijke mate debet worden geacht. Overigens komt in een en ander tot uitdrukking het streven naar verbetering van het peil en vergroting van de omvang van het onderwijs, de vorming buiten schoolverband en de kunstuitingen alsmede naar een verdere spreiding en een betere aanpassing hiervan aan de behoefte van ons volk in verband met de bestaande culturele, sociale en regionale verschillen. De vorming van een voldoende en goed kader wordt daarbij als een der voornaamste middelen ter verwezenlijking van dat streven gezien.

Nu een wettelijke regeling van het kleuteronderwijs in wording is, wordt het van het grootste gewicht geacht, dat ook bij dit onderwijs aan de opleiding van leerkrachten de vereiste zorg wordt besteed. Teneinde te voorkomen, dat door de vertraging, ontstaan bij de behandeling van het ontwerp-kleuteronderwijswet, de opleiding van kleuterleidsters in het gedrang zou komen, zal in 1955 worden overgegaan tot subsidiëring van een 25-tal opleidingsinrichtingen.

Bij het lager onderwijs blijft het leerlingenaccres een factor, waardoor uitbreiding van het aantal leerkrachten noodzakelijk is. De deelneming aan de opleiding tot onderwijzer neemt nog steeds toe.

Het aantal leerlingen bij het voorbereidend hoger en middelbaar onderwijs alsmede bij het nijverheidsonderwijs zal naar verwachting bij voortduring belangrijk stijgen. Zo zal het leerlingenaccres bij de nijverheidsdagscholen gemiddeld 6 % ten opzichte van 1954 bedragen, dat voor de nijverheidsavondscholen 4½ %. Een en ander heeft tot gevolg, dat voor het volgroeien van bestaande scholen en voor het stichten van nieuwe scholen hogere bedragen aan subsidies moeten worden uitgetrokken.

Ook de raming van de kosten voor het land- en tuinbouwonderwijs ondergaat de invloed van de herziening der salarissen van de leerkrachten. Daarnaast brengt de aanpassing van het leerprogramma van de lagere land- en tuinbouwscholen aan nieuwe eisen van de praktijk een verhoging der uitgaven met zich mede.

De ontwikkeling van het hoger onderwijs maakt het noodzakelijk, voor 1955 wederom ruimere begrotingskredieten aan te vragen. De wetenschap vraagt steeds meer en duurdere outillage, personeel en materieel en ook de zich wijzigende opvat-

tingen over het hoger onderwijs zullen nog een aanzienlijke versterking van de academische staven gaan vragen. Het voor studiebeurzen aangevraagde bedrag is in verband met de te verwachten groei van het aantal studenten enigszins hoger gesteld. Teneinde voor meer doctorandi de mogelijkheid te scheppen, hun wetenschappelijke vorming voort te zetten door het schrijven van een proefschrift, wordt een bedrag van f 100 000 aangevraagd voor promotiebeurzen.

De hogere uitgaven voor vorming buiten schoolverband zijn noodzakelijk om het werk in stand te kunnen houden, dat door een toenemend aantal organisaties op het gebied van de jeugdzorg en de volksoontwikkeling wordt verricht. In het verleden is gebleken, dat de Rijksoverheid niet kan volstaan met subsidiëring van de centrale, leidinggevend organen, zodat bij wijze van voorlopige maatregel ook voor steun aan het plaatselijk werk van de jeugdvorming enige gelden worden aangevraagd.

Ten behoeve van de aankoop van natuurgebieden wordt een aanzienlijk hoger bedrag aangevraagd. Deze hogere raming vormt het eerste gedeelte van een plan, dat beoogt in een periode van 10 à 15 jaar een aantal natuurgebieden, welke voor de wetenschap en/of de recreatie van betekenis zijn, hetzij voor het Rijk te verwerven, hetzij met medewerking van het Rijk in handen te brengen van andere overheidsorganen of van instellingen, welke bij het beheer in het bijzonder op de belangen der recreatie zullen acht slaan.

De bijdrage aan de televisie, waarvoor in 1954 2 miljoen is uitgetrokken, wordt voor 1955 op 5,6 miljoen geraamd. Daarmede zal gedurende een groot deel van het komende jaar 12 uur per week kunnen worden uitgezonden. De opbrengst van het kijkgeld, welke onder de middelen wordt verantwoord, wordt voor 1955 op 0,5 miljoen geraamd.

Waterstaat

	Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I			Buitengewone Dienst II		
	Oorspr. vast-gesteld 1954	Vermoe-delijke uitkomsten 1954	1955	Oorspr. vast-gesteld 1954	Vermoe-delijke uitkomsten 1954	1955
Algemene uitgaven . .	21,4	22,3	24,4	1,0	1,5	0,3
Waterwegen	53,7	49,4	58,1	24,3	23,7	32,8
Landwegen	66,1	62,8	70,4	37,5	36,7	47,3
Landaanwinning . . .	1,0	1,0	1,2	78,7	71,7	67,7
	142,2	135,5	154,1	141,5	133,6	148,1

De voorbereiding en uitvoering van belangrijke werken, waarvan in het bijzonder genoemd dienen te worden de werken in het Delta-gebied en de verzwarende van de dijken in het gehele kustgebied, vragen, behalve een verhoging van de uitgaven van de Buitengewone Dienst II, een belangrijke personeelsuitbreiding bij de verschillende diensten van de Rijks-waterstaat.

Opnieuw zijn, evenals dit voor 1954 het geval was, belangrijke bedragen uitgetrokken voor onderhoud en verbetering van kustverdedigingswerken, waarbij wederom een belangrijk gedeelte van het in totaal geraamde bedrag bestemd is voor de verdediging van de Noordzeekust in de provincie Noord-Holland.

In het kader van de uitwerking van het soda-project zullen in het gebied van Delfzijl belangrijke havenwerken met daarbij behorende outillage moeten worden uitgevoerd. Voor de exploitatie van de haven met industrieterreinen c.a. zal een havenbedrijf worden gesticht, waarin het Rijk, de provincie Groningen en de gemeente Delfzijl zullen deelnemen. Voor de aan het nieuwe havenbedrijf te vergoeden gekapitaliseerde onderhoudskosten van de haven en het ten laste van het Rijk komende gedeelte van het geraamde exploitatie-tekort van het havenbedrijf is voor 1955 een bedrag van 2,6 miljoen in de begroting uitgetrokken.

Gerekend wordt op een eerste begin van de werken ter afsluiting van het Haringvliet en de normalisering van het Hollandsch Diep.

Teneinde het mogelijk te maken, dat de stormvloedkering in de Hollandsche IJssel in de winter 1956/1957 gebruikt zal kunnen worden, is het noodzakelijk, in 1955 een bedrag van 10,8 miljoen te verwerken.

In het kader van de Rijnkanalisatie is voor de stuwcomplexen te Hagestein en te Maurik resp. 5,5 miljoen en 1,7 miljoen uitgetrokken.

Het onderhoud van de Rijkswegen vergt opnieuw hogere bedragen als gevolg van het steeds toenemende verkeer.

Ook de uitgaven voor de aanleg van Rijkswegen zijn ten opzichte van de oorspronkelijk vastgestelde begroting 1954 belangrijk toegenomen.

In dit verband kunnen worden genoemd de voortzetting van de aanleg van Rijksweg 4a (Ypenburg—Burgerveen), het gedeelte Veenendaal—Arnhem van Rijksweg 12, aansluitende wegen benoorden en bezuiden de tunnel bij Velsen en de verbetering van de Rijkswegen 1 (gedeelte Muiden—Naarden) en 3 (Rotterdam—Gouda).

Ten behoeve van de voortzetting van de tunnelbouw te Velsen is een bedrag van 19 miljoen uitgetrokken. Het ligt evenwel in de bedoeling te trachten, de bouw van dit werk zodanig te versnellen, dat een som van 34 miljoen in 1955 zal kunnen worden verwerkt. Voor het verkrijgen van de daartoe benodigde aanvullende fondsen ten bedrage van 15 miljoen is een bijzondere financieringswijze in studie, waartoe zo spoedig mogelijk voorstellen bij de Staten-Generaal zullen worden ingediend.

Het verschil tussen de vermoedelijke uitkomsten 1954 en de in de oorspronkelijk vastgestelde begroting 1954 opgenomen uitgaven voor land- en waterwegen is te wijten aan het achterblijven van het technisch arbeidspotentieel (in het bijzonder voorbereiding en toezicht) bij de behoeften van de door de Rijkswaterstaat en andere Overheidsorganen geprojecteerde werkprogramma's. Dit geldt zowel voor de voorzieningen, verband houdend met de watersnood, als voor de normale weg- en waterbouw.

Het voor landaanwinningswerken aangevraagde bedrag omvat, naast de normale werkzaamheden op het gebied van de landaanwinning, voornamelijk de kapitaalverstrekking aan het Zuiderzeefonds. Tot eerstgenoemde werkzaamheden behoren o.m. de landaanwinningswerken in de provincies Groningen en Friesland en de grondaankopen ten behoeve van het Drie-eilandenplan. De bij de Dienst der Zuiderzeewerken in uitvoering zijnde objecten tot indijking en droogmaking van de Zuidelijke polders zullen in 1955 krachtig worden voortgezet. Hoewel het bedrag, dat hiervoor in de ontwerp-begroting voor 1955 is uitgetrokken, belangrijk lager ligt dan dat voor 1954 (27 tegen 45 miljoen), dient hierbij in aanmerking te worden genomen, dat daarenboven belangrijke bedragen beschikbaar zullen komen uit overschotten van vorige diensten, ontstaan door vertraging van deze werken ten gevolge van concentratie van krachten op de watersnoodgebieden.

Opnieuw worden belangrijke bedragen aangevraagd voor de voltooiing van de Noordoostpolder, o.a. 26,2 miljoen voor bouw van woningen en boerderijen en 5,5 miljoen voor exploitatie der gronden.

Verkeer

	Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I			Buitengewone Dienst II		
	Oorspr. vast-gesteld 1954	Vermoe-delijke uitkomsten 1954	1955	Oorspr. vast-gesteld 1954	Vermoe-delijke uitkomsten 1954	1955
Algemene uitgaven . .	1,9	2,4	1,8	0,3	0,7	0,2
Verkeer- en vervoer-diensten	39,0	44,6	44,7	1,3	2,2	2,6
Zeescheepvaart	3,3	3,3	3,8	—	—	—
Burgerlijke luchtvaart	18,0	17,5	19,2	7,3	6,3	4,0
P.T.T.	—	—	—	99,9	99,9	113,9
	62,2	67,8	69,5	108,8	109,1	120,7

Onder de Buitengewone Dienst II van de rubriek Verkeer- en vervoerdiensten is 2 miljoen uitgetrokken als Rijksbijdrage in een nieuwe activiteit, n.l. het opheffen van gelijkvloerse kruisingen van spoorwegen met niet-Rijkswegen. Deze plannen tot verbetering van de meest ernstige verkeerssituaties in bebouwde kommen omvatten ongeveer een 30-tal kruisingen. De uitvoering van deze werken zal zich naar verwachting over circa vijf jaar uitstrekken. De gedurende deze periode in totaal benodigde Rijksbijdrage wordt voorschots geraamd op 20 miljoen.

In verband met de verhoging van de pensioenen met 5 % en het optrekken der oude pensioenen van de gepensioneerden der Nederlandsche Spoorwegen zijn de vermoedelijke uitkomsten 1954 van de rubriek Verkeer- en vervoerdiensten ruim 5 miljoen hoger dan de oorspronkelijk vastgestelde bedragen. Uiteraard werkt deze verhoging eveneens door in de raming voor 1955.

Op het gebied van de Burgerlijke luchtvaart zal zich ook in 1955 een verdere aanpassing moeten voltrekken van de capaciteit en de outillage van Schiphol aan de eisen, die het moderne luchtvaartmaterieel en het steeds toenemende verkeersvolume stellen.

De ontwikkeling van een 2-tal prototypes van een verkeersvliegtuig, Fokker F 27, alsmede die van trainingstoestellen vindt regelmatig voortgang. Het ontwikkelde experimentele hefschroefvliegtuig bevindt zich momenteel in het stadium van de vliegproeven. Het laat zich aanzien, dat dit ontwerp een goede basis voor de verdere ontwikkeling en de bouw van hefschroefvliegtuigen in ons land zal geven. Voor een en ander is een bedrag van 6 miljoen op de begroting 1955 geraamd.

Behalve in de Rijksbegroting komen de bemoeiingen van het Rijk op verkeersgebied tevens tot uitdrukking in de begrotingen van het Scheepvaartfonds en de P.T.T.

Scheepvaartfonds. Ten behoeve van het emigrantenvervoer is wederom rekening gehouden met de exploitatie van een 5-tal schepen.

P.T.T. De exploitatie-afdeling van de P.T.T.-begroting weerspiegelt in een stijging van de baten en de lasten de gestadige toeneming van de behoefte aan de verkeersmiddelen van dit bedrijf.

Het voor investeringen uitgetrokken bedrag, dat in vergelijking met 1954 van 100 miljoen tot rond 114 miljoen is toegenomen, wordt eveneens gemotiveerd met deze voortgaande groei van het verkeersvolume, alsmede met de verdere automatisering van de telefonie en de telegrafie, de mechanisering van de postale expeditie en de vervanging van verouderde en/of versleten bedrijfsmiddelen. Van genoemd bedrag is 76 miljoen bestemd voor normale vervanging van activa en 38 miljoen voor nieuwe investeringen.

Handel en nijverheid

	Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I			Buitengewone Dienst II		
	Oorspr. vast-gesteld 1954	Vermoe-delijke uitkomsten 1954	1955	Oorspr. vast-gesteld 1954	Vermoe-delijke uitkomsten 1954	1955
Algemene uitgaven . .	16,8	21,0	19,6	—	0,5	—
Voorlichting en export-bevordering	5,3	11,1	6,7	—	—	—
Distributie en contrôle	8,5	8,3	6,9	—	—	—
Industrialisatie	25,7	27,9	17,4	0,7	0,7	4,7
Mijnwezen en energie-voorziening	10,7	14,1	11,4	113,3	88,8	120,0
Egalisatie van kolen-prijzen	—	11,5	—	—	—	—
	67,0	93,9	62,0	114,0	90,0	124,7

Hoewel de globale economische toestand van onze volkshuishouding op dit moment zeker bevredigend kan worden genoemd, blijft voortzetting van een op economische expansie gericht beleid, met name door bevordering van de export en

van de industrialisatie, noodzakelijk om het bereikte welvaartsniveau te handhaven en te verbeteren en om aan de snel groeiende bevolking werkgelegenheid te kunnen verschaffen.

De relatief sterke stijging van de vermoedelijke uitkomsten 1954 der uitgaven voor voorlichting en exportbevordering ten opzichte van de begroting 1954 is in hoofdzaak een uitvloeisel van de ten laste van hoofdstuk VII B (Financiën) verleende Staatsgaranties voor verzekeringen in verband met het handelsverkeer met Turkije en draagt dan ook voornamelijk een incidenteel karakter.

Als gevolg onder meer van de bij voortduring gunstige ontwikkeling van de deviezenpositie van ons land kunnen de administratieve bemoeiingen van de Overheid op het gebied van distributie en controle verder worden ingekrompen.

Voor vergoeding aan de Herstelbank van geleden verliezen aan hoofdsom of rente op voor risico van de Staat verleende bijzondere credieten voor in het algemeen belang noodzakelijk geachte vestiging, uitbreiding of vernieuwing van bedrijven (hoofdstuk VII B), welke post tevoren was begrepen in de „Algemene uitgaven” en thans is ondergebracht in de rubriek „Industrialisatie”, is voor 1955 ruim 5 miljoen uitgetrokken, dit is rond 9 miljoen minder dan in de begroting 1954. De stijging van de kapitaalsuitgaven in deze rubriek betreft voor 3 miljoen een bijdrage in de bouw- en inrichtingskosten van een kernreactor in ons land.

De uitgroeiing van de werkzaamheden, welke door het Directoraat voor de Industrialisatie en de Energievoorziening van het Ministerie van Economische Zaken werden verricht met betrekking tot de aanleg en exploitatie van gastransportleidingen en de in- en verkoop van gas, heeft het inmiddels noodzakelijk gemaakt, hiervoor een afzonderlijke Rijksdienst in te stellen. De werkzaamheden voor de lange-afstandsvoorziening met aardgas en raffinaderijgas zullen ook in 1955 met kracht worden voortgezet.

Zoals uit § 3 van de Memorie van Toelichting op hoofdstuk X der Rijksbegroting blijkt, zal op korte termijn de indiening bij de Tweede Kamer worden bevorderd van een ontwerp van wet tot wijziging van de bestaande Aanwijzingswet der Staatsmijnen. In dit wetsontwerp zal de kapitaalpositie der Staatsmijnen nader worden geregeld. Het zal dan mogelijk zijn de volle investeringsbedragen als kapitaalverstrekking in de Rijksrekening tot uitdrukking te brengen, hetgeen in de als vermoedelijke uitkomsten 1954 genoemde totalen nog niet het geval is. Intussen is voor 1955 een kapitaalverstrekking voorzien ad 91 miljoen, dit is 7½ miljoen meer dan in de oorspronkelijk vastgestelde begroting voor 1954 was opgenomen.

De kapitaalsuitgaven verband houdende met de gasvoorziening zullen ten opzichte van het aanvankelijk voorziene programma niet volledig kunnen worden gerealiseerd.

De door de Hoge Autoriteit van de Europese Kolen- en Staalgemeenschap per 1 April 1954 nog toegestane prijs-egalisatie ten aanzien van enkele soorten huisbrand geldt slechts voor één jaar. De terzake hiervan in de vermoedelijke uitkomsten voor 1954 uitgetrokken 11,5 miljoen vinden hun tegenwicht in een gelijk bedrag aan middelen.

Land- en tuinbouw, veeteelt en visserij

	Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I			Buitengewone Dienst II		
	Oorspr. vastgesteld 1954	Vermoedelijke uitkomsten 1954	1955	Oorspr. vastgesteld 1954	Vermoedelijke uitkomsten 1954	1955
Algemene uitgaven . .	12,5	12,7	12,6	0,4	0,5	0,7
Landbouw, tuinbouw en veeteelt	87,0	118,0	114,3	12,9	17,6	15,5
Voedselvoorziening . .	5,7	7,2	8,7	—	—	—
Visserij	1,0	1,2	1,2	0,3	0,7	0,2
Nadelig saldo van het Landbouw-Egalisatiefonds	100,0	100,0	64,0	—	—	—
	206,2	239,1	200,8	13,6	18,8	16,4

Het in 1955 ten aanzien van de landbouw te voeren beleid zal wederom in hoofdzaak een voortzetting zijn van het beleid, dat in de laatste jaren werd gevoerd. Dit betekent onder meer, dat onverminderd zal worden gestreefd naar kwaliteitsverbetering en kostprijsverlaging, teneinde daardoor en mede door het voeren van een doelbewuste handelspolitiek de afzet van onze producten te bevorderen.

In het kader van dit streven zal aan de landbouwvoorlichting en de agrarische research een belangrijke rol blijven toebedeeld.

De aanzienlijke stijging van het uitgavenniveau voor de sector landbouw, tuinbouw en veeteelt vindt nochtans haar oorzaak niet in een uitbreiding van het voorlichtings- en research-programma, doch is in hoofdzaak bepaald door de salarisherzieningen in 1953 en 1954, de reorganisatie van de Cultuurtechnische Dienst i.v.m. de opheffing van de Dienst Uitvoering Werken en de opvoering van het programma der door de Cultuurtechnische Dienst uit te voeren werken. Van deze laatste factor geeft onderstaand overzicht een specificatie.

	Oorspronkelijke raming 1954	Vermoedelijke uitkomsten 1954	Raming 1955
Subsidies in vrij werk (ruilverkaveling etc.)	33,0	37,0	42,5
Subsidiëring boerderijenbouw . .	1,9	1,9	2,4
Herverkaveling Walcheren	5,4	5,4	6,3
Herverkaveling Noodgebieden . .	1,8	1,8	13,0
	42,1	46,1	64,2

Gezien de noodzaak tot opvoering van de ruilverkavelingscapaciteit, zijn de subsidies ten behoeve van ruilverkavelingswerken belangrijk verhoogd. Hiervan vertonen zowel de vermoedelijke uitkomsten 1954 als de ontwerp-begroting 1955 de sporen. De herverkaveling in de noodgebieden Schouwen-Duiveland, Tholen, Waarde en de Zak van Zuid-Beveland, waarmede in 1954 een begin werd gemaakt, zal in 1955 in volle omvang tot uitvoering komen.

Tenslotte is in deze rubriek onder de vermoedelijke uitkomsten 1954 op de Gewone Dienst en op de Buitengewone Dienst II onderscheidenlijk 16 en 4 miljoen opgenomen voor additionele uitgaven ten behoeve van projecten, waarvoor tegenwaardegeldten worden beschikbaar gesteld.

In de sector Voedselvoorziening vertoont de begroting van de Centrale Contrôle Dienst een belangrijke verhoging, welke voornamelijk een gevolg is van de beperktere mogelijkheid, een gedeelte van de kosten van deze dienst te dekken uit kostenopslagen op geïmporteerde producten. Naar aanleiding hiervan is de wenselijkheid naar voren gekomen, het vraagstuk van doorberekening van kosten van controle-apparaten in zijn algemeenheid in interdepartementaal overleg aan de orde te stellen.

Landbouw-Egalisatiefonds. Evenals in voorgaande jaren moet ook thans weer het grootst mogelijke voorbehoud worden gemaakt met betrekking tot de in de begroting van het Landbouw-Egalisatiefonds opgenomen ramingen, omdat de werkelijke uitkomsten voor een groot deel afhankelijk zullen zijn van de ontwikkeling enerzijds van de wereldmarktprijzen en anderzijds van de kostprijzen in het binnenland en enigszins exacte voorspellingen ten deze niet mogelijk zijn.

Bij het opstellen van de ontwerp-begroting voor 1955 werd, voorzover het de geïmporteerde grondstoffen betreft, uitgegaan van de wereldmarktnoteringen omstreeks medio Juli 1954, terwijl ten aanzien van het binnenlandse prijsbeleid de op ditzelfde tijdstip geldende verhoudingen als uitgangspunt werden genomen.

Dit betekent onder meer, dat voor de import van broodgraan, in tegenstelling tot 1954, geen nadelig saldo meer behoeft te worden geraamd. Een belangrijke verlaging ten opzichte van 1954 geeft ook de raming voor het subsidie op consumptiemelk te zien als gevolg van enkele subsidiewijzigingen in de afgelopen periode.

Een verhogende factor daarentegen komt naar voren in de sector vee en vlees, waar tengevolge van de betrekkelijk lage wereldmarktprijs rekening moet worden gehouden met een verlies op het exportcontract voor bacon met Engeland.

De in de afgelopen periode genomen maatregelen met betrekking tot de margarine hebben per saldo tot resultaat, dat, evenals in 1954, de raming voor dit artikel op nihil kan worden gesteld.

Sociale voorzieningen, emigratie en volksgezondheid

	Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I			Buitengewone Dienst II		
	Oorspr. vastgesteld 1954	Vermoe-delijke uitkomsten 1954	1955	Oorspr. vastgesteld 1954	Vermoe-delijke uitkomsten 1954	1955
Algemene leiding . . .	5,0	6,8	6,6	—	—	—
Sociale zekerheid . .	420,4	531,3	477,2	—	—	—
Bijstand voor speciale groepen	55,7	57,4	56,8	3,2	3,2	3,5
Arbeidsbemiddeling en scholing	21,3	21,2	24,2	—	—	—
Emigratie	29,3	26,9	35,3	—	—	0,1
Overige maatregelen in het belang van de werkgelegenheid . .	111,9	83,3	109,5	1,5	4,4	1,0
Overige sociale voorzieningen	16,0	16,9	23,5	0,2	0,2	—
Gezondheidszorg . . .	58,9	58,9	66,8	0,9	0,9	1,0
Uitgaven voor ambtenaren en anderen, voortvloeiende uit de gewijzigde verhouding met Indonesië .	233,8	105,5	61,0	—	—	—
	952,3	908,2	860,9	5,8	8,7	5,6

De per 1 Januari 1954 in werking getreden herziening van de Noodwet Ouderdomsvoorziening heeft, ten opzichte van de oorspronkelijke begroting 1954, tot een belangrijke verhoging van uitgaven in de rubriek „Sociale zekerheid” geleid. Dat desondanks, vergeleken met de vermoedelijke uitkomsten 1954, het voor 1955 opgenomen bedrag een daling vertoont, is toe te schrijven aan de omstandigheid, dat in het bedrag van die vermoedelijke uitkomsten begrepen is de eenmalige Rijksbijdrage ad 70,3 miljoen aan het Bedrijfspensioenfonds voor de Koopvaardij.

Wat de complementaire sociale voorzieningen en arbeidsvoorzieningen voor werknemers betreft, wordt er ernstig naar gestreefd, de arbeidsvoorziening te laten praevaleren boven de verstrekking van geldelijke bijstand.

Tot de rubriek „Bijstand voor speciale groepen” behoren o.m. de periodieke uitkeringen aan oorlogsslachtoffers. Voor 1955 wordt aangenomen, dat nog in gemiddeld 7500 gevallen uitkeringen zullen worden gedaan.

Het aantal uit Indonesië gerepatrieerde gezinnen, dat in contractpensioens is gehuisvest, zal een verdere daling ondergaan. De uitgaven voor dit doel kunnen dan ook belangrijk lager worden geraamd. Daarentegen moet worden rekening gehouden met een toeneming van het aantal gezinnen, dat bij de gemeenten in zorg is, en van de daarmee verband houdende uitgaven.

Voor de kosten, verbonden aan de uitvoering van de Wet Buitengewoon Pensioen 1940—1945, is voor 1955 een bedrag uitgetrokken van rond 13 miljoen.

Onlangs een toeneming van het aantal in zorg zijnde Ambonezen, kan voor het begrotingsjaar 1955 met een iets lager bedrag voor het Commissariaat van Ambonezenzorg worden volstaan tengevolge van een mogelijk gebleken lagere raming van de kosten per mandag. Tevens daalt de post voor vakonderwijs, aangezien in de meeste kampen inmiddels werkplaatsen ten behoeve van dit onderwijs zijn ingericht.

Ook al openbaart zich sedert enige tijd een tekort aan arbeids-

krachten, toch ligt het niet in de bedoeling tot afremming van de emigratie over te gaan, zulks vooral met het oog op de vooruitzichten op langere termijn. Verwacht wordt, dat de emigratie door bemiddeling van de emigratie-organen in 1954 ongeveer dezelfde omvang zal bereiken als in 1953. In het belang van een verantwoorde verdere ontwikkeling wordt voor dit doel in de ontwerp-begroting 1955 5 miljoen meer aangevraagd dan voor 1954.

Ten aanzien van de rubrieken „Arbeidsbemiddeling en scholing” en „Overige maatregelen in het belang van de werkgelegenheid” kan als voornaamste punt worden vermeld de tot stand gekomen reorganisatie, per 1 Juli 1954, van de organen op het gebied van de arbeidsvoorziening, waardoor met name een betere coördinatie mogelijk is geworden tussen de arbeidsbemiddeling en de zorg voor de aanvullende werkgelegenheid. De hiertoe bij het Ministerie van Sociale Zaken en Volksgezondheid ingestelde Directie voor de Arbeidsvoorziening zal per 1 Januari 1955 tevens worden belast met de werkzaamheden van het Bureau Oogstvoorziening, dat thans nog onder het Ministerie van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening ressorteert.

Aan de scholing van volwassenen wordt bij voortduring bijzondere aandacht geschonken, terwijl de migratie van werklozen uit de zgn. overschotgebieden naar gebieden, waar tekorten aan werknemers bestaan, zo krachtig mogelijk wordt bevorderd.

De rubriek „Overige maatregelen in het belang van de werkgelegenheid” geeft voor de vermoedelijke uitkomsten 1954 een daling met ruim 28 miljoen te zien ten opzichte van de oorspronkelijk vastgestelde begroting 1954. Dit verschil kan als volgt worden verklaard. Door het gunstige verloop van de werkloosheid zal van de op hoofdstuk XII (Sociale Zaken en Volksgezondheid) voor de (voormalige) D.U.W. uitgetrokken bedragen ongeveer 11 miljoen en van de op hoofdstuk XIV (Onvoorziene Uitgaven) uitgetrokken post „Kosten werkgelegenheidspolitiek” vermoedelijk ca 10 miljoen onbesteed blijven. Voorts zijn in de vermoedelijke uitkomsten de uit laatstbedoelde post naar de hoofdstukken IX B (Verkeer en Waterstaat), X (Economische Zaken) en XI (Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening) over te boeken bedragen niet meer begrepen in de onderhavige rubriek, maar vandaar overgeheveld naar de betreffende andere onderwerpen van Staatszorg.

Gelet op het huidige verloop van de werkloosheid wordt verwacht, dat in 1955 gemiddeld 17 000 arbeiders gedurende 50 weken op aanvullende werken zullen worden tewerkgesteld. hetgeen een verlaging betekent ten opzichte van 1954 van 3000 man. Voorts ligt het in het voornemen om indien de stand van de arbeidsmarkt zulks wenselijk maakt, de Rijksbijdrage uit dezen hoofde ten behoeve van de spreidingsmaatregelen voor het schildersbedrijf en de woningverbetering en de woning-splijting te continueren. Dat de uitgaven voor aanvullende werkgelegenheid in de begroting 1955 ten opzichte van 1954 nog enige stijging vertonen, is hoofdzakelijk een gevolg van de per 1 Januari 1954 ingevoerde loonronde, alsmede de toepassing van de loonregelingen van het vrije bedrijf op de werken der aanvullende werkgelegenheid.

Ten aanzien van de „Overige sociale voorzieningen” kan het volgende worden opgemerkt.

Op hoofdstuk XII A van de thans voorgelegde ontwerp-begroting is voor het eerst een post opgenomen ten behoeve van de samenwerkingsorganen op principiële grondslag. Dit subsidie dient ter bevordering van de samenwerking binnen eigen kring van organisaties voor maatschappelijk werk. Tevens zijn in deze begroting gelden uitgetrokken voor het instituut der gezinshulpen. Een aanzienlijk hoger bedrag is voorts uitgetrokken voor de subsidiëring van organisaties, die zich bezig houden met de bestrijding van het verschijnsel van de a-sociëteit.

De sociale planning voor de ontwikkelingsgebieden vindt intensief voortgang. In het kader van deze planning vinden thans onderzoekingen plaats. Zodra een overzicht omtrent de noodzakelijk geachte voorzieningen zal zijn verkregen, zal door de hierbij betrokken departementen gezamenlijk een financieringsplan worden opgesteld.

Voorts zijn ook voor tal van andere vormen van het maatschappelijk werk belangrijk hogere bedragen uitgetrokken.

Voor het merendeel der activiteiten op het gebied van de gezondheidszorg worden hogere bedragen aangevraagd, b.v. voor de steun ten behoeve van de drinkwatervoorziening, de plaatselijke verenigingen voor gezondheidszorg, de kraamzorg, het geneeskundig schooltoezicht, de reumatiek- en kankerbestrijding, alsmede de subsidiën voor de geestelijke volksgezondheid en de revalidatie.

Wat tenslotte de „Uitgaven voor ambtenaren en anderen, voortvloeiende uit de gewijzigde verhouding met Indonesië” betreft, veroorzaakt de uitbreiding der administratieve werkzaamheden in verband met de technische herziening van de garantiewet, de rehabilitatie-uitkeringen voor oorlogsslachtoffers uit het voormalige Nederlandsch-Indië, de verhoging van de pensioenen van gewezen overheidsdienaren en de toeneming van het aantal garantiewet-gerechtigden een stijging der uitgaven in 1955 t.o.v. de begroting 1954. Hiertegenover staat een vermindering door het feit, dat de hoger bedoelde rehabilitatie-uitkeringen zelf tot een bedrag van 186 miljoen op de begroting 1954 drukken. Dat de onderhavige rubriek blijken de vermoedelijke uitkomsten aanzienlijk ten achter blijft bij de begroting voor 1954 is voornamelijk te verklaren uit de omstandigheid, dat deze rehabilitatie-uitkeringen in 1954 nog slechts zeer ten dele tot afwikkeling zullen komen. Met overneming door Nederland van bepaalde vorderingen van de Republiek Indonesië op natuurlijke personen van Nederlandse nationaliteit is een additionele uitgave van 20 miljoen gemoeid.

De voorzieningen ten behoeve van Nederlanders in Indonesië zullen in 1955 een belangrijk hoger bedrag vergen in verband zowel met de toeneming van het aantal zorgbehoevenden, als met de stijging van het prijspeil daar te lande.

De uitkeringen, toegekend ingevolge de Algemene Oorlogsongevallenregeling, met ingang van 1 Februari 1954 door Nederland overgenomen voor wat de rechthebbenden van Nederlandse nationaliteit betreft, zijn voor 1955 geraamd op 7 miljoen.

Volkshuisvesting

	Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I			Buitengewone Dienst II		
	Oorspr. vast-gesteld 1954	Vermoe-delijke uitkomsten 1954	1955	Oorspr. vast-gesteld 1954	Vermoe-delijke uitkomsten 1954	1955
Algemene uitgaven . .	12,5	13,3	13,4	—	—	—
Bijdragen in het belang van de volkshuisvesting.	205,9	206,2	221,8	17,1	10,1	10,0
Ruimtelijke ordening.	0,7	0,8	0,8	—	—	—
	219,1	220,3	236,0	17,1	10,1	10,0

De omvang van de Rijksuitgaven in het belang van de volkshuisvesting wordt vrijwel volledig bepaald door het beleid ten aanzien van de financiering van de woningbouw.

Een groot gedeelte hiervan betreft woningwetbouw, welke in het verleden heeft plaats gevonden, zodat het hier gaat om nakoming van reeds aangegane verplichtingen. De toeneming van het aantal in exploitatie genomen woningwetwoningen weerspiegelt zich in een voortdurende stijging van de post bijdragen in het exploitatietekort van deze woningen. Bedroeg deze post in de begroting 1952 nog 55 miljoen, in 1953 werd 65 miljoen gevraagd, in 1954 78 miljoen, terwijl in de ontwerp-begroting 1955 96 miljoen is uitgetrokken. Het huidige systeem van financiering van de woningwetbouw leidt tot een situatie, waarin belangrijke Rijksuitgaven in groeiende mate bij voorbaat zijn vastgelegd of met andere woorden: waarin op toekomstige begrotingsmiddelen in toenemende omvang beslag wordt gelegd.

De andere grote categorie van gesubsidieerde woningbouw is de premiebouw. Hiervoor is in de begroting 1955 met een zelfde bedrag aan toe te kennen premies rekening gehouden als in de begroting 1954, namelijk 105 miljoen voor 25 000 woningen.

Het woningbouwprogramma 1955 is even groot als dat voor

1954 en bestaat derhalve uit 65 000 woningen. Het is als volgt samengesteld:

woningwetbouw	29 500 woningen
premiebouw	25 000 woningen
herbouw onder de Wet Materiële Oorlogsschaden	7 000 woningen
herbouw onder de Wet Watersnoodschade	1 000 woningen
vrije bouw	2 500 woningen
	65 000 woningen

Voor bijdragen in de kosten van woningsplitsing en van woningverbetering wordt ook dit jaar een bedrag uitgetrokken. In aanmerking genomen de gunstige werkgelegenheidssituatie wordt de onderhavige premieregeling dit jaar in de eerste plaats gezien als een middel om verval van woningen tegen te gaan en de behuizing te verbeteren, derhalve als een doelmatige verdere bijdrage tot vermeerdering van de woningvoorraad. Gelet op het tempo en de omvang der aanvragen zal voor 1955 naar schatting met 6 miljoen voor deze bijdragen kunnen worden volstaan (1954: 8 miljoen).

Onder de Buitengewone Dienst II is bij de raming van het bedrag voor Rijksvoorschotten ingevolge artikel 56 der Woningwet uitgegaan van de veronderstelling dat de gemeenten de bouwsommen, welke ten behoeve van de nieuwbouw van woningwetwoningen benodigd zijn, van derden, zoals institutionele beleggers, zullen kunnen verkrijgen, zodat voor deze financiering geen beroep op 's Rijks kas zal behoeven te worden gedaan. Het voor 1955 aangevraagde bedrag van 10 miljoen dient ter verstrekking van voorschotten op grond van in voorgaande jaren genomen beschikkingen en ten behoeve van onderhoud en verbetering van vooroorlogse woningwetwoningen. De verlaging van genoemd bedrag ten opzichte van de begroting 1954 houdt verband met de omstandigheid, dat bij de raming voor 1955 rekening kan worden gehouden met onbestede gelden van voorgaande jaren. Hiermede is tevens verklaard het verschil tussen de oorspronkelijke raming 1954 en de vermoedelijke uitkomsten van dat jaar.

Herstel van oorlogsschade

	Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I			Buitengewone Dienst II		
	Oorspr. vast-gesteld 1954	Vermoe-delijke uitkomsten 1954	1955	Oorspr. vast-gesteld 1954	Vermoe-delijke uitkomsten 1954	1955
Algemene uitgaven . .	8,6	8,0	8,4	—	—	—
Herstel schade overheidseigendommen .	70,0	60,0	70,0	7,6	5,6	5,6
Herstel schade onroerende goederen en schepen	294,7	208,6	209,4	—	—	—
Herstel schade roerende goederen voor beroep of bedrijf. .	62,0	27,5	66,0	—	—	—
Oorlogsschade Nederlandsche Spoorwegen	—	—	300,0	—	—	—
Landbouwherstel . . .	30,0	8,0	30,0	—	—	—
Herstel overige oorlogsschade	29,0	29,1	17,7	—	—	—
	494,3	341,2	701,5	7,6	5,6	5,6

Van de geraamde totale Rijksbijdrage in het herstel van de oorlogsschade, ten bedrage van 6,4 milliard, is tot einde Juni 1954 ongeveer 4,2 milliard aan vergoedingen tot uitkering gekomen. Rekening houdende met de in het tweede halfjaar van 1954 en in 1955 uit te keren bedragen, zal voor de jaren na 1955 nog een totaal bedrag van ongeveer 1,5 milliard resteren, waarvan ongeveer de helft zal zijn benodigd voor verdere uitvoering van de Wet Financiering Wederopbouw Publiekrechtelijke Lichamen.

De afwikkeling van de oorlogsschade-verplichtingen in 1954 zal, naar wordt verwacht, aanzienlijk achter blijven bij de oorspronkelijke ramingen. Zulks vindt onder meer zijn oorzaak in het feit, dat, in het bijzonder in de sector van het onroerend goed, de animo om tot besteding van de bijdragen te komen, belangrijk beneden de verwachting is gebleven, en in de omstandigheid, dat de aanloopperiode, vereist voordat de afwikkeling van de aanvragen om aanvullende bijdragen, bedoeld in artikel 72, leden 5 e.v., van de Wet op de Materiële Oorlogsschaden, op grote schaal kon geschieden, langer is gebleken dan kon worden voorzien.

Bovendien is het voor het met de afwikkeling belaste apparaat niet mogelijk gebleken, het voor de omzettingen van voorlopig verstrekte credieten voor de herbouw of het herstel van onroerend goed in aanvullende bijdragen geraamde tempo te bereiken. In verband hiermede wordt voor 1955 met een bedrag van 22,7 miljoen volstaan, het maximum dat in dit jaar zal kunnen worden verwerkt.

De bedragen, welke in 1955 voor de oorlogsschade-uitkeringen worden uitgetrokken, zijn afgestemd op het streven de oorlogsschade-verplichtingen zo spoedig mogelijk tot afwikkeling te brengen. De omvang, waarin voor dit doel in de ontwerp-begroting 1955 gelden worden aangevraagd, wordt slechts beperkt door de capaciteit van het voor de afwikkeling ter beschikking staande apparaat en het tempo, waarin herbouw, heraanschaffing en herstel voortgang vinden. Voorzover op bepaalde artikelen bedragen zijn uitgetrokken, welke geringer zijn dan die, welke in de oorspronkelijk vastgestelde begroting voor 1954 zijn opgenomen, is zulks het gevolg van het gevorderde stadium van afwikkeling of van de omstandigheid, dat de ervaring heeft uitgewezen, dat met geringere uitgaven kan worden volstaan.

De onder de rubriek „Herstel schade overheidseigendommen” opgenomen uitgaven voor herstel van oorlogsschade aan de Rijkseigendommen, welke in beheer en onderhoud zijn bij de Rijkswaterstaat, werden tot nu toe, als alle uitgaven voor herstel van oorlogsschade, tot de Buitengewone Dienst I gerekend. De ondergetekende meent evenwel, dat bij de plaatsing in de begroting het investeringskarakter der bedoelde uitgaven meer op de voorgrond dient te treden. Om die reden heeft hij voor 1955 tot overbrenging naar de Buitengewone Dienst II besloten. Ter wille van de vergelijkbaarheid zijn de cijfers voor 1954 eveneens onder de Buitengewone Dienst II opgenomen.

Het aflopend stadium, waarin de afwikkeling van de oorlogsschadeverplichtingen verkeert, maakt het mogelijk, voor herstel van schade aan onroerende goederen naast de reeds eerder vermelde verlaging van het bedrag der omzettingen 52 miljoen minder aan te vragen dan in de begroting 1954 is opgenomen. Het tempo waarin de aanvragen tot financiering van de herbouw van woningen worden ingediend zal namelijk, naar wordt verwacht, niet toelaten dat in 1955 de herbouw van meer dan 7000 woningen wordt gefinancierd. Te voorzien valt, dat na verwerking van het daarvoor in 1954 bestemde bedrag de financiering van de herbouw van boerderijen in 1955 zal kunnen worden beëindigd.

Voor bijdragen in oorlogsschade aan schepen zal vermoedelijk met een gelijk bedrag als voor 1954 was uitgetrokken, nl. 3,5 miljoen kunnen worden volstaan.

De verdere afwikkeling van de oorlogsschade aan roerende goederen voor beroep en bedrijf zal in 1955 aanzienlijk kunnen vorderen. Naar verwacht wordt, zal een bedrag van 66 miljoen verwerkt kunnen worden. De uitbetalingen zullen voor 64 miljoen aanvullende bijdragen betreffen; voor nakomende posten moet 2 miljoen worden gereserveerd.

De ondergetekende is voornemens in 1955 gebruik te maken van de hem bij de wet van 1 November 1951 (Stb. 471) gegeven bevoegdheid om de door de Nederlandsche Spoorwegen als bijdrage wegens oorlogsschade reeds in rekening-courant bij het Rijk opgenomen bedragen definitief door creditering van deze rekening-courant aan de Nederlandsche Spoorwegen uit te keren. Verwacht wordt namelijk, dat de Nederlandsche Spoorwegen in de loop van 1955 het volledige bedrag van de bijdrage ad 300 miljoen als voorschot in rekening-courant zullen hebben opgenomen.

De afwikkeling van de aanvragen om aanvullende bijdragen in het herstel van agrarische oorlogsschade zal in 1955 in sneller tempo voortgang kunnen vinden dan in 1954 mogelijk is gebleken. Om die reden wordt voor 1955 wederom 30 miljoen aangevraagd.

Onder „Herstel overige oorlogsschade” is voor 1955 4 miljoen opgenomen voor afwikkeling van de verplichtingen op grond van de Wet Overheidsaansprakelijkheid Bezettingshandelingen. In 1954 was terzake 11 miljoen uitgetrokken. Dit onderdeel omvat ook de rente aan oorlogsschadegerechtigden. Hiervoor kan in 1955 met ruim 1 miljoen minder worden volstaan dan voor 1954 is geraamd.

Diensten van algemene aard

	Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I			Buitengewone Dienst II		
	Oorspr. vast-gesteld 1954	Vermoedelijke uitkomsten 1954	1955	Oorspr. vast-gesteld 1954	Vermoedelijke uitkomsten 1954	1955
Algemeen bestuur	21,2	21,0	17,8	—	0,1	—
Financieel bestuur	122,6	139,1	137,6	0,2	0,2	—
Muntwezen	1,4	1,4	1,6	57,4	18,3	57,4
Domeinbeheer	8,0	8,1	8,9	5,8	6,1	8,0
Erediensten	3,2	3,2	3,2	—	—	—
Economisch onderzoek Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut	6,2	7,2	7,3	—	—	—
Centrale diensten voor het bestuursapparaat	27,7	29,0	32,8	41,9	36,1	48,8
Binnenlandse veiligheidsdienst	4,0	4,3	4,4	—	—	—
	196,3	215,1	215,8	105,3	60,8	114,2

In deze tabel zijn samengebracht de uitgaven voor een aantal diensten van algemene aard, waarvan de kosten niet aan de hiervoor behandelde onderwerpen van Staatszorg kunnen worden toegerekend. Daaronder zijn thans ook gerangschikt de uitgaven voor nieuw-, aan- en verbouw, enz. uit te voeren door bemiddeling van de Rijksgebouwendienst, welke uitgaven uit begrotingstechnische overwegingen in 1955 niet meer aan de onderscheidene ministeries zullen worden doorberekend. In de tabel zijn bedoelde uitgaven opgenomen onder „Centrale diensten voor het bestuursapparaat”. Terwille van de vergelijkbaarheid zijn ook voor 1954 de totale bedragen van nieuw-, aan- en verbouw hier opgevoerd.

Onder „Algemeen bestuur” zijn in de eerste plaats opgenomen de uitgaven betreffende het Huis der Koningin, de Hoge Colleges van Staat en het Kabinet der Koningin, voorts die van het Ministerie van Algemene Zaken en tenslotte de kosten van verschillende afdelingen van algemene aard van het Ministerie van Binnenlandse Zaken.

Het onderdeel „Financieel bestuur” omvat in hoofdzaak apparaatskosten van het Ministerie van Financien, waarvan die voor de Belastingdienst een belangrijk deel uitmaken. De verhoging ten opzichte van de oorspronkelijke raming voor 1954 is voornamelijk het gevolg van de salarisherziening, welke per 1 Januari 1954 plaats vond.

Hoewel in de loop van 1954 een aanvang werd gemaakt met het slaan van nieuwe guldens, werd daarmee later begonnen dan vorig jaar in het voornemen lag. Als gevolg hiervan zullen de vermoedelijke uitkomsten 1954 belangrijk bij de oorspronkelijke raming ten achter blijven. Het ligt in de bedoeling om in 1955 50 miljoen nieuwe zilveren guldens aan te munten, waartoe 33 miljoen oude guldens zullen worden versmolten.

De ontginning en verbetering van domeingronden zal in 1955 worden voortgezet.

In overleg met de Cultuurtechnische Dienst en met het agrarische bedrijfsleven zullen op nieuwe domeingronden te stichten bedrijven beschikbaar worden gesteld ten behoeve van de sanering van gebieden waarin bedrijven voorkomen, welke door hun geringe omvang onvoldoende bestaansmogelijkheden

bieden. Tot die gebieden worden in de eerste plaats die gerekend, waarvoor een ruilverkaveling wordt voorbereid of in uitvoering is.

Rekening wordt gehouden met de mogelijkheid, dat in 1955 de verbetering van het complex „de Kleine Geest” in het Lage Midden van Friesland tot uitvoering zal komen.

In de Brakmanpolder is een begin gemaakt met het bouwen van boerderijen. Verwacht wordt, dat reeds spoedig tot verpachting van een aantal bedrijven kan worden overgegaan.

Het onderdeel „Economisch onderzoek” betreft in hoofdzaak de uitgaven van het Centraal Planbureau en het Centraal Bureau voor de Statistiek.

Tot de „Centrale diensten voor het bestuursapparaat” zijn gerekend de afdeling Overheidspersoneelszaken van het Ministerie van Binnenlandse Zaken, het Centraal Orgaan voor Rijkspersoneelsaangelegenheden, het Staatsdrukkerij- en Uitgeverijbedrijf, het Rijksinkoopbureau en de Rijksgebouwendienst. Voor deze laatste dienst is ten behoeve van exploitatievoorzieningen en onderhoud aan Rijksgebouwen en in verband met het inhalen van de daarbij thans nog bestaande achterstand voor 1955 5 miljoen meer uitgetrokken dan voor 1954. Onder de Buitengewone Dienst II zijn, zoals hiervoor reeds werd toegelicht, de uitgaven geconcentreerd terzake van nieuw-, aan- en verbouw, enz. ten behoeve van alle ministeries.

Niet toegerekende uitgaven voor pensioenen en wachtgelden

	Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I			Buitengewone Dienst II		
	Oorspr. vastgesteld 1954	Vermoedelijke uitkomsten 1954	1955	Oorspr. vastgesteld 1954	Vermoedelijke uitkomsten 1954	1955
Pensioentoeslagen . .	48,5	71,6	71,7	—	—	—
Annuïteiten verschuldigd aan het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds	36,2	36,2	36,2	—	—	—
Tijdelijke uitkeringen aan voormalig Rijkspersoneel	1,7	1,5	1,5	—	—	—
	86,4	109,3	109,4	—	—	—

In deze tabel zijn o.m. opgenomen de ten laste van de Rijksbegroting komende bedragen voor de onderscheidene toeslagen op de pensioenen en voor de toekenning van kindertoeelagen aan de gepensioneerden. De basispensioenen zelve worden door het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds gefinancierd.

In de vermoedelijke uitkomsten 1954 en de begroting 1955 is naast de reeds bestaande toeslagen rekening gehouden met de volgende nieuwe uitkeringen:

a. Toeslagwet 1954 voor gepensioneerden (toeslag i.v.m. huurverhoging en opheffing consumptiebeperking) — kosten, voor elk der beide jaren, 11 miljoen;

b. Aanpassingstoeslagwet voor gepensioneerden — de niet toegerekende uitgaven terzake belopen voor 1954 12 miljoen en voor 1955 11,6 miljoen.

Nationale Schuld

	Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I			Buitengewone Dienst II		
	Oorspr. vastgesteld 1954	Vermoedelijke uitkomsten 1954	1955	Oorspr. vastgesteld 1954	Vermoedelijke uitkomsten 1954	1955
Algemeen	0,4	0,4	0,5	—	—	—
Rente en kosten binnenlandse schuld . .	412,4	415,8	413,5	—	—	—
Rente en kosten buitenlandse schuld . .	75,3	74,8	62,1	—	—	—
Aflossing binnenlandse schuld	—	—	—	154,6	124,6	172,3
Aflossing buitenlandse schuld	—	—	—	162,8	504,6	69,2
	488,1	491,0	476,1	317,4	629,2	241,5

In Hoofdstuk VI en bijlage 16 van deze Nota wordt uitvoerig aandacht gewijd aan omvang, samenstelling en verloop van de Nationale Schuld. Bij de in vorenstaande tabel samengevatte begrotingscijfers kan voorts nog het volgende worden aangetekend.

In de sector van de binnenlandse schuld is een belangrijke verschuiving opgetreden van de vlottende naar de gevestigde schuld. Na de indiening van de begroting 1954 werden de volgende emissies geplaatst:

3½ % leningen 1954, eerste en tweede uitgifte	450
3½ % onderhandse lening, gesloten met het Bedrijfspensioenfonds voor de Koopvaardij	70,3
voorts ter consolidatie van vlottende schuld in handen van het bankwezen:	
2½ % 8-jarige schatkistcertificaten	398,4
2½ % 10-jarige schatkistcertificaten	403,2
2½ % 12-jarige schatkistcertificaten	398,4
	1720,3

Hierteenover staat een daling van de binnenlandse gevestigde schuld met een bedrag van 256 miljoen als gevolg van de verplichte aflossingen en van het in betaling geven van Staatsschuld ter voldoening van belastingaanslagen. De per saldo belangrijke toeneming van het totaal der binnenlandse gevestigde schuld maakt het noodzakelijk, voor het dienstjaar 1955 wegens rente 41 miljoen meer uit te trekken dan voor 1954. Deze hogere rentelast komt evenwel in de tabel nauwelijks tot uitdrukking, omdat hij vrijwel volledig wordt gecompenseerd door een lagere raming van de rente op vlottende binnenlandse schuld als gevolg van eerderevermelde consolidaties, waartegenover slechts in beperkte mate tot afgifte van nieuw schatkistpapier werd overgegaan.

De verplichte aflossingen op de binnenlandse geconsolideerde schuld worden voor 1955 17,7 miljoen hoger geraamd dan in de oorspronkelijke begroting 1954. Dit is voornamelijk het gevolg van de hiervoor vermelde uitgifte van de 3½ % leningen 1954 en de 3½ % onderhandse lening van het Bedrijfspensioenfonds voor de Koopvaardij, alsmede van de wisselende aflossingspercentages van de 3½ % leningen 1953. Voor 1954 kunnen de vermoedelijke uitkomsten aanzienlijk lager worden gesteld dan de oorspronkelijke raming, omdat als gevolg van het koersverloop van de 3—3½ % lening-1947 belangrijk minder voor inkoop ter beurze nodig zal zijn dan in de oorspronkelijke raming was voorzien.

Voor rente op de buitenlandse gevestigde schuld kan andermaal met een lagere raming worden volstaan. De vermindering van de rentelast is een gevolg van de daling dier schuld zowel door verplichte aflossingen als door enkele versterkte respectievelijk vervroegde aflossingen.

Voor aflossing op de buitenlandse gevestigde schuld is 93,6 miljoen minder uitgetrokken, voornamelijk tengevolge van de vervroegde aflossing in 1954 van de eerstkomende zes annuïteiten, verschuldigd op het Britse Settlement (opgenomen in de vermoedelijke uitkomsten 1954 tot een bedrag van 142,5 miljoen), terwijl in het in de oorspronkelijk vastgestelde begroting 1954 uitgetrokken bedrag was opgenomen de versterkte aflossing van het crediet afgesloten met de Belgische Regering ten bedrage van 68,9 miljoen.

Bij de vermoedelijke uitkomsten 1954 is tevens rekening gehouden met de versterkte aflossing op de met de Internationale Bank voor Herstel en Ontwikkeling aangegane lening tot een bedrag van ruim 199 miljoen.

Afschrijvingen

	Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I			Buitengewone Dienst II		
	Oorspr. vastgesteld 1954	Vermoedelijke uitkomsten 1954	1955	Oorspr. vastgesteld 1954	Vermoedelijke uitkomsten 1954	1955
Afschrijvingen	113,0	113,0	113,0	—	—	—

Tegenover een toeneming der afschrijvingen door nieuwe investeringen zullen verminderingen optreden, doordat het maximum aan afschrijvingen op bepaalde objecten zal zijn bereikt. In verband hiermede is voor 1955 eenzelfde bedrag opgebracht als voor 1954.

Uitgaven verband houdende met de watersnood

	Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I			Buitengewone Dienst II		
	Oorspr. vast-gesteld 1954	Vermoe-delijke uitkomsten 1954	1955	Oorspr. vast-gesteld 1954	Vermoe-delijke uitkomsten 1954	1955
Algemene uitgaven . .	4,7	4,7	1,7	—	—	—
Herstel schade hoofd- en buitenwaterkerin- gen	100,0	80,0	—	—	—	—
Herstel schade overige overheidseigendom- men	29,0	27,0	26,0	—	—	—
Herstel schade onroer- ende goederen en schepen	50,0	50,0	34,5	—	—	—
Herstel schade roeren- de goederen voor beroep en bedrijf. .	55,0	35,0	13,0	—	—	—
Landbouwherstel. . .	160,0	160,0	63,0	—	—	—
Evacuatie, reëvacuatie, verzorging evacuë's	1,3	6,3	2,5	—	—	—
Overige hulpverlening	—	—	2,0	—	—	—
	400,0	363,0	142,7	—	—	—

Zoals bekend, heeft het in de bedoeling gelegen, het herstel van de door de watersnood aangerichte schade in een periode van ongeveer twee jaren tot stand te brengen. Verwacht mag worden, dat dit grotendeels ook het geval zal zijn; in enkele sectoren blijkt de schade echter groter te zijn dan aanvankelijk was te voorzien. Derhalve is het noodzakelijk, ook ten laste van de begroting 1955 nog een bedrag van rond 143 miljoen aan te vragen, in hoofdzaak bestemd voor herstel van schade aan landbouwgronden en aan gebouwen, alsmede voor uitkeringen aan lagere publiekrechtelijke lichamen.

Het achterblijven van de uitgaven in de vermoedelijke uitkomsten 1954 in vergelijking met de oorspronkelijke raming wordt hoofdzakelijk veroorzaakt doordat ten behoeve van het herstel van schade aan hoofd- en buitenwaterkeringen reeds in 1953 belangrijk meer is uitgegeven dan aanvankelijk voor dat jaar was geraamd.

Het bedrag voor „Herstel schade overige overheidseigendommen” is mede bestemd voor de uitvoering van wederopbouwplannen in verband met de stormramp.

De schade aan onroerende goederen en schepen zal, naar het zich laat aanzien, 10 miljoen groter zijn dan aanvankelijk werd geraamd. Voor 1955 wordt nog 34,5 miljoen voor de afwikkeling van deze schadecategorie aangevraagd. Hierin is begrepen een bedrag van 24,5 miljoen, hetwelk in 1953 minder is besteed dan in die begroting werd geraamd.

Naar wordt verwacht, zal de totale schade aan roerende goederen, welke tot een bedrijf behoren of tot het uitoefenen van een beroep dienen, het geraamde bedrag ad 100 miljoen niet overschrijden. In de begrotingen voor 1953 en 1954 werden voor het onderhavige doel bedragen van respectievelijk 45 miljoen en 55 miljoen uitgetrokken, doch het bleek in 1953 niet mogelijk meer dan 32 miljoen te verwerken. Het verschil tussen het geraamde en verwerkte bedrag in dat jaar wordt thans voor 1955 in de begroting opgenomen.

Voor verdere afwikkeling van de schade in de landbouwsector is voor 1955 een bedrag van 63 miljoen opgenomen.

De uitgaven terzake van evacuatie, reëvacuatie en verzorging van evacuë's zijn in 1953 belangrijk lager geweest dan aanvankelijk voor dat jaar was geraamd. In verband hiermede is in de vermoedelijke uitkomsten 1954 nog 6 miljoen opgebracht, terwijl voor 1955 naar verwachting nog 2,5 miljoen zal zijn benodigd.

Het onder „Overige hulpverlening” opgenomen bedrag is bestemd voor suppletie-uitkeringen aan gemeenten, die zijn getroffen door de watersnood en als gevolg daarvan schade ondervinden in de vorm van verminderde opbrengst van de opcenten op de grond- en personele belasting, alsmede van de op grond van artikel 280 der Gemeentewet geheven belastingen.

Vergoeding aan provinciën en gemeenten voor de derving van inkomsten als gevolg van de verlaging van de personele belasting

	Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I			Buitengewone Dienst II		
	Oorspr. vast-gesteld 1954	Vermoe-delijke uitkomsten 1954	1955	Oorspr. vast-gesteld 1954	Vermoe-delijke uitkomsten 1954	1955
Vergoeding aan provinciën en gemeenten voor de derving van inkomsten als gevolg van de verlaging van de personele belasting	—	34,0	24,0	—	—	—

Krachtens het aanhangige ontwerp van wet (Gedrukte Stukken Zitting 1953—1954 — 3053), houdende voorzieningen ten aanzien van de financiële verhouding tussen het Rijk en de Gemeenten voor de jaren 1953 tot en met 1957, zal aan de gemeenten een compensatie worden gegeven in verband met de verlaging van de personele belasting naar de grondslag huurwaarde ingevolge de wet van 24 December 1953 (Stb. 590). Voor de provinciën is een overeenkomstige regeling in voorbereiding. Met een en ander zal voor 1955 een bedrag van 24 miljoen zijn gemoeid, zijnde de compensatie over het boekingsstijdvak 1955/56. Ten laste van de begroting 1954 wordt gebracht eveneens 24 miljoen betreffende het boekingsstijdvak 1954/55, alsmede 10 miljoen over de laatste vijf maanden van het boekingsstijdvak 1953/54. (Het belastingjaar voor de personele belasting begint zoals bekend op 1 Juni, terwijl genoemde verlaging op 1 Januari 1954 in werking is getreden.)

III. De middelen van het Rijk

1. Samenvattend overzicht

In tegenstelling tot de begrotingsuitgaven, welke vrijwel alle een bijzonder karakter dragen in die zin, dat ze bestemd zijn ter financiering van specifieke onderwerpen van Staatszorg, kan van het overgrote deel der Rijksmiddelen, nl. de opbrengst van de belastingen, geenszins worden gezegd, dat zij voortvloeien uit bepaalde staatsfuncties. Deze middelen dragen een algemeen karakter. Daarom heeft het uiteraard weinig zin de Rijksmiddelen in te delen naar de onderscheidene onderwerpen van overheidsactiviteit en zijn deze slechts ter verkrijging van een beter inzicht in enkele belangrijke categorieën gegroepeerd.

Hieronder volgt een samenvatting van de middelenramingen, respectievelijk voor wat betreft de oorspronkelijke raming voor 1954, de vermoedelijke uitkomsten van 1954 en de ontwerp-begroting voor 1955.

Samenvattend overzicht der middelen.

	Oorspr. vast- gesteld 1954	Vermoe- delijke uitkom- sten 1954	1955
Kostprijsverhogende belastingen .	2 185	2 411	2 439
Belastingen op winst, inkomen en vermogen	2 297	2 663	2 651
Winsten en andere baten van be- drijven	26	32	41
Overige middelen Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I . .	552	734	450
Totaal middelen Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I	5 060	5 840	5 581
Ontvangen aflossingen	250	253	227
Overige middelen van de Buiten- gewone Dienst II	94	114	94
Totaal middelen Buitengewone Dienst II (exclusief bijdrage we- gens afschrijving)	344	367	321
Totaal der middelen (exclusief bij- drage wegens afschrijving) . .	5 404	6 207	5 902
Bijdrage wegens afschrijving . .	113	113	113
Totaal der middelen	5 517	6 320	6 015

2. Nadere beschouwing der middelen

In deze paragraaf worden aan elke categorie van middelen, welke in de hiervoor opgenomen tabel is genoemd, enkele beschouwingen gewijd.

Aan elk van deze beschouwingen is toegevoegd een in tabelarische vorm opgemaakt overzicht van de voornaamste onderdelen, waaruit die categorie is samengesteld, met vermelding van de bedragen respectievelijk voor de oorspronkelijke raming 1954, de vermoedelijke uitkomsten 1954 en de ontwerp-begroting 1955.

De belastingmiddelen zijn in één overzicht samengevat. Aan de bijdrage van de Gewone Dienst aan de Buitengewone Dienst II wegens afschrijvingen is geen afzonderlijke beschouwing gewijd, omdat de afschrijvingen reeds bij de uitgaven ter sprake zijn gekomen.

Belastingmiddelen. De bruto-opbrengst van de belastingen, welke geheel of ten dele ten bate van de Rijksbegroting komen, is voor 1955 geraamd op een totaal van 5963 miljoen. Van de opbrengst van deze belastingen, met uitzondering van die van de vereveningsheffing en van de motorrijtuigenbelasting,

komt een deel ten goede aan het Gemeentefonds en aan het Provinciefonds. Het aandeel van het Gemeentefonds is, overeenkomstig het door de Tweede Kamer aangenomen ontwerp van wet inzake de financiële verhouding tussen het Rijk en de Gemeenten voor de jaren 1953 t/m 1957 (Zitting 1952—1953 — 3053), gesteld op 14,84 %. Het aandeel van het Provinciefonds belooft voor 1955 weer 0,7 %, nadat dit percentage voor de jaren 1951 t/m 1954 was verlaagd tot 0,67 in verband met de tijdelijke verhoging van sommige belastingen ter financiering van de versterkte defensie-inspanning.

Met inachtneming van deze percentages en van het aandeel van het Landbouw-Egalisatiefonds in de opbrengst van de accijns op gedistilleerd kan het bedrag der belastingmiddelen, dat netto ten bate van de Rijksbegroting komt, aldus worden berekend:

Bruto opbrengst (vóór aftrek)	5963
Aandeel van het	
Gemeentefonds	828
Provinciefonds	39
Landbouw-Egalisatiefonds	6
	873

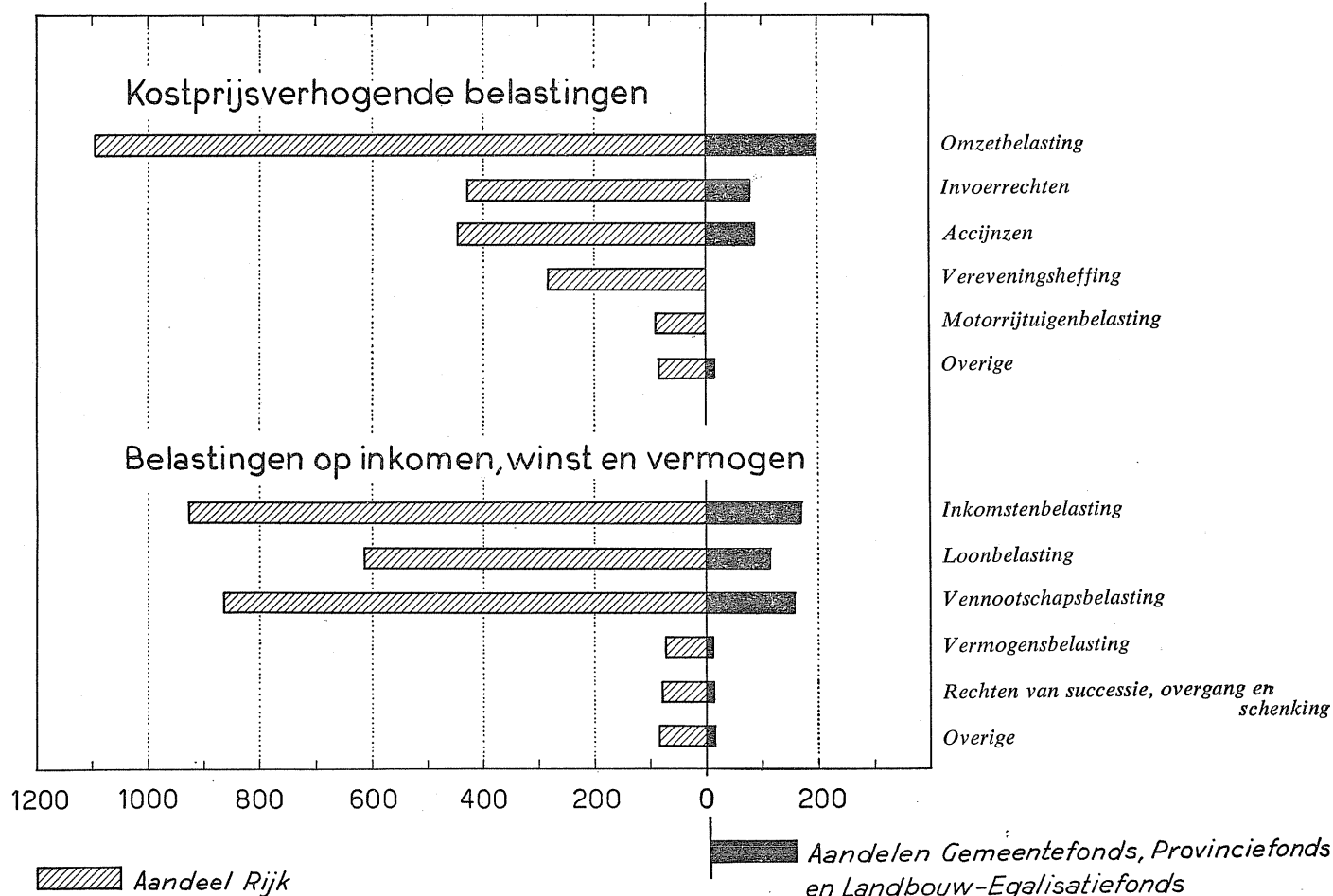
Blijft ten bate van het Rijk 5090

De onderstaande tabel geeft een nadere specificatie van de belastingmiddelen, voor en na toepassing van de evenbedoelde aftrek, waarbij tevens vergelijkende bedragen voor 1954 zijn vermeld. Van de voor 1955 ten bate van het Rijk komende bedragen is tevens opgenomen het percentuele aandeel van iedere belasting in het totaal. Een meer gedetailleerde specificatie is gegeven in bijlage 11 van deze Nota.

Overzicht der belastingmiddelen

	Vóór aftrek			Na aftrek			
	Oorspr. vastgesteld	Vermoe- delijke uitkomsten		Oorspr. vastgesteld	Vermoe- delijke uitkomsten		Percentage van totaal
	1954	1954	1955	1954	1954	1955	1955
Omzetbelasting	1140	1300	1300	984	1098	1098	21,6
Invoerrechten	400	490	510	345	414	431	8,5
Accijnzen	527	535	537	448	447	448	8,8
Vereveningsheffing	250	275	285	250	275	285	5,6
Motorrijtuigenbelasting . .	85	92	90	85	92	90	1,8
Overige	84	100	103	73	85	87	1,7
Totaal kostprijsverhogende belastingen	2486	2792	2825	2185	2411	2439	48,0
Inkomstenbelasting	940	1075	1100	811	908	929	18,2
Loonbelasting	630	720	730	544	609	617	12,1
Vennootschapsbelasting . .	825	1000	1025	712	845	866	17,0
Vermogensbelasting	90	95	85	78	80	72	1,4
Rechten van successie, over- gang en schenking	85	92	95	73	78	80	1,6
Overige	91	95	103	79	80	87	1,7
Extra bate voortvloeiende uit het verloop van de aanslagregeling	—	75	—	—	63	—	—
Totaal belastingen op winst, inkomen en vermogen .	2661	3152	3138	2297	2663	2651	52,0
Totaal der ten behoeve van het Rijk geheven belas- tingen	5147	5944	5963	4482	5074	5090	100,0

Opbrengsten van de ten behoeve van het Rijk geheven belastingen in 1955 (in millioenen guldens)

In het overzicht der belastingmiddelen zijn zoals gebruikelijk niet vermeld de opbrengsten van de vermogensaanwasbelasting en van de vermogensheffing-ineens; deze opbrengsten zijn voor 1955 geraamd op resp. 20 en 10 millioen. De opbrengsten van die heffingen in voorgaande jaren zijn opgenomen in bijlage 10.

Voor een uitvoerige motivering van de ramingen der afzonderlijke belastingmiddelen moge worden verwezen naar de Memorie van Toelichting op het ontwerp van wet op de Middelen. Te dezer plaatse zij nog het volgende opgemerkt.

Voor de niet-kohierbelastingen zijn geraamd de kasontvangsten in het kalenderjaar 1955, voor de inkomsten- en vermogensbelasting de opbrengst van het belastingjaar 1955 — d.w.z. van de belasting over het in 1955 verdiende inkomen, resp. het op 1 Januari 1955 aanwezige vermogen — en voor de vennootschapsbelasting de belasting over de winst, behaald in de boekjaren 1953/54 en 1954. Afwijkingen van betekenis tussen de ramingen der kohierbelastingen en de uiteindelijk in de rekening te verantwoorden bedragen, voor zover voortvloeiende uit inhaal van achterstand en versnelling van aanslagregeling, zullen voor 1955 naar verwachting niet meer optreden.

Bij het opstellen der ramingen is aangenomen het aflopen in 1955 van het nog resterende deel der in 1951 van kracht geworden verzwaring van de belastingdruk in verband met de versterkte defensie-inspanning. Het effect hiervan is voor deze begroting evenwel nog slechts van beperkte betekenis. Volledig doet het zich slechts gelden ten aanzien van de vermogensbelasting, en wel tot een bedrag van 20 millioen. De verlaging van de motorrijtuigenbelasting zal eerst per 1 September 1955 van kracht worden, waardoor het offer voor het komende jaar tot 8 millioen beperkt blijft. De per dezelfde datum ingaande

verlaging van de rechten van successie zal eerst in 1956 in de ontvangsten tot uiting komen. De vermindering van het tarief van de vennootschapsbelasting met ingang van het boekjaar 1955 heeft evenmin invloed op de raming voor het dienstjaar 1955, aangezien, zoals reeds opgemerkt, deze raming is gebaseerd op de verwachte opbrengst van de belasting over de winst, behaald in de boekjaren 1953/54 en 1954.

Winsten en andere baten van bedrijven

	Oorspr. vastgesteld 1954	Vermoe-delijke uitkomsten 1954	1955
Uitkering van het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie wegens voordelig saldo	—	—	9,7
Uitkering van het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie ad 3½% over de bedrijfsbaten der Verkeersdiensten	11,9	11,9	13,4
Uitkering van de Staatsmijnen wegens dividend op het aandelenkapitaal	8,0	9,0	10,0
Uitkering der door de Nederlandsche Bank N.V. behaalde winst	3,0	3,0	3,0
Exploitatie-baten van bedrijven in de particuliere sector	3,0	8,1	4,9
	25,9	32,0	41,0

Hoewel de bedrijfslasten van het Staatsbedrijf van de P.T.T., met name ten gevolge van de laatste loonronde, in vergelijking met 1954 wederom een stijging te zien geven, vertonen de bedrijfsbaten door de regelmatig toenemende verkeersomvang en de volledige doorwerking van intussen toegepaste tariefswijzigingen, een sterke stijging, zodat thans een winstuitkering aan het Rijk kan worden geraamd. Deze toeneming der ontvangsten leidt eveneens tot enige stijging van de uitkering van $3\frac{1}{2}$ % over de externe baten der verkeersdiensten.

Voor de Staatsmijnen worden ook voor 1955 bevredigende resultaten verwacht. De netto-productie van steenkolen wordt, onder het voorbehoud, dat de noodzakelijke arbeidskrachten beschikbaar zullen komen, voor 1955 op een zelfde hoeveelheid als voor 1954 geraamd, terwijl voor in eindproducten gebonden stikstof voor 1955 op een iets hogere productie wordt gerekend. De cokesproductie is ruim 10 % hoger geraamd dan die voor 1954.

Wat de export van cokes en chemische producten betreft, is rekening gehouden met de dalende tendentie, welke de prijzen op de buitenlandse markt vertonen. Het voor 1955 naar voren komende beeld van kosten en opbrengsten is tenslotte mede beïnvloed door de aanpassing van de verrekenprijzen van vaste brandstoffen en hieruit bereide producten aan de hogere kolenprijzen, welke te rekenen van 1 April 1954 voor de binnenlandse verbruikers van kracht zijn geworden.

Na tegoedschrijving van 4 miljoen aan de reserve-rekeningen kan aan het Rijk 10 miljoen dividend worden uitgekeerd.

De exploitatie-baten van bedrijven in de particuliere sector betreffen de geraamde winstaandelen van het Rijk in de N.V. Nederlandse Aardoliemaatschappij (1,2 miljoen), in de N.V. Koninklijke Nederlandse Zoutindustrie (0,4 miljoen), in de N.V. Koninklijke Hoogovens en Staalfabrieken (1,5 miljoen), in de N.V. Bank voor Nederlandse Gemeenten (0,2 miljoen) en enkele andere bedrijven. De stijging in de vermoedelijke uitkomsten 1954 is voornamelijk het gevolg van het ontvangen door het Rijk van 4,6 miljoen aan dividend over zijn deelneming in de N.V. Koninklijke Luchtvaartmaatschappij.

Overige middelen Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I

	Oorspr. vast- gesteld 1954	Vermoe- delijke uitkom- sten 1954	1955
Vergoedingen voor aan derden be- wezen diensten en opbrengsten van verkochte Rijksgoederen	128	144	135
Personeelsverhaal	11	11	10
Inkomsten wegens rente	75	72	71
Vrijgegeven tegenwaarde-gelden	170	300	Memorie
Baten wegens gerecupereerde goe- deren en liquidatie van vijande- lijk vermogen	120	132	200
Andere middelen	48	75	34
	552	734	450

De eerste rubriek van het overzicht heeft betrekking op een groot aantal retributies en andere regelmatig vloeiende mid-
delen. De grootste post is het aandeel van het Rijk in de op-
brengst der luisterbijdragen, dat voor 1955 op 24,3 miljoen
wordt geraamd tegen 22,4 miljoen voor 1954.

De inkomsten wegens vergoedingen, enz. konden in de ver-
moedelijke uitkomsten 1954 hoger worden geraamd met een
bedrag van 16 miljoen. In dit bedrag zijn o.m. begrepen de
heffingen ter egalisatie van kolenprijzen.

Onder de inkomsten wegens personeelsverhaal zijn begrepen
de inhoudingen ingevolge de spaarregeling (K.B. van 15 Maart

1954, Stb. 102), alsmede het verhaal van de bijdragen voor
inkoop van diensttijd voor pensioen.

De vrijgegeven tegenwaarde-gelden, welke in de vermoede-
lijke uitkomsten 1954 een bedrag van 300 miljoen belopen,
zijn voor 1955 voor memorie opgenomen.

De ontvangsten wegens gerecupereerde goederen en liquidatie
van vijandelijk vermogen zijn voor 1955 geraamd op 200 mil-
lioën, terwijl hiervoor in de vermoedelijke uitkomsten 1954 is
opgenomen 132 miljoen. Opgemerkt zij, dat de gelden betref-
fende liquidatie van vijandelijk vermogen voor het overgrote
deel reeds eerder door het Nederlands Beheersinstituut op een
rekening-courant bij de Schatkist zijn gestort, zodat het in
hoofdzaak gaat om budgetaire verwerking van reeds ontvangen
bedragen.

In de groep andere middelen zijn o.m. opgenomen de boeten
en de ontvangsten wegens afgesloten dienstjaren. Voorts is hier-
bij ten aanzien van de vermoedelijke uitkomsten 1954 rekening
gehouden met een bedrag van 20 miljoen, dat betrekking heeft
op ontvangsten, voortvloeiende uit een met Frankrijk gesloten
overeenkomst inzake een aantal uit de oorlog daterende kwes-
ties op financieel gebied. Het betreft hier hoofdzakelijk een
schadeloosstelling voor tijdens de bezetting via Duitse banken
naar Frankrijk verkochte effecten uit Nederlands bezit.

Ontvangen aflossingen

	Oorspr. vast- gesteld 1954	Vermoe- delijke uitkom- sten 1954	1955
Ontvangen van:			
Staatsbedrijven	130,5	133,5	135,0
Scheepvaartfonds	1,9	1,9	1,9
Lagere publiekrechtelijke lichamen	19,9	71,0	19,8
Indonesië	14,0	14,0	21,0
Andere	83,7	33,1	49,1
	250,0	253,5	226,8

Uit het vorenstaand overzicht blijkt, dat onder de bedragen,
welke het Rijk ontvangt aan aflossingen, die op aan Staats-
bedrijven verstrekte kapitalen het overgrote deel vormen. Het
gaat hier vrijwel geheel om aflossingen van de P.T.T. en van
de Staatsmijnen; van het voor 1955 geraamde bedrag komt
71,7 miljoen voor rekening van de P.T.T. en 62,7 miljoen
voor rekening van de Staatsmijnen.

De aflossingen van lagere publiekrechtelijke lichamen zijn in
hoofdzaak aflossingen op voorschotten, verstrekt ingevolge arti-
kel 56 der Woningwet. In de vermoedelijke uitkomsten 1954
is voor extra-aflossingen een bedrag van 49,7 miljoen opgeno-
men. De gedaalde rentestand heeft het namelijk voor verschil-
lende gemeenten aantrekkelijk gemaakt om elders leningen op
te nemen en daarmede de tegen een hogere rente (4 %) uit
's Rijks kas ontvangen voorschotten vervroegd af te lossen.

Het voor Indonesië geraamde bedrag betreft de lening ad
280 miljoen. Volgens het aflossingsschema zal per 30 Juni en
31 December 1955 telkens 10,5 miljoen worden afgelost.

In de groep andere aflossingen voor 1954 (vermoedelijke
uitkomsten) en 1955 zijn o.m. begrepen de aflossingen van
voorlopig verstrekte credieten ter financiering van de herbouw
of het herstel van onroerend goed, waaraan oorlogsschade is
geleden, respectievelijk tot bedragen van 24 en 34 miljoen. In
de oorspronkelijke raming 1954 was hiervoor een bedrag van
75 miljoen opgenomen. Voorts is in de raming 1955 begrepen
een bedrag van 8 miljoen wegens aflossing van meubelvoor-
schotten door uit Indonesië gerepatrieerden.

Overige middelen van de Buitengewone Dienst II *)

	Oorspr. vast- gesteld 1954	Vermoe- delijke uitkom- sten 1954	1955
Middelen in verband met het muntwezen	83,0	31,3	82,9
Kapitaalbijdragen van lagere pu- blikrechtelijke lichamen en van derden	4,6	4,6	2,1
Andere middelen	5,9	78,4	9,3
	93,5	114,3	94,3

*) Exclusief de bijdrage van de Gewone Dienst wegens afschrijving.

De middelen in verband met het muntwezen betreffen de opbrengst van het door ontmunting verkregen metaal, de aflossing, uitloting en verkoop van Nationale Schuld, aangekocht voor het „Fonds uit de zuivere winsten, verkregen uit aanmuntingen voor rekening van het Rijk”, alsmede de door het Staatsmuntbedrijf afgeleverde munten. Tegenover de eerste twee posten staan tot gelijk bedrag de uitgaven wegens ingetrokken en ter ontmunting bestemde munten.

De kapitaalbijdragen van de lagere publiekrechtelijke lichamen en van derden hebben betrekking op bijdragen van die lichamen in de kosten van Rijkswerken.

Onder de „Andere middelen” van 1955 is o.m. begrepen 8 miljoen wegens verkoop uit voorraad van aardgas. In de vermoedelijke uitkomsten 1954 is voor andere middelen een aanzienlijk hoger bedrag geraamd, omdat daarbij rekening kon worden gehouden met een bedrag van 70,3 miljoen wegens bijdrage van hoofdstuk XII der Rijksbegroting aan de middelen van hoofdstuk VII A 1 tot het bedrag der Rijksbijdrage aan het Bedrijfspensioenfonds voor de Koopvaardij.

IV. Sterkte van het burgerlijk Rijkspersoneel

In de hiernavolgende tabel en grafiek zijn enige gegevens vastgelegd met betrekking tot het verloop van de sterkte van het burgerlijk Rijkspersoneel.

Opgemerkt moge worden, dat in het overzicht van de werkelijke sterkte als peildatum is genomen de laatste dag van de in aanmerking komende maanden.

Uit deze gegevens blijkt, dat de sterkte in de begroting van 1955 wederom een niet onbelangrijke stijging te zien geeft ten opzichte van die van vorige jaren. Deze stijging wordt in hoofdzaak veroorzaakt door het Departement van Oorlog in verband met de grotere behoefte aan burgerpersoneel door het steeds meer beschikbaar komen van materieel en als gevolg van het streven naar vervanging van militairen door burgerpersoneel.

Bij de beoordeling van een en ander dient in aanmerking te worden genomen, dat de vermelde aantallen uitsluitend betrekking hebben op personeel met een volledige dagtaak, met dien verstande, dat het aantal ambtenaren met onvolledige dagtaak (zoals b.v. leraren bij het v.h.m.o., die een beperkt aantal lessen hebben) zoveel mogelijk is herleid tot het aantal, dat nodig zou zijn indien een volledige dagtaak werd vervuld.

Buiten beschouwing is gelaten het personeel met onvolledige dagtaak, ten aanzien waarvan een herleiding als hiervoor bedoeld niet mogelijk is, zomede het in militaire dienst zijnde personeel, de langdurig zieken, de geschorsten e.d. De gezamenlijke sterkte van het tot die categorieën behorende burgerlijk Rijkspersoneel bedraagt $\pm 10\ 000$.

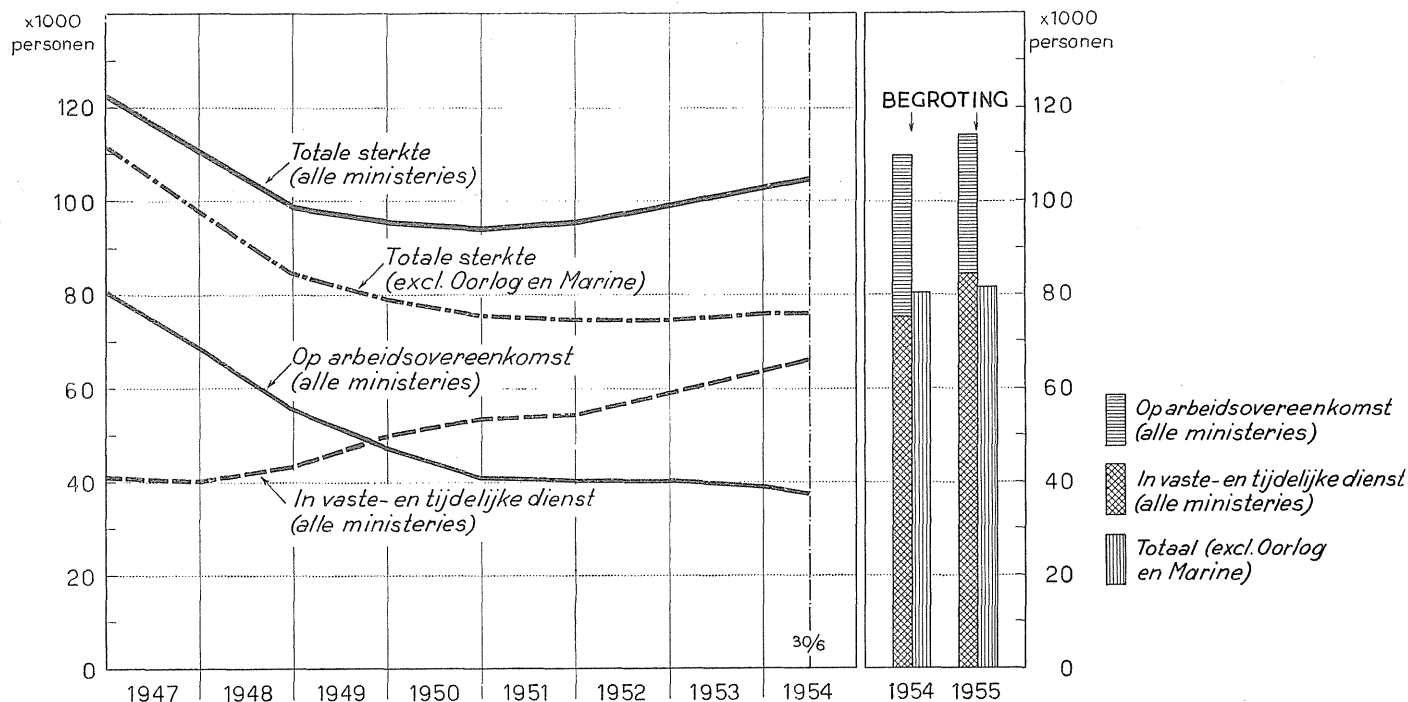
Evenals in vorige jaren is de sterkte van het burgerlijk Rijkspersoneel bij de Ministeries van Oorlog en van Marine afzonderlijk tot uitdrukking gebracht en is het personeel werkzaam

bij de Staatsbedrijven in de opgegeven aantallen niet begrepen. Voor een overzicht van het verloop der personeelssterkte per departement wordt verwezen naar bijlage 12.

Overzicht van het verloop van de sterkte van het burgerlijk Rijkspersoneel

Omschrijving	Werkelijke sterkte			Begrotingssterkte	
	31 Jan. 1953	31 Jan. 1954	30 Juni 1954	1954	1955
<i>Burgerlijk Rijkspersoneel exclusief Oorlog en Marine</i>					
Personeel in vaste en tijdelijke dienst . .	52 015	54 659	56 462	60 609	66 284
Personeel op arbeidsovereenkomst . .	23 069	21 593	19 858	19 995	15 357
Sub-totaal . .	75 084	76 252	76 320	80 604	81 641
<i>Burgerlijk Rijkspersoneel Oorlog en Marine</i>					
Personeel in vaste en tijdelijke dienst . .	7 732	9 449	10 639	14 816	18 303
Personeel op arbeidsovereenkomst . .	17 088	17 919	18 231	14 673	14 402
Sub-totaal . .	24 820	27 368	28 870	29 489	32 705
Totaal . .	99 904	103 620	105 190	110 093	114 346

Overzicht van het verloop van de sterkte van het **BURGERLIJK RIJKSPERSONEEL**

V. Staatsbalans

De Staatsbalans per 31 December 1953, met de overeenkomstige cijfers van de balans per ultimo 1952, is hieronder in beknopte vorm weergegeven. In bijlage 15 is een meer gespecificeerde balansopstelling opgenomen, waarbij enige toelichtingen zijn gegeven; tevens komt in deze bijlage een overzicht voor van alle tot dusver samengestelde Staatsbalansen.

Uit de gegevens blijkt een vermindering van het nadelige balanssaldo in 1953 met 832 miljoen, nl. van 6407 miljoen per ultimo 1952 tot 5575 miljoen per ultimo 1953. Het eveneens hieronder opgenomen overzicht van de mutaties in het balanssaldo bevat een analyse van deze vermindering. Ook deze analyse is in bijlage 15 nader toegelicht.

Te dezer plaatse zij nog het volgende opgemerkt.

De vermindering van het nadelige balanssaldo ad 832 miljoen is de resultante van een voordelig saldo ad 1658 miljoen van baten en lasten betreffende het jaar 1953 en een nadelig saldo ad 826 miljoen van bijzondere mutaties.

Van deze laatste vormt de watersnood schade de belangrijkste component. De watersnood heeft voor de Nederlandse volks-

huishouding een aanzienlijk vermogensverlies tengevolge gehad. Aangezien het herstel van de schade voor het overgrote deel ten laste van het Rijk komt moest het, in analogie met de ten aanzien van de oorlogsschade gevolgde gedragslijn, gewenst worden geacht, de hieruit voor het Rijk voortvloeiende lasten (geschat op in totaal 1000 miljoen) in het passief van de Staatsbalans op te voeren en aldus tot dit bedrag het vermogensverlies in het saldo van de Staatsbalans tot uitdrukking te doen komen. Aangezien inmiddels in 1953 terzake betalingen tot een bedrag van 352 miljoen hebben plaatsgevonden, resteerde per ultimo 1953 een passiefpost van 648 miljoen.

De vermindering van het nadelige balanssaldo is in genen dele identiek met het begrotingsoverschot van de Gewone Dienst, de Buitengewone Dienst I en het saldo van het Landbouw-Egalisatiefonds van het dienstjaar 1953; dit begrotingsoverschot bedraagt, volgens het vermoedelijk beloop, 489 miljoen. In bijlage 15 is een opstelling gegeven, waarin het verschil tussen beide grootheden volledig wordt geanalyseerd.

Activa *Gecomprimeerde Staatsbalans per 31 December 1953* *Passiva*

	1952	1953		1952	1953
Kas-, bank- en girosaldi	1 360	1 167	Schulden op korte termijn	9 527	8 752
Vorderingen op korte termijn (inclusief dispositieruimte op buitenlandse credieten) en vooruitbetalingen	5 325	4 806	Verplichtingen inzake watersnood schade . .	—	648
Vorderingen op lange termijn	1 330	1 340	Verplichtingen inzake oorlogsschade	2 728	2 365
Reparatievorderingen op voormalige vijandelijke mogelijkheden	P.M.	P.M.	Storting op Staatsschuld door institutionele beleggers (inclusief Rijksfondsen)	249	323
Deelneming in het Internationaal Monetair Fonds en in de Internationale Bank voor Herstel en Ontwikkeling	2 090	2 090	Nederlandsche Bank voor overneming Rijksmarkenbezit	1 300	700
Onroerende en roerende goederen	7 371	7 874	Verplichtingen verband houdende met de overeenkomst van Bretton-Woods	1 977	1 794
Staatsbedrijven en deelnemingen in ondernemingen	4 091	4 080	Schulden op lange termijn	11 342	11 590
Bezittingen sociale verzekeringsfondsen en Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds	P.M.	P.M.	Verplichtingen sociale verzekeringsfondsen en Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds. . . .	P.M.	P.M.
Diverse activa	2 177	1 850	Diverse passiva	3 028	2 610
Saldo	6 407	5 575			
	30 151	28 782		30 151	28 782
Garanties en saldi van door de Nederlandsche Bank voor rekening van het Rijk gevoerde rekeningen	3 817	3 769	Garanties en saldi van door de Nederlandsche Bank voor rekening van het Rijk gevoerde rekeningen	3 817	3 769

Overzicht van de mutaties in het balanssaldo gedurende 1953

	1952	1953		1952	1953
I. Lasten betreffende het jaar 1953			II. Baten betreffende het jaar 1953		
1. Lonen en salarissen (incl. sociale lasten en beloningen in natura aan militair personeel)	757	828	1. Belastingen:		
2. Huisvestingskosten, bureaukosten, reis- en verblijfkosten e.d.	146	164	a. belastingen op winst, inkomen en vermogen	2 437	2 666
3. Kosten van onderhoud, verbruik materialen, vernieuwing, inrichting en uitbreiding	152	168	b. kostprijsverhogende belastingen . . .	2 203	2 271
4. Afschrijvingen	268	261		4 640	4 937
5. Rente en bijbehorende kosten	480	483	2. Leveringen en diensten	64	79
6. Kosten van sociale voorzieningen en steunverlening (excl. bijdragen aan sociale fondsen; zie post 8d)	557	580	3. Rente en winst van bedrijven	61	55
7. Kosten van pensioenen.	72	66	4. Overboekingen van de bijzondere Schatkistrekening (tegenwaarderekening) bij de Nederlandsche Bank	827	221
8. Bijdragen en subsidies:			5. Heffingen inzake de egalisatie van kolenprijzen (zie ook post I-8 f).	—	73
a. aan gemeenten en schoolbesturen in de kosten van onderwijs	359	398	6. Overige baten	287	286
b. aan gemeenten in de kosten van politie	75	76			
c. overige bijdragen aan gemeenten . . .	38	45			
d. aan sociale fondsen.	127	132			
e. prijssubsidies Landbouw-Egalisatiefonds.	85	121			
f. uitkeringen inzake egalisatie van kolenprijzen (zie ook post II-5).	—	73			
g. overige bijdragen en subsidies	372	433			
9. Overige lasten.	280	165			
Totaal I	3 768	3 993	Totaal II	5 879	5 651
III. Bijzondere mutaties, welke het balanssaldo ongunstig beïnvloeden			IV. Bijzondere mutaties, welke het balanssaldo gunstig beïnvloeden		
10. Kosten betreffende voorgaande jaren. . .	33	31	7. Baten betreffende voorgaande jaren. . .	73	173
11. Onder de baten (post 4) verantwoorde overboekingen van de „tegenwaarderekening”, waarvan het bedrag reeds als vordering op de balans 1952 (resp. 1951) voorkomt . .	827	221	8. Nog niet onder de middelen verantwoorde bijboekingen op de bijzondere Schatkistrekening (tegenwaarderekening) bij de Nederlandsche Bank over het jaar 1953 (resp. 1952)	290	68
12. Schade als gevolg van de watersnood . .	—	1 000	9. Hogere raming van de over 1952 (resp. 1951) en voorgaande jaren verschuldigde belastingen	176	23
Totaal III	860	1 252	10. Lagere raming van de op de balans 1951 opgenomen verplichtingen inzake oorlogsschade	50	—
Saldo II—I.	2 111	1 658	11. Diverse mutaties	63	162
Saldo IV—III	—208	—826	Totaal IV	652	426
	1 903	832			
Totaal-Generaal	6 531	6 077	Totaal-Generaal	6 531	6 077

VI. De Nationale Schuld

Evenals zulks in vorige Millioenennota's het geval was, wordt ook in deze Nota een afzonderlijke beschouwing gewijd aan het verloop van de Staatsschuld. Het gebruikelijke gedetailleerde overzicht van de ontwikkeling der Staatsschuld sedert de bevrijding is opgenomen in bijlage 16 van deze Nota.

Overzicht van de omvang van de Nationale Schuld

	30-6-1953	30-6-1954
Gevestigde binnenlandse schuld	8 405	9 209
Schuld aan de Nederlandsche Bank	—	—
Schatkistpapier in omloop	5 624	4 545 ¹⁾
Schatkistpapier bij de Nederlandsche Bank ingevolge overeenkomst van 26-2-1947	241	306
Boekschuld aan de Nederlandsche Bank ingevolge overeenkomst van 26-2-1947	1 000	400
Muntbiljetten in omloop	145	151
Schuld aan gemeenten (terzake van belastingen)	91	25
Saldo Gemeente- en Provinciefonds, enz.	56	243
Stortingen door Rijksfondsen en institutionele beleggers in anticipatie op een uit te geven lening	362	265
Overige binnenlandse schulden op korte termijn	1 435	1 545
Vergoedingen wegens geleden oorlogsschade (incl. Grootboek Wederopbouw)	2 556	2 239
Vergoedingen wegens geleden watersnoodschade	893	486
Totaal binnenlandse schuld	20 808	19 414
Gevestigde buitenlandse schuld	2 886	2 511
Vlottende buitenlandse schuld	7	3
Totaal buitenlandse schuld	2 893	2 514
Totaal-generaal	23 701	21 928

¹⁾ Inclusief 1200 miljoen bijzondere schatkistbiljetten, welke op 2-8-1954 zijn omgezet in 8-, 10- en 12-jarige schatkistcertificaten.

Blijkens bovenstaande tabel heeft de daling van de totale Staatsschuld zich in de periode 30 Juni 1953—30 Juni 1954 verder voortgezet en wel ditmaal met een bedrag van 1773 miljoen, waarvan 1394 miljoen betrekking heeft op de binnenlandse schuld en 379 miljoen op de buitenlandse schuld.

Bij de beschouwing van de binnenlandse gevestigde schuld kan worden vermeld, dat in voornoemde periode de uitgifte heeft plaats gevonden van de 3½ % Nederlandse Staatslening 1953, groot 400 miljoen; de 3½ % Nederlandse Staatslening 1953, tweede uitgifte, groot 140 miljoen; de 3½ % Nederlandse Staatslening 1954, groot 300 miljoen; de 3½ % Neder-

landse Staatslening 1954, tweede uitgifte, groot 150 miljoen en de 3½ % onderhandse Staatslening 1954, groot 70,3 miljoen, terwijl voorts nog 0,5 miljoen aan 3 % Investeringscertificaten en 3½ % Beleggingscertificaten werd geplaatst. Niettegenstaande voornoemde consolidaties is in meergenoemde periode de binnenlandse gevestigde schuld slechts gestegen met 804 miljoen, doordat schulddelging tot een bedrag van 256 miljoen plaats vond. Deze delging werd veroorzaakt door verplichte aflossing en amortisatie (door inkoop) ad 92 miljoen en het in betaling geven van Staatsschuld ter voldoening van belastingaanslagen tot een bedrag van 164 miljoen.

Met inachtneming van bovengenoemde mutaties in de gevestigde binnenlandse schuld kan het verloop van de consolidatie van vlottende Staatsschuld en de amortisatie van langlopende binnenlandse leningen na eind 1945 als volgt worden weergegeven:

Gevestigde schuld per ultimo 1945	5 767
Geconsolideerde bedragen ultimo 1945—ult. Juni 1954	6 443
	12 210
Amortisatie door uitloting en inkoop	1 102
Belastingbetaling met geconsolideerde schuld ...	2 009
	3 111
	9 099
Koersverschillen 3 % \$-lening 1947	110
Gevestigde schuld per ultimo Juni 1954	9 209

Een specificatie van de consolidaties wordt gegeven in bijlage 16 (onderdeel b) bij deze Nota.

De vlottende binnenlandse schuld (waarin niet zijn begrepen de vergoedingen wegens geleden oorlogs- en watersnoodschade) daalde in de periode van 30 Juni 1953 tot en met 30 Juni 1954 met 1 474 miljoen. Deze daling werd voornamelijk veroorzaakt door de terugloop van het schatkistpapier met 1 014 miljoen. Deze terugloop is toe te schrijven aan de in de aanhef dezes genoemde consolidaties, alsmede aan de beperkte mate van afgifte van schatkistpapier. Voorts is naast de omzetting van 300 miljoen boekschuld van het Rijk bij de Nederlandsche Bank in promessenschuld nog 300 miljoen boekschuld afgelost.

De totale buitenlandse schuld is in de periode van 30 Juni 1953 tot 30 Juni 1954 gedaald met 379 miljoen. Op de kortlopende schuld werd in de genoemde periode 4 miljoen afgelost, terwijl geen nieuwe schuld van deze aard werd aangegaan. Op de langlopende buitenlandse schuld is 381 miljoen afgelost. Daartegenover is 1 miljoen opgenomen van de Herstelbanklening, met welke opnemings de dispositieruimte op de langlopende buitenlandse schuld geheel is uitgeput. Voorts is door koerswijziging in verband met de instelling van een vrije valutamarkt de tegenwaarde van deze schuld gestegen met 5 miljoen.

VII. De kasontwikkeling van het Rijk

In het hierna volgende zullen enige beschouwingen worden gewijd aan de met de begrotingsrealisatie samenhangende kasontwikkeling van de centrale overheid. In de eerste plaats zal in dit hoofdstuk de feitelijke ontwikkeling in het jongste verleden worden gezien. In aansluiting daarop zal aandacht worden gewijd aan de betekenis van het in de voorafgaande hoofdstukken geschetste begrotingsbeeld voor 1954 en 1955 voor de kaspositie van het Rijk in die jaren.

De realisatie van het begrotingsbeleid op kasbasis komt tot uitdrukking in het navolgende overzicht, waarin de verschillende categorieën van kasmutaties van het Rijk gedurende de periode 1 Januari 1952—30 Juni 1954 zijn samengevat.

Uit het eerste deel van deze opstelling (de posten 1 t/m 5) blijkt, dat terwijl in 1952 en het eerste halfjaar 1953 de uit de begroting voortvloeiende kasontvangsten de betalingen uit dien hoofde overtroffen met resp. 541 en 89 miljoen, de begrotingsuitvoering in het tweede halfjaar 1953 en het eerste halfjaar 1954 leidde tot het ontstaan van budgetaire kastekorten ten bedrage van resp. 141 en 247 miljoen.

De achteruitgang van 1952 op 1953, nl. van een kasoverschot van 541 miljoen naar een kastekort van 52 miljoen, kan groten-deels worden toegeschreven aan de volgende factoren.

Enerzijds bleven de kasontvangsten uit hoofde van belastingen ten bate van het Rijk 144 miljoen ten achter bij die in

Overzicht van de kasmutaties van het Rijk

Ontvangsten	1952	1953			1954 1e half- jaar	Betalingen	1952	1953			1954 1e half- jaar
		1e half- jaar	2e half- jaar	Totaal				1e half- jaar	2e half- jaar	Totaal	
Budgetaire ontvangsten en betalingen											
1. Ontvangsten in geld uit belastingen	5 125	2 306	2 675	4 981	2 363	3. Aflossing van langlopende binnenlandse staatsschuld	142	44	63	107	30
2. Overige begrotingsontvangsten excl. overboekingen van de tegenwaarde-rekening	641	282	459	741	374	4. Aflossing van buitenlandse staatsschuld	143	97	111	208	274
	5 766	2 588	3 134	5 722	2 737	5. Overige betalingen ten laste van de begroting	4 940	2 358	3 101	5 459	2 680
Kastekort uit hoofde van begrotingstransacties	—	—	141	52	247	Kasoverschot uit hoofde van begrotingstransacties	5 225	2 499	3 275	5 774	2 984
	5 766	2 588	3 275	5 774	2 984		541	89	—	—	—
Overige ontvangsten en betalingen											
Kasoverschot uit hoofde van begrotingstransacties	541	89	—	—	—	Kastekort uit hoofde van begrotingstransacties	—	—	141	52	247
6. Overboekingen van de tegenwaarde-rekening	827	7	214	221	249	16. Aflossing van kortlopende buitenlandse staatsschuld	189	201	4	205	—
7. Opneming van langlopende binnenlandse staatsschuld	1	198	540	738	446	17. Netto aflossing van schatkistpapier (zie ook post 9)	344	—	743	537	271
8. Opneming van buitenlandse staatsschuld	68	3	—	3	—	18. Aflossing op de boekschuld aan de Nederlandsche Bank ingevolge de overeenkomst van 26 Februari 1947	200	300	300	600	300
9. Netto plaatsing van schatkistpapier (zie ook post 17)	—	206	—	—	—	19. Mutaties in de voorinschrijfrekeningen betreffende deelneming in staatsleningen (zie ook post 10)	—	—	40	—	57
10. Mutaties in de voorinschrijfrekeningen betreffende deelneming in staatsleningen (zie ook post 19)	114	115	—	75	—	20. Saldo mutaties in rekeningen-courant (zie ook post 11)	—	—	—	—	209
11. Saldo mutaties in rekeningen-courant (zie ook post 20)	74	35	129	164	—	21. Vermindering schuld aan provinciën en gemeenten uit hoofde van belastingen (zie ook post 12)	127	59	—	—	4
12. Vermeerdering schuld aan provinciën en gemeenten uit hoofde van belastingen (zie ook post 21)	—	—	119	60	—	22. Netto beïnvloeding van 's Rijks kas door mutaties Postchèque- en Girodienst en afboeking overtollige saldi op postrekening 1 (zie ook post 13)	—	288	—	127	—
13. Netto beïnvloeding van 's Rijks kas door mutaties Postchèque- en Girodienst en afboeking overtollige saldi op postrekening 1 (zie ook post 22)	167	—	161	—	151	23. Diverse posten (zie ook post 14)	93	45	—	—	129
14. Diverse posten (zie ook post 23)	—	—	112	67	—	24. Toeneming gezamenlijke kastegoeden van het Rijk (zie ook post 15)	839	—	47	—	—
15. Vermindering gezamenlijke kastegoeden van het Rijk (zie ook post 24)	—	240	—	193	371		1 792	893	1 275	1 521	1 217
	1 792	893	1 275	1 521	1 217		1 792	893	1 275	1 521	1 217

1952. Deze teruggang is het gevolg van de aanzienlijk geringere invloed in 1953 van de inhaal van belastingachterstand en de versnelling der aanslagregeling op de ontvangsten aan kohierbelastingen, alsmede van de verhoging voor het dienstjaar 1953 van het aandeel van het Gemeentefonds in de door het Rijk geïnde belastingen¹⁾.

Anderzijds blijkt het niveau der begrotingsbetalingen (excl. schuldaflossing) in 1953 belangrijk te zijn gestegen. De stijging ten belope van 519 miljoen is vooral een gevolg van de uitgaven in verband met het herstel van de watersnoodschade in 1953, ten belope van 352 miljoen. Voorts stegen de militaire kasuitgaven met 65 miljoen t.o.v. het voor 1952 herziene totaal ad 1281 miljoen; in 1953 beliepen zij 1346 miljoen. In beide totalen zijn begrepen de additionele bestedingen, waarvoor tegenwaarde-gelden ter beschikking werden gesteld.

Voorts werd in 1953 voor een groter bedrag aan buitenlandse Staatsschuld afgelost dan in het voorafgaande jaar. Deze toename is in hoofdzaak het gevolg van een vervroegde aflossing ad 76 miljoen op een door de Belgische Regering aan Nederland verstrekte lening van B.frs 1900 miljoen. In post 4 van het overzicht is (voor 1953) mede begrepen het ten laste van de begroting gebrachte koersverlies uit hoofde van de devaluatie ad 38 miljoen op de in April van dat jaar afgeloste schuld aan het I.M.F. De hierbedoelde aflossing maakt voor het overige deel uit van post 16 (Aflossing van kortlopende buitenlandse Staatsschuld).

In de vorige Millioenennota werd de verwachting uitgesproken, dat in 1953 de budgetaire kasuitgaven de ontvangsten zouden overtreffen met een bedrag van 350 à 450 miljoen. Blijkens de realisatie heeft de begrotingsuitvoering tot een gunstiger resultaat geleid dan was voorzien: het kastekort bleef tot ruim 50 miljoen beperkt. Het verschil is zowel het gevolg van hogere ontvangsten als van lagere uitgaven. Tot de hogere ontvangsten hebben vooral de belastingmiddelen, mede onder invloed van de gunstige conjunctuur in de tweede helft van het jaar, bijgedragen. Van de budgetaire betalingen zijn onder meer die voor militaire doeleinden, voor herstel van watersnoodschade en uit hoofde van oorlogsschadevergoedingen bij de prognose ten achter gebleven. Vermelding verdient nog, dat in de prognose, anders dan in de in vorenstaande tabel vermelde realisatiecijfers, de betalingen uit hoofde van additionele projecten, waarvoor tegenwaarde-gelden ter beschikking zijn gesteld, buiten beschouwing waren gebleven. Deze betalingen beliepen in 1953 76 miljoen.

In tegenstelling tot het overeenkomstige tijdvak van 1953 leidde de begrotingsuitvoering in het eerste halfjaar 1954 tot een nadelig saldo van betalingen boven ontvangsten. De achteruitgang, welke in totaal 336 miljoen beliep, is geheel het gevolg van de aanzienlijke stijging van het niveau der begrotingsbetalingen. Deze toename hangt o.m. samen met het oplopen van de uitgaven voor militaire doeleinden (717 miljoen tegen 579 miljoen in het eerste halfjaar 1953) zowel als van die in verband met de watersnood (162 miljoen tegen 107 miljoen in het eerste halfjaar 1953). Voorts vonden in dit tijdvak enige vervroegde aflossingen plaats van buitenlandse Staatsschuld, te weten van 143 miljoen op het Britse Settlement en van het restant ad 69 miljoen op de eerder genoemde Belgische regeringslening.

De ontvangsten in geld uit belastingen gaven in het eerste halfjaar 1954 t.o.v. de overeenkomstige periode van 1953 een stijging te zien van 57 miljoen. Dit accres komt geheel voor rekening van de niet-kohierbelastingen, waarvan de opbrengst als gevolg van de gunstige economische ontwikkeling die van het eerste halfjaar 1953 belangrijk overtrof. De vermeerdering van de belastingontvangsten uit dezen hoofde werd ten dele gecompenseerd door de lagere opbrengst van de kohierbelastingen. Bij de berekening van de belastingontvangsten in het eerste halfjaar 1954 is rekening gehouden met de verhoging van het percentuele aandeel van het Gemeentefonds in de door

het Rijk geïnde belastingen tot 14,84 (ten aanzien van de opbrengst van het dienstjaar 1954) resp. 13,32 (ten aanzien van de opbrengst van het dienstjaar 1953).

Uit de bovenstaande opstelling blijkt, dat de mutaties in de kaspositie van het Rijk niet alleen worden veroorzaakt door de budgetaire kastransacties, welke resulteren in een kastekort resp. kasoverschot, doch mede door een aantal andere kasontvangsten en -betalingen, te weten diverse schuldmutaties en overboekingen van de tegenwaarderekening. De belangrijkste ontvangsten blijken in 1953 en de eerste helft van 1954 te zijn voortgevloeid uit plaatsing van langlopende binnenlandse leningen en overboekingen van de tegenwaarderekening (posten 7 en 6). Aan de uitgavenzijde verdienen speciaal de aandacht de netto aflossing van schatkistpapier en de aflossing op de boekschuld aan de Nederlandsche Bank (posten 17 en 18). Uiteindelijk blijkt zowel in 1953 als in het eerste halfjaar 1954 de vermindering van de gezamenlijke kastegoeden van het Rijk het budgetaire kastekort in de zelfde periode te hebben overtroffen. Een specificatie van de mutaties in de gezamenlijke kastegoeden van het Rijk is vervat in het volgende overzicht.

	31 Dec. 1951	31 Dec. 1952	30 Juni 1953	31 Dec. 1953	30 Juni 1954
Saldo bij de Ned. Bank	151	882	968	945	593
Postrekeningen van 's Rijks schatkist	127	255	27	26	20
Comptabelen e.d.	243	223	125	196	183
Totaal	521	1360	1120	1167	796
Mutatie t.o.v. vorige ultimo .		+ 839	—240	+ 47	—371

In de vorige Millioenennota werd voor het gehele jaar 1954 een budgetair kastekort geraamd ten belope van 800 à 1100 miljoen. Er werd daarbij met nadruk gewezen op de grote mate van onzekerheid, welke aan een zodanige schatting inhaerent is. De ervaring had reeds uitgewezen, dat op korte termijn belangrijke afwijkingen kunnen optreden, zowel aan de inkomsten- als aan de uitgavenzijde. Ook thans wijzen de beschikbare gegevens uit, dat een herziening der prognose noodzakelijk is. Gegeven de realisatie over het eerste halfjaar en op grond van het waarschijnlijke verloop der budgetaire kasontvangsten en -betalingen in de tweede helft van het jaar mag thans voor het gehele jaar 1954 met een kastekort worden gerekend in de orde van grootte van 500 à 600 miljoen. Evenals in de oorspronkelijke kasprognose zijn daarbij de in de begroting opgenomen ontvangsten uit hoofde van overboekingen van de tegenwaarderekening buiten beschouwing gebleven.

De afwijking tussen de oorspronkelijke prognose en de herziene raming van het kastekort voor 1954 moet ten dele worden toegeschreven aan een hogere raming van de kasontvangsten uit hoofde van belastingen. Deze verhoging hangt samen met een tweetal factoren, waarvan de invloed op de belastingopbrengsten ten tijde van de samenstelling van de ontwerp-begroting 1954 niet of niet ten volle kon worden voorzien, te weten de onverwacht gunstige ontwikkeling van de economische activiteit sinds medio 1953 enerzijds en de per 1 Januari 1954 tot stand gekomen loon- en salarisverhoging anderzijds.

Voorts is er bij de opstelling van de herziene raming mede rekening gehouden, dat het afstoten van voorraden bij het Landbouw-Egalisatiefonds in 1954 zal bijdragen tot verbetering van de kaspositie van het Rijk; in de prognose van September 1953 kon, bij het ontbreken van nadere gegevens, ten aanzien van de door het Landbouw-Egalisatiefonds veroorzaakte kasmutaties uitsluitend met het subsidie-aspect rekening worden gehouden.

De verlaging van het geraamde kastekort hangt mede samen met de verwachting, dat een aantal categorieën van begrotingsbetalingen bij de aanvankelijke schattingen ten achter zal blijven. Onder meer betreft dit de betalingen wegens herstel van watersnoodschade, oorlogsschadeuitkeringen en inkoop van Staatsschuld. Niettemin is voor het totale uitgavenniveau een toename voorzien. Deze toename hangt voor een groot

¹⁾ Er zij op gewezen, dat in de in het overzicht vermelde ontvangsten uit belastingen niet zijn begrepen de bedragen, die werden voldaan door inlevering van Staatsschuld (in 1952, 1953 en in het eerste halfjaar 1954 resp. 252, 202 en 61 miljoen). Deze bedragen zijn evenmin opgenomen in post 3 (aflossing van langlopende binnenlandse Staatsschuld).

deel samen met de vervroegde aflossingen op een deel van de buitenlandse schuld (Britse Settlement en Wereldbanklening), welke niet in de ontwerp-begroting 1954 waren opgenomen en dus in de oorspronkelijke kasprognose buiten beschouwing zijn gebleven.

Ook voor het kalenderjaar 1955 is een globale raming opgesteld van de kasmutaties van het Rijk, voorzover deze het gevolg zullen zijn van de in de ontwerp-begroting 1955 en begrotingen van voorgaande dienstjaren opgenomen inkomsten en uitgaven. De daartoe gemaakte schattingen monden uit in een budgetair kasdeficit in dezelfde orde van grootte als voor 1954, nl. van 500 à 600 miljoen. Ook ditmaal moet ten aanzien van de uiteindelijke juistheid der prognose weer het grootst mogelijke voorbehoud worden gemaakt met het oog op de daarin begrepen onzekerheidsmarges.

Hoewel het voor 1955 geraamde kastekort niet afwijkt van dat, hetwelk voor 1954 opnieuw werd berekend, dient bij vergelijking in aanmerking te worden genomen, dat in het kastekort voor 1954 aanzienlijke bedragen zijn begrepen wegens vervroegde aflossingen van buitenlandse Staatsschuld. Laat men deze buiten beschouwing dan geeft de vermoedelijke budgetaire kasontwikkeling van het Rijk in 1955 een achteruitgang te zien ten opzichte van 1954. Deze achteruitgang is nagenoeg geheel het gevolg van een hogere raming der begrotingsbetalingen. Onder meer zijn de kasuitgaven voor militaire doeleinden in 1955 hoger geraamd, terwijl ook is gerekend met een groter bedrag aan uitkeringen, voortvloeiende uit het rapport van de Commissie Achterstallige Betalingen. Voorts moest, evenals dit in de oorspronkelijke prognose voor 1954 is geschied, de eventuele invloed van voorraadmutaties bij het Landbouw-Egali-

satiefonds bij gebrek aan gegevens terzake buiten beschouwing blijven. In de herziene prognose voor 1954 is, zoals opgemerkt, met een gunstige beïnvloeding uit dien hoofde rekening gehouden.

De vraag kan worden gesteld, op welke wijze het voor 1955 geraamde budgetaire kastekort ad 500 à 600 miljoen zal worden gefinancierd. Uit een oogpunt van het beschikbaar komen van voldoende kasmiddelen is van betekenis, dat, zoals met name blijkt uit het tweede gedeelte van het eerder in dit hoofdstuk gegeven overzicht, naast de begrotingsuitvoering tal van andere categorieën van ontvangsten en betalingen de kaspositie van het Rijk beïnvloeden. Belangrijker dan dit technische aspect is echter de monetaire zijde van het dekkingsvraagstuk. Hier rijst in concreto de vraag, of voor dekking van het budgetaire kastekort voldoende middelen uit langlopende leningen zullen kunnen worden aangetrokken.

Voor een beoordeling van de leningsmogelijkheden voor het Rijk op de kapitaalmarkt is het noodzakelijk, mede de financieringsbehoeften van de lagere overheidslichamen, alsmede die van de particuliere sector in de beschouwing te betrekken. Ook export van kapitaal kan het voor het Rijk beschikbare aanbod van langlopende middelen beperken. De ontwikkeling van de verschillende relevante factoren is moeilijk met zekerheid te voorspellen. Niettemin is op grond van de beschikbare indicaties — onder meer het verloop van de besparingen bij de institutionele beleggers — de verwachting gewettigd, dat de in 1955 voor het Rijk beschikbare ruimte op de kapitaalmarkt toereikend zal zijn om een kastekort van de geraamde omvang te dekken.

VIII. Slotbeschouwing

De ondergetekende stelt er prijs op om — evenals zulks in vroegere Millioenennota's is geschied — bij wijze van afronding van de in de voorgaande hoofdstukken vervatte beschouwingen thans de toestand van 's Rijks financiën te bezien in samenhang met de algemene economische ontwikkeling. Daarbij zal tevens een aantal beleidskwesties nader onder het oog worden gezien.

De economische toestand, waarin ons land thans verkeert, is in menig opzicht als gunstig aan te merken. Hij draagt onmiskenbaar het karakter van een hoogconjunctuur. Reeds in de vorige Millioenennota kon worden geconstateerd, dat de tijdelijke inkrimping van de bedrijvigheid, welke in de tweede helft van 1951 en in 1952 was opgetreden, tot het verleden behoorde en had plaats gemaakt voor een krachtig herstel van de binnenlandse productie en de werkgelegenheid. Gedurende de tweede helft van 1953 en het eerste halfjaar van 1954 heeft deze gunstige ontwikkeling zich onverminderd gehandhaafd. De dagproductie in de industrie lag in de eerste zes maanden van dit jaar gemiddeld bijna 75 % hoger dan het niveau van 1938 en overschreed daarmee het peil van de eerste helft van 1952 en 1953 met respectievelijk 20 en 8 %. Het aantal geheel werklozen, dat in de beide voorgaande jaren gemiddeld 106 000 en 84 000 had belopen, beweegt zich dit jaar op een niveau, dat in doorsnede meer dan 20 000 lager ligt dan in de overeenkomstige maand van 1953. In een aantal sectoren zijn hierdoor zelfs duidelijke symptomen van schaarste aan arbeidskrachten opgetreden.

Deze expansieve ontwikkeling wordt ten dele gedragen door een gunstige ontwikkeling van de binnenlandse afzet. Het verbruik lag in het eerste halfjaar 1954, mede als gevolg van de in het begin van dit jaar getroffen fiscale en loonpolitieke maatregelen, respectievelijk 7 en 5 % hoger dan in de overeenkomstige periode van 1952 en 1953, terwijl ook de huidige omvang der investeringen bevredigend is te achten.

Naast de uitbreiding van de binnenlandse afzet is echter het verloop van de export een bepalende factor van niet te onderschatten betekenis. Het is in dit verband van belang te constateren, dat Nederland in de toestand van hoogconjunctuur, waarin het zich bevindt, niet alleen staat. Ook in tal van andere landen, met name in West-Europa, beweegt de bedrijvigheid zich op een hoog peil. De gunstige economische ontwikkeling aldaar heeft uiteraard niet nagelaten, een belangrijke zuigkracht uit te oefenen op de Nederlandse export.

Minder bevredigend was de ontwikkeling van de conjunctuur in de Verenigde Staten, die sedert medio 1953 een teruggang vertoonde. Deze heeft zich echter ditmaal niet over een groot aantal landen uitgebreid, zodat de aanvankelijke vrees voor een onmiddellijke weerslag elders, ook in Europa, niet bewaarheid is geworden. Voor het verloop van de Nederlandse export is dit laatste stellig van betekenis geweest. Overigens dient men in aanmerking te nemen, dat de Amerikaanse recessie van vrij beperkte omvang is gebleven; de meest recente indicaties zouden er bovendien op kunnen wijzen, dat het dieptepunt inmiddels werd gepasseerd.

Het gunstige verloop van de export draagt er in belangrijke mate toe bij, dat de betalingsbalans op lopende rekening, ondanks de met het hoge peil van de binnenlandse activiteit samenhangende stijging van de invoer, nog steeds een overschot vertoont. Hoewel de marge tussen ontvangsten en betalingen niet meer van die omvang is als in de beide voorgaande jaren, heeft het betalingsverkeer met het buitenland ook in de eerste helft van 1954 positieve saldi opgeleverd.

Tussen de hier in het kort geschetste economische toestand en het huidige beeld der Rijksfinanciën is een tweezijdig verband te onderkennen. Enerzijds gaat van het verloop van bepaalde categorieën van uitgaven een stimulerende werking uit; in het bijzonder valt hier melding te maken van de uitgaven in verband met de watersnood en van de stijgende uitgaven voor militaire doeleinden.

Omgekeerd mist de gunstige economische ontwikkeling haar uitwerking niet op de Rijksfinanciën. De middelen komen in

ruimere mate binnen, terwijl bijzondere maatregelen, rechtstreeks gericht op het scheppen van werkgelegenheid, onder de huidige omstandigheden grotendeels achterwege kunnen blijven.

Vraagt men zich af, in hoeverre het beeld van de ontwerp-begroting voor 1955 als bepalende factor voor de economische ontwikkeling nieuwe gezichtspunten biedt, dan valt te wijzen op verschillende, ten dele tegengesteld werkende tendenties. Een aantal uitgavenposten vertoont een teruggang; daarvan dienen met name te worden genoemd die wegens herstel van de watersnoodschade en wegens vergoeding van oorlogsschade. (De vergoeding aan de Nederlandsche Spoorwegen kan in dit verband buiten beschouwing blijven). Daartegenover dient men, ondanks de verlaging van het begrotingsbedrag van 1954 op 1955, te rekenen met een verdere toeneming der werkelijke militaire uitgaven. Van betekenis is ook, dat de uitkeringen, voortvloeiende uit het rapport van de Commissie Achterstallige Betalingen, voor een groot deel eerst in 1955 zullen plaats vinden. Het netto-effect van de verschillende hierboven genoemde mutaties lijkt evenwel niet zodanig, dat hieruit op zichzelf gezien een aanzienlijke wijziging van het beeld der economische ontwikkeling zou voortvloeien.

Wat deze ontwikkeling verder betreft, bleek hierboven reeds de grote betekenis van de export als bepalende factor voor de binnenlandse bedrijvigheid. Gezien het zeer gunstige beloop, dat de uitvoer tot dusverre heeft vertoond, ware het niet verantwoord er a priori mede te rekenen, dat het daarbij bereikte stijgingstempo in de toekomst onverminderd gehandhaafd zal kunnen blijven. Veeleer is het tegendeel aannemelijk. Aangezien het weinig waarschijnlijk is, dat zonder meer de ontwikkeling van de binnenlandse afzet daartegenover volledige compensatie zal bieden, lijkt op grond hiervan ook een meer gelijkmatige ontwikkeling van de binnenlandse bedrijvigheid in de lijn der verwachtingen te liggen. Gegeven de met de bevolkingstoename samenhangende voortdurende toevloed van nieuwe arbeidskrachten en de stijging van de arbeidsproductiviteit zal alsdan ook met een geleidelijke opheffing van de huidige spanning op de arbeidsmarkt moeten worden gerekend. Zou een zodanige constellatie, gekenmerkt door een uitbreiding van de binnen- en buitenlandse vraag tezamen, welke ontoereikend is om de gevolgen van zowel bevolkingstoename als productiviteitsstijging op te vangen, worden gecontinueerd, dan zal het werkgelegenheidsvraagstuk opnieuw de aandacht komen vragen. Dit laatste ook wat het aspect op langere termijn betreft. Immers het tempo van de voor ons land essentiële industrialisatie wordt mede door de afzetvooruitzichten bepaald.

Overgaande tot een bespreking van het in de naaste toekomst te voeren financiële beleid stelt de ondergetekende voorop, dat dit behalve door de vraagstukken van werkgelegenheid en financieel-economisch evenwicht tevens wordt bepaald door andere factoren. Met name aan de fiscale politiek wordt mede richting gegeven door andere overwegingen van sociaal-economische aard dan hiervoren ter sprake zijn gebracht. In het bijzonder treedt hierbij naar voren de eis van een evenwichtige verdeling van lasten, een eis die bovendien in belangrijke mate mede de keuze van in concreto te treffen maatregelen bepaalt.

Het kan niet worden ontkend — zoals ook van de zijde van de Regering bij herhaling tot uitdrukking is gebracht —, dat de belastingdruk in de achter ons liggende naoorlogse jaren op tal van punten zwaar is geweest. Die druk was in het licht van de financieel-economische toestand van het ogenblik onontkoombaar. Intussen is in die toestand onmiskenbaar een aanzienlijke verbetering ingetreden. De lopende rekening van de betalingsbalans levert overschotten. De monetaire toestand kan gezond worden genoemd. De ontwerp-begroting voor 1955, zoals deze thans aan de Staten-Generaal wordt voorgelegd, vertoont in het algemeen een bevredigend beeld. Bovendien mag op iets langere termijn rekening worden gehouden met een wegvallen of verlaging van uitkeringen terzake van watersnood- en oorlogsschade en, met name wat de kasuitgaven

betreft, de uitkeringen voortvloeiende uit het rapport van de Commissie Achterstallige Betalingen.

Nu de monetaire risico's, verbonden aan een verlaging van lasten, geringer zijn geworden, boeten de motieven van algemeen-economische aard, welke voor handhaving van de zware belastingdruk hebben gegolden, geleidelijk aan betekenis in ten opzichte van de andere hiervoren aangeduide gezichtspunten, welke het fiscale beleid mede bepalen. Die druk wordt, naar het de ondergetekende voorkomt, het zwaarst ervaren in de sfeer van het inkomen; verlichtingen op die plaats komen daarom in het bijzonder in aanmerking. Daarnaast maken de gevolgen voor het huishoudbudget van de te verwachten verdere stijging der huren het in hoge mate wenselijk, verzachtingen aan te brengen, die voor brede groepen haar werking doen gelden.

Op grond van de vorenaangegeven desiderata acht de ondergetekende een aantal verdere belastingverlagingen wenselijk. Hij stelt zich voor in het komende zittingsjaar daartoe wetsontwerpen aan de Staten-Generaal voor te leggen.

Gelet op de financieel-economische vooruitzichten en het monetaire risico, dat aan een vermindering van inkomsten is verbonden, acht de ondergetekende een totaal aan belastingverlagingen in een orde van grootte van 500 à 550 miljoen, vergeleken met de huidige toestand, aanvaardbaar; hierbij dient in aanmerking te worden genomen, dat als gevolg van indirecte effecten uiteindelijk het budgetaire verlies geringer zal zijn. Bij de bepaling van de omvang van deze maatregelen heeft hij onder meer met een nieuwe huurronde rekening gehouden. Mocht voorts de hiervoren weergegeven mogelijkheid van een ongunstiger verloop van de werkgelegenheid in de toekomst zich realiseren, dan kan van de in het oog gevatte belastingverlagingen in zoverre een gunstig tegeneffect worden verwacht, dat zij langs de weg van een verruiming der binnenlandse bestedingen zullen leiden tot een toeneming van de werkgelegenheid. Bovendien liggen zij in de lijn van het streven naar een laag kostenpeil in het belang van de buitenlandse afzet.

In grote lijnen gezien, kunnen de verlagingen, welke te zamen het eerder genoemde totaalbedrag uitmaken, in drie groepen worden verdeeld.

Als eerste groep van verlagingen heeft de ondergetekende voor ogen een aantal maatregelen, vrijwel geheel op het gebied van de kostprijsverhogende belastingen, welke van bijzondere betekenis zijn voor de kosten van levensonderhoud. Deze verlagingen kunnen mede dienstbaar worden gemaakt aan het opvangen van de gevolgen, verbonden aan een verdere verhoging van de huren. Met deze verlichtingen zal een bedrag van omstreeks 180 miljoen zijn gemoeid.

In de tweede plaats wordt beoogd, een belangrijke plaats in te ruimen voor verzachtingen van de druk van de directe belastingen in de persoonlijke sfeer, alwaar, zoals reeds opgemerkt, in het algemeen de fiscale lasten het zwaarst worden ondervonden. Gedacht wordt hierbij aan de inkomsten- en loonbelasting en de vermogensbelasting. Deze verlagingen zullen in totaal 210 miljoen belopen.

Tenslotte zullen in het geheel een plaats dienen te vinden de in 1951 in samenhang met het defensieprogramma ingevoerde belastingverhogingen. Het nog bestaande gedeelte daarvan brengt omstreeks 160 miljoen op, waarin het aandeel van de vennootschapsbelasting ca 120 miljoen bedraagt. Komen deze verhogingen in het algemeen niet voor verlenging in aanmerking, wat de vennootschapsbelasting betreft verdient het naar het oordeel van de ondergetekende aanbeveling, van de nog resterende verhoging een deel te bestendigen. De grote betekenis, welke de ondergetekende hecht aan een vermindering van de druk der directe belastingen in de persoonlijke sfeer, is voor hem aanleiding geweest te komen tot het voorstel, het nog resterende deel van de defensieverhoging van de vennootschapsbelasting voor de helft te handhaven en het daardoor vrijkomende bedrag van 60 miljoen ten goede te doen komen aan een verdere verlaging van de inkomstenbelasting. De belastingverlichtingen van de hierboven genoemde tweede categorie zullen daarmede in totaal ca 270 miljoen kunnen belopen.

Ten aanzien van het tijdstip, waarop de diverse verlagingen

dienen in te gaan, moge de ondergetekende nog het volgende opmerken.

Het lijkt, gezien de huidige situatie, onwaarschijnlijk, dat de economische ontwikkeling zeer snel in een richting zou gaan, welke een budgetaire injectie op korte termijn wenselijk zou doen zijn. In 1955 behoeft naar redelijke verwachting voor werkloosheid op een belangrijke schaal nog niet te worden gevreesd. Eerder bestaat het gevaar, dat een door een aanzienlijke belastingverlaging geïnduceerde vergroting der binnenlandse bestedingen zou bijdragen tot een vergroting van de spanning op de arbeidsmarkt. Bovendien dient in aanmerking te worden genomen, dat, gezien de geringe afstand in tijd tot het heden, de mogelijkheden tot het voorbereiden en tot stand brengen van omvangrijke en ingrijpende belastingmaatregelen, welke reeds in de eerste maanden van 1955 van kracht zouden worden, uiterst beperkt zijn. Tenslotte dient een deel der verlagingen te worden gezien in samenhang met de gevolgen van een nieuwe huurverhoging. Dit brengt mede, dat het tijdsverschil tussen de data van in werking treden niet te groot mag zijn. Een huurverhoging zal echter eerst in de loop van 1955 haar beslag kunnen krijgen.

De diverse vermelde overwegingen pleiten er voor, de belastingverlagingen omstreeks 1 Januari 1956 te doen ingaan. Daarbij dient intussen in het oog te worden gehouden, dat voor 1955 reeds in zoverre een vermindering van druk zal gelden, dat het nog resterende deel der defensieverhogingen grotendeels zal komen te vervallen, en wel wat de vennootschapsbelasting en de vermogensbelasting betreft per 1 Januari en wat de motorrijtuigenbelasting en de successierechten betreft per 1 September van dat jaar.

Zoals reeds eerder in het licht is gesteld, kan tegenover het in het voorgaande besproken complex van belastingmaatregelen ook aan de uitgavenzijde van de begroting op een aantal punten een zekere verlichting tegemoet worden gezien. Niettemin is de voorgestelde vermindering van inkomsten van zodanige omvang, dat ten aanzien van additionele uitgaven uit hoofde van nieuwe initiatieven dan wel uitbreiding van bestaande activiteiten grote terughoudendheid geboden zal zijn. De ondergetekende vertrouwt er dan ook op, dat in samenwerking tussen Regering en Staten-Generaal behoedzaamheid ten aanzien van het toekomstige uitgavenbeleid in acht zal worden genomen, ten einde gevaren voor een inflatoire financiering der Rijksuitgaven te voorkomen.

Met betrekking tot het in 1955 te voeren financiële beleid moge de ondergetekende tenslotte nog voor één factor de aandacht vragen. De mogelijkheid is stellig aanwezig, dat, ook wanneer men de werking van tijdelijke factoren als voorraadintering uitschakelt, zich het komende jaar op de lopende rekening van de betalingsbalans nog verdere overschotten blijven ontwikkelen. Op zich zelf genomen zou een uit zodanige overschotten voortvloeiende verdere versterking van de financieel-economische positie van ons land alleszins welkom zijn. Ofschoon voorshands de toestand zich nog gunstig laat aanzien, moet ons land, gezien zijn sterke bevolkingsgroei, armoede aan grondstoffen en relatief grote — en mede daardoor kwetsbare — export, er op bedacht en voorbereid blijven, dat zich op langere termijn nog grote moeilijkheden kunnen voordoen.

Dit houdt echter niet in, dat de alsnog toevloeiende deviezen zonder meer zouden dienen te worden geaccumuleerd. Een aanzienlijke verdere vergroting van de deviezenvoorraad is uit een oogpunt van reservevorming niet noodzakelijk, terwijl het rendement van de deviezenreserve zelve gering is. De ondergetekende stelt zich daarom voor, om, wanneer de ontwikkeling van het betalingsverkeer met het buitenland het komende jaar daartoe de mogelijkheid biedt, voort te gaan met het treffen van maatregelen in de kapitaalsector, strekkende tot aanwending van een verder accres van de deviezenvoorraad. Hij denkt daarbij onder meer aan de ook in dit jaar reeds op ruime schaal toegepaste vervroegde aflossing van buitenlandse schuld. Aldus kan een vermindering van betalingsverplichtingen op langere termijn ten opzichte van het buitenland worden bewerkstelligd, terwijl uit hoofde van de besparing van rente

een vermindering optreedt van een op de Nederlandse economie drukkende reële last.

Concluderend verheugt het de ondergetekende, dat de perspectieven met betrekking tot de toestand van 's Rijks financiën thans zodanig zijn, dat hij, aansluitende bij de belastingverminderingen, die reeds in het recente verleden zijn tot stand gekomen, een belangrijke verdere belastingverlaging in het vooruitzicht kan stellen, waarbij onder meer aandacht kan worden geschonken aan een verlichting van fiscale lasten op die plaatsen, waar zij het zwaarst worden ondervonden.

In het jaar 1955 zullen de thans nog bestaande defensieverhogingen voor een belangrijk deel komen te vervallen. Voor de jaren 1956 en volgende ligt echter een verdergaande vermindering van de fiscale druk in het voornemen, die enerzijds mogelijk is door de geleidelijk groter wordende budgetaire ruimte en anderzijds wenselijk zowel ter ondersteuning van de dringend noodzakelijke verdere expansie van de Nederlandse volkshuishouding als ter vergemakkelijking van een voortgezette aanpassing van het huurpeil aan de gestegen bouwkosten.

De Minister van Financiën,
VAN DE KIEFT.

III. GEWONE DIENST EN BUITENGEWONE DIENST I

Hoofdstukken	Raming 1954 ¹⁾		Raming 1955	
	Uitgaven	Middelen	Uitgaven	Middelen
I. Huis der Koningin	2 550 000	Memorie	2 550 000	Memorie
II. Hoge Colleges van Staat enz. . .	4 475 500	55 200	5 268 300	50 300
II A. Algemene Zaken	2 464 000	36 200	2 584 900	26 700
III. Buitenlandse Zaken	278 643 412	5 612 600	96 836 699	3 200 500
IV. Justitie	140 243 340	24 325 450	164 986 000	23 022 800
V. Binnenlandse Zaken	250 863 872	4 866 700	242 374 416	930 100
VI. Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen	549 447 973	38 804 150	653 293 552	41 852 100
VII A 1. Nationale Schuld	608 622 200	79 209 322	595 073 350	67 013 991
VII B. Financiën	1 054 946 689	4 821 034 973	1 035 869 540	5 341 452 465
VIII A. Oorlog	1 070 687 800	6 969 600	<u>919 105 000</u>	6 827 200
VIII B. Marine	232 368 000	8 724 600	<u>254 725 000</u>	8 425 750
IX A. Wederopbouw en Volkshuisvesting	249 384 825	3 729 000	273 335 300	2 120 000
IX B. Verkeer en Waterstaat	<u>178 185 609</u>	21 408 973	192 347 635	33 837 061
X. Economische Zaken	58 416 150	16 888 100	63 530 400	20 745 200
XI. Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening	121 424 250	13 322 500	155 955 300	12 537 700
XII. Sociale Zaken en Volksgezondheid	612 189 555	9 834 804	690 338 675	11 075 908
XII A. Maatschappelijk Werk	70 829 500	4 109 000	89 290 700	7 087 600
XIII. Overzeese Rijksdelen	37 823 340	177 566	61 835 300	182 500
XIV. Onvoorzien uitgaven	30 030 000	Memorie	25 500 000	Memorie
Totaal	5 553 596 015	5 059 108 738	5 524 800 067	5/580/387/875
Saldo		— 494 487 277	+ 55 587 808	

¹⁾ Evenals voor 1955 is voor 1954 een post van hoofdstuk IX B overgebracht van de B.D.I. naar de B.D.II.

IV. BUITENGEWONE DIENST II

Kapitaalsuitgaven en -ontvangsten

Hoofdstukken	Raming 1954 ¹⁾		Raming 1955	
	Uitgaven	Middelen	Uitgaven	Middelen
I. Huis der Koningin	—	—	Nihil	—
II. Hoge Colleges van Staat enz. . .	368 000	—	Nihil	—
III. Buitenlandse Zaken	1 000 000	20 000	2 000 000	20 000
IV. Justitie	4 697 900	Memorie	100 600	Memorie
V. Binnenlandse Zaken	1 128 000	195 600	621 000	178 200
VI. Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen	24 714 407	834 090	13 865 095	943 090
VII A 1. Nationale Schuld	317 515 700	115 560 000	241 487 700	115 640 000
VII B. Financiën	167 492 270	176 044 798	152 615 400	142 541 269
VIII A. Oorlog	103 955 200	Memorie	<u>97 720 000</u>	Memorie
VIII B. Marine	92 632 000	10 000	<u>66 385 000</u>	10 000
IX A. Wederopbouw en Volkshuisvesting	22 280 000	17 638 000	60 300 000	17 483 000
IX B. Verkeer en Waterstaat	187 262 500	75 457 100	212 532 380	76 748 350
X. Economische Zaken	113 955 000	67 451 250	124 466 000	71 079 000
XI. Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening	17 580 800	1 113 100	16 563 300	1 422 600
XII. Sociale Zaken en Volksgezondheid	3 634 000	130 000	1 513 500	114 000
XII A. Maatschappelijk Werk	3 725 000	2 835 000	3 500 000	8 005 000
XIII. Overzeese Rijksdelen	—	—	290 000	—
Totaal	1 061 940 777	457 288 938	993 959 975	434 184 509
Saldo		— 604 651 839		— 559 775 466

¹⁾ Evenals voor 1955 is voor 1954 een post van hoofdstuk IX B overgebracht van de B.D.I. naar de B.D.II.

V. GEHELE DIENST

Hoofdstukken	Raming 1954		Raming 1955	
	Uitgaven	Middelen	Uitgaven	Middelen
I. Huis der Koningin	2 550 000	Memorie	2 550 000	Memorie
II. Hoge Colleges van Staat enz. . .	4 843 500	55 200	5 268 300	50 300
II A. Algemene Zaken	2 464 000	36 200	2 584 900	26 700
III. Buitenlandse Zaken	279 643 412	5 632 600	98 836 699	3 220 500
IV. Justitie	144 941 240	24 325 450	165 086 600	23 022 800
V. Binnenlandse Zaken	251 991 872	5 062 300	242 995 416	1 108 300
VI. Onderwijs, Kunsten en Weten- schappen	574 162 380	39 638 240	667 158 647	42 795 190
VII A 1. Nationale Schuld	926 137 900	194 769 322	836 561 050	182 653 991
VII B. Financiën	1 222 438 959	4 997 079 771	1 188 484 940	5 483 993 734
VIII A. Oorlog	1 174 643 000	6 969 600	1 016 825 000	6 827 200
VIII B. Marine	325 000 000	8 734 600	321 110 000	8 435 750
IX A. Wederopbouw en Volkshuisvesting	271 664 825	21 367 000	333 635 300	19 603 000
IX B. Verkeer en Waterstaat	365 448 109	96 866 073	404 880 015	110 585 411
X. Economische Zaken	172 371 150	84 339 350	187 996 400	91 824 200
XI. Landbouw, Visserij en Voedselvoor- ziening	139 005 050	14 435 600	172 518 600	13 960 300
XII. Sociale Zaken en Volksgezondheid	615 823 555	9 964 804	691 852 175	11 189 908
XII A. Maatschappelijk Werk	74 554 500	6 944 000	92 790 700	15 092 600
XIII. Overzeese Rijksdelen	37 823 340	177 566	62 125 300	182 500
XIV. Onvoorziene uitgaven	30 030 000	Memorie	25 500 000	Memorie
Totaal	6 615 536 792	5 516 397 676	6 518 760 042	6 014 572 384
Saldo		— 1 099 139 116		— 504 187 658

2. Analyse van de begrotingen 1953, 1954 en 1955 aangepast aan de methode van de nationale boekhouding

In deze bijlage is het cijfermateriaal van de begrotingen 1953, 1954 en 1955 gegroepeerd naar categorieën volgens de methode van de nationale boekhouding. Naast de indeling van de uitgaven naar functionele gezichtspunten in hoofdstuk II der Nota en de indeling der middelen in enkele belangrijke groepen in hoofdstuk III is ook de hierbedoelde indeling van veel belang voor het verkrijgen van een inzicht in de betekenis der begrotingen voor onze volkshuishouding. Een zodanige cijferopstelling kan bovendien dienen als basis voor vergelijkende begrotingsstudies met andere landen en dient tenslotte een bouwsteen te vormen voor het opstellen van een nationaal budget.

De opgenomen bedragen hebben voor 1953 betrekking op het vermoedelijk beloop voor dat jaar, voor 1954 op de vermoedelijke uitkomsten en voor 1955 op de ontwerp-begroting. Bij de cijfers voor 1955 is geen rekening gehouden met overboekingen ingevolge artikel 24 der Comptabiliteitswet en met de additionele uitgaven waarvoor tegenwaarde-gelden beschikbaar zullen worden gesteld.

Het overzicht is gesplitst in een zevental rekeningen, welke elk een speciaal aspect van de Rijksbegroting voor de volkshuishouding belichten.

Op rekening I wordt geboekt het totale beroep van het Rijk op de nationale middelen voor consumptieve doeleinden. Het Rijk legt n.l. beslag op arbeidskracht (lonen en salarissen) en doet een beroep op goederen en diensten van bedrijven en van het buitenland, zowel te zijnen eigen behoefte (materiële uitgaven) als ten behoeve van de particuliere sector, de lagere publiekrechtelijke lichamen en het buitenland. Voorts dient het gebruik van duurzame (kapitaal-)goederen onder het verbruik van de nationale middelen gerekend te worden (afschrijvingen). Aan de andere kant worden door de Overheid tegen vergoeding goederen en diensten aan de particuliere sector geleverd (diverse exploitatie-ontvangsten), terwijl bovendien bijdragen in de diensten van het Rijk worden ontvangen van lagere publiekrechtelijke lichamen en van het buitenland. Het verschil tussen de desbetreffende uitgaven en inkomsten is het netto-beroep van het Rijk op de nationale middelen voor consumptieve doeleinden, welk netto-beroep voor 1955 wordt geraamd op 2684 miljoen. Een wijziging in deze uitgaven en ontvangsten heeft niet alleen monetaire betekenis, maar beïnvloedt ook rechtstreeks de individuele behoeftebevrediging van de particuliere sector.

Op rekening II worden tot uitdrukking gebracht enerzijds de door het Rijk van de bedrijven en van het buitenland te ontvangen rente en winst en anderzijds de verschuldigde rente op de Staatsschuld, en de bijdragen in exploitatieverliezen van bedrijven.

In rekening III worden de inkomensstromen van en naar het Rijk weergegeven, waarbij sprake is van een overdracht van inkomensgelden om niet. Bij de desbetreffende posten kan geen rechtstreeks verband worden gelegd tussen inkomen en tegenprestatie. Deze rekening belicht de inkomenshervredelende werkzaamheid van de Rijksoverheid.

De saldi van de rekeningen I, II en III tezamen vormen het z.g. exploitatiesaldo van het Rijk. Dit saldo verdient speciale aandacht, omdat het de spaaractiviteit van het Rijk in de inkomenssfeer belicht. Voor 1955 bedraagt het exploitatiesaldo van het Rijk 960 miljoen. Dit bedrag aan besparingen van het Rijk strekt tot financiering van vermogensoverdrachten zoals oorlogsschadevergoedingen en premieregeling woningbouw.

Rekening IV heeft een soortgelijke betekenis als rekening III, met dit verschil, dat hierop in het algemeen de mate tot uitdrukking wordt gebracht waarin het Rijk bijdraagt tot vermogensvorming. Afgezien van de vermogensheffingen, welke buiten beschouwing worden gelaten, zijn hierbij speciaal de oorlogsschadevergoedingen van belang.

De som van de saldi van de rekeningen I, II, III en IV, vermeerderd met het saldo van de niet in die rekeningen opgenomen lopende uitgaven en ontvangsten, geeft een inzicht in de totale vermogensmutatie van het Rijk. Dit totaal, dat voor 1955 neerkomt op een vermogensverlies van 8 miljoen, is te vergelijken met het saldo van de Gewone Dienst + de Buitengewone Dienst I + het nadelig saldo van het Landbouw-Egalisatiefonds.

Op rekening V wordt wederom een reël beroep van het Rijk zelf op de nationale middelen geboekt, ditmaal voor investeringsdoeleinden. Het saldo van de directe bruto-investeringen en de afschrijvingen geeft de netto-toeneming van de kapitaal-goederen van het Rijk aan. De aandacht wordt er op gevestigd, dat naast de nieuwe werken, welke op de Buitengewone Dienst II staan vermeld, in de onderhavige rekening onder de directe bruto-investeringen ook zijn opgenomen het zogenaamde groot-onderhoud van werken en de uitgaven voor inrichting, uitbreiding en vernieuwing (roerende goederen), welke in de bestaande opstelling van de Rijksbegroting ten laste van de Gewone Dienst of de Buitengewone Dienst I worden gebracht. De afschrijvingen werden dienovereenkomstig verhoogd, zodat het saldo van rekening V in overeenstemming is met het saldo van de nieuwe werken en afschrijvingen op de Buitengewone Dienst II.

Worden in rekening V „Directe investeringen” uitsluitend die investeringen opgenomen, welke rechtstreekse investeringen van het Rijk zijn, in rekening VI „Indirecte investeringen” worden die investeringen samengebracht, die formeel in de Rijksbegroting als kapitaalverstreking worden beschouwd doch materieel een investering zijn van de Rijksoverheid. Als voorbeeld moge worden genoemd de kapitaalverstreking aan het Zuiderzeefonds voor landbouwkundige werken. Voor zover echter de kapitaalverstreking aan het Zuiderzeefonds strekt tot de aanleg van waterbouwkundige werken, is die ter wille van de aansluiting aan de systematiek van de nationale boekhouding beschouwd als een directe investering van het Rijk en derhalve opgenomen onder rekening V „Directe investeringen”.

Voorts worden onder rekening VI opgenomen deelnemingen in investeringen van de particuliere sector.

In rekening VII worden nog de overige balansmutaties van het Rijk belicht. De betekenis van deze rekening spreekt voor zich zelf. Het zal eveneens duidelijk zijn, dat het saldo van deze rekening tezamen met het bedrag der netto-directe en -indirecte investeringen, vermeerderd met het saldo van de niet in die rekeningen opgenomen kapitaalsuitgaven en -ontvangsten, gelijk moet zijn aan het saldo van de Buitengewone Dienst II.

In aansluiting op de vorengenoemde rekeningen wordt nog een totaal-overzicht van de Gewone Dienst, de Buitengewone Dienst I en het Landbouw-Egalisatiefonds van de Rijksbegroting gegeven, waarbij speciale aandacht wordt geschonken aan het onderscheid in reële uitgaven van het Rijk voor consumptieve doeleinden, welke een beroep doen op de nationale middelen, en in overgedragen gelden, welke rechtstreeks ten bate van de overige sectoren van het economisch leven komen. De eerste groep van uitgaven werd zoveel mogelijk gesplitst naar militair apparaat, onderwijs en het overige burgerlijke apparaat. Van de Buitengewone Dienst II is eveneens een resumé opgenomen.

Tenslotte wordt in een overzicht van de Gehele Dienst een inzicht gegeven in het netto-beroep van het Rijk op de nationale middelen, welk netto-beroep voor 1955 2953 miljoen bedraagt.

Rekening I. Consumptie

A. Lasten

Onder „Bijdragen in diensten van de particuliere sector” vallen in het algemeen de subsidies, welke niet voor werken zijn bestemd en ook niet het karakter hebben van een inko-

mens- of vermogensoverdracht, doch worden gegeven ten behoeve van het bijzonder onderwijs, de verpleging e.d. dus voor het verrichten van taken, welke de Staat om welke reden dan ook niet door zijn eigen organen doet verrichten.

Onder „Bijdragen in diensten van lagere publiekrechtelijke lichamen” worden samengebracht de bijdragen van de Staat in uitgaven van consumptieve aard van lagere publiekrechtelijke lichamen. In het bijzonder moet hierbij worden gedacht aan uitgaven voor gemeentepolitie en die voor openbaar onderwijs.

De „Bijdragen in diensten van het buitenland” bevatten de subsidies, bijdragen, contributies, enz. aan andere landen en aan internationale organisaties en instellingen.

B. Baten

De post „Personeelsverhaal” bevat de ontvangsten wegens inhoudingen op het salaris, wegens bijdragen voor inkoop van dienstdienst voor pensioen en wegens inhoudingen voor pensioenen en onderstanden aan voormalig Rijkspersoneel of hun betrekkingen.

Onder de „Bijdragen van lagere publiekrechtelijke lichamen in diensten van het Rijk” worden ontvangsten samengebracht wegens diensten door het Rijk verleend, in welke diensten door lagere publiekrechtelijke lichamen wordt bijgedragen. Hieronder worden o.m. opgenomen de bijdragen van gemeenten in de kosten van Rijksonderwijsinstellingen.

Voor de „Bijdragen van het buitenland in diensten van het Rijk” geldt mutatis mutandis hetzelfde. Gedacht is hier aan die gevallen, waarin Nederland ten behoeve van een ander land of internationale organisatie diensten verricht en daarvoor een vergoeding ontvangt.

Rekening II. Rente, verlies en winst

A. Lasten

De post „Bijdragen in exploitatie-verliezen van bedrijven” heeft zowel op Staatsbedrijven als op bedrijven uit de particuliere sector betrekking.

Rekening VI. Indirecte investeringen

A. Debet

Het algemene karakter van deze rekening werd reeds in het voorgaande besproken.

De post „Investerings via fondsen” van deze rekening betreft die kapitaalverstrekkingen aan fondsen als bedoeld in artikel 87 van de Comptabiliteitswet, welke door die fondsen voor investeringsdoeleinden worden gebruikt.

Voor de post „Investerings via staatsbedrijven” geldt mutatis mutandis hetzelfde. Staatsbedrijven zijn die bedrijven waarvoor artikel 88 van de Comptabiliteitswet toepassing heeft gevonden.

Onder de post „Deelnemingen in investeringen van derden” zijn samengebracht deelnemingen in investeringen van de particuliere sector, derhalve van particuliere bedrijven en instellingen, en van bedrijven welke, hoewel in feite eigendom van de Rijksoverheid, een privaatrechtelijke bedrijfsvorm hebben. Een deelneming in het aandelenkapitaal van bedrijven als voren bedoeld, wordt, wanneer die deelneming leidt tot investeringen door die bedrijven, hieronder verantwoord.

De overige posten spreken voor zichzelf.

B. Credit

Aan de hand van de toelichting, hierboven onder VIA. Debet gegeven, zullen deze posten geen nadere explicatie behoeven.

Rekening VII. Overige vermogensmutaties

A. Debet

De post „Kapitaalverstrekkingen aan particuliere bedrijven” brengt die uitgaven samen, waarin de Staat kapitaal ter leen verstrekt aan particuliere bedrijven, waaronder hier worden verstaan alle bedrijven met uitzondering van de Staatsbedrijven ex artikel 88 van de Comptabiliteitswet.

De post „Woningbouwvoorschotten” vindt toepassing zowel voor woningbouwvoorschotten aan woningbouwverenigingen, waarbij de gemeenten als tussenpersonen optreden als voor die gevallen waarin de gemeenten zelf de woningen bouwen.

De post „Kapitaalverstrekkingen buitenland” wordt ook gebruikt voor kapitaalverstrekkingen aan overzeese Rijksdelen.

B. Credit

De post „Aflossingen door particuliere bedrijven” omvat die gevallen, waarin de Staat aflossing ontvangt op door hem tegen de een of andere vorm van schuldbekentenis aan particuliere bedrijven verstrekt kapitaal.

I. Consumptie
(in miljoenen guldens)

Lasten

Baten

Omschrijving	1953 Ver- moedelijk beloop	1954 Ver- moedelijke uitkomsten	1955	Omschrijving	1953 Ver- moedelijk beloop	1954 Ver- moedelijke uitkomsten	1955
<i>Lonen en salarissen (incl. sociale lasten) . . .</i>	874	1 010	1 071	<i>Personeelsverhaal . . .</i>	12	11	10
Burgerlijk apparaat . .	387	415	440	Burgerlijk apparaat . .	8 ✓	8	6
Militair apparaat ¹⁾ . .	434	535	563	Militair apparaat . .	3	2	3
Onderwijs	53	60	68	Onderwijs	1	1	1
<i>Materiële uitgaven . .</i>	506	588	472	<i>Diverse exploitatie- ontvangsten</i>	169	139	147
Burgerlijk apparaat . .	176	148	162	Burgerlijk apparaat . .	119	104	98
Militair apparaat . . .	314	425	294	Militair apparaat . . .	15	5	10
Onderwijs	16	15	16	Onderwijs	35	30	39
<i>Bijdragen in diensten van de particuliere sector</i>	492	582	611	<i>Bijdragen van lagere pu- blikrechtelijke licha- men in diensten van het Rijk</i>	4	6	5
Uitgaven voor onder- wijs	369	430	467	Onderwijs	3	3	3
Overige uitgaven . . .	123	152	144	Overige	1	3	2
<i>Bijdragen in diensten van lagere publiekrecht- elijke lichamen</i>	166	194	200	<i>Bijdragen van het buiten- land in diensten van het Rijk</i>	6	8	2
Uitgaven voor onder- wijs	79	89	94	<i>Saldo I (netto-con- sumptie)</i>	2 381	2 812	2 684
Uitgaven voor politie .	70	80	82				
Overige uitgaven van consumptieve aard .	17	25	24				
<i>Bijdragen in diensten van het buitenland</i>	18	20	19				
<i>Afschrijvingen ²⁾</i>	516	582	475				
Burgerlijk apparaat . .	168	158	168				
Militair apparaat . . .	343	419	301				
Onderwijs	5	5	6				
	2 572	2 976	2 848		2 572	2 976	2 848

¹⁾ Inclusief het burgerpersoneel van de Departementen van Oorlog en van Marine en de beloningen in natura aan het militair personeel.

²⁾ In de hier vermelde bedragen is, behalve de in de Rijksbegroting opgenomen post voor afschrijvingen, tevens een bedrag begrepen overeenkomende met de bedragen wegens groot-onderhoud van werken en aanschaffing van roerende goederen voor inrichting, uitbreiding en vernieuwing. Deze bedragen komen in rekening V onder de bruto-investeringen voor, doch worden in de Rijksbegroting rechtstreeks ten laste van de Gewone Dienst gebracht.

II. Rente, verlies en winst

<i>Rente en kosten van bin- nenlandse schuld . .</i>	377	424	420	<i>Rente van vorderingen op het binnenland . . .</i>	63	60	58
<i>Rente en kosten van bui- tenlandse schuld . . .</i>	80	75	62	<i>Rente van vorderingen op het buitenland . . .</i>	39	12	13
<i>Bijdragen in exploitatie- verliezen van bedrijven</i>	7	5	5	<i>Aandeel in exploitatie- winsten van bedrijven .</i>	57	32	41
<i>Bijdragen in rente en kosten van schuld van lagere publiekrecht- elijke lichamen</i>	2	—	1	<i>Saldo II</i>	307	400	376
	466	504	488		466	504	488

Lasten

III. Inkomensoverdrachten

Baten

<i>Overdrachten aan gezinnen</i>	519	593	630	<i>Belastingbaten</i>	4 843	5 011	5 090
<i>Noodvoorziening ouden van dagen</i>	228	269	276	<i>Kostprijsverhogende belastingen</i>	2 238 -	2 411	2 439
<i>Loonbijdragen ten behoeve van aanvullende werken</i>	58	64	78	<i>Belastingen op winst, inkomen en vermogen</i>	2 605 -	2 600	651
<i>Overige overdrachten aan gezinnen</i>	233	260	276	<i>Verskil tussen belastingbaten en opbrengsten¹⁾</i>	110	63	P.M.
<i>Overdrachten aan pensioen- en sociale fondsen</i>	176	205	195	<i>Boeten en opbrengst verbeurd verklaarde goederen</i>	10	12	11
<i>Overdrachten aan pensioenfondsen</i>	107	139	127	<i>Heffingen in verband met de prijspolitiek</i>	92	16	—
<i>Overdrachten aan sociale fondsen</i>	69	66	68	<i>Saldo III</i>	— 3 975	— 4 021	— 4 020
<i>Prijsverlagende subsidies Via het Landbouw-Egalisatiefonds</i>	194	112	64				
<i>Egalisatie kolenprijzen</i>	73	12	—				
<i>Huurverlagende subsidies</i>	74	96	115				
<i>Huurverlagende subsidies rechtstreeks aan derden</i>	13	13	12				
<i>Huurverlagende subsidies via of aan lagere publiekrechtelijke lichamen</i>	61	83	103				
<i>Bijdragen in inkomensoverdrachten van lagere publiekrechtelijke lichamen aan derden</i>	117	75	77				
	1 080	1 081	1 081		1 080	1 081	1 081

IV. Vermogensoverdrachten

<i>Overdrachten aan gezinnen</i>	131	194	113	<i>Overdrachten ten laste van de particuliere sector⁶⁾</i>	1	4	—
<i>Oorlogsschadevergoedingen²⁾</i>	127	122	92	<i>Bijzondere kapitaalwinsten⁷⁾</i>	286	432	200
<i>Overige overdrachten</i>	4	47	4	<i>Overdrachten ten laste van het buitenland</i>	1	28	—
<i>Rampschadevergoedingen</i>	—	25	17	<i>Saldo IV</i>	654	605	943
<i>Overdrachten aan bedrijven</i>	336	437	690				
<i>Oorlogsschadevergoedingen²⁾</i>	133	143	524 ⁵⁾				
<i>Overige overdrachten</i>	90	65	72				
<i>Rampschadevergoedingen</i>	113	229	94				
<i>Overdrachten ten behoeve van de woningbouw</i>	60	110	106				
<i>Premieregeling woningbouw</i>	60	110	106				
<i>Overdrachten aan lagere publiekrechtelijke lichamen</i>	349	257	168				
<i>Oorlogsschadevergoedingen</i>	58	61	71				
<i>Investeringsbijdragen</i>	36	57	47				
<i>Rampschadevergoedingen³⁾</i>	255	105	26				
<i>Overige overdrachten⁴⁾</i>	—	34	24				
<i>Overdrachten aan het buitenland</i>	28	70	66				
<i>Bijzondere kapitaalverliezen</i>	38	1	—				
	942	1 069	1 143		942	1 069	1 143

Zie voor noten blz. 9.

Gewone Dienst, Buitengewone Dienst I en Landbouw-Egalisatiefonds

Lasten

Baten

Omschrijving	1953 Vermoedelijk beloop	1954 Ver- moedelijke uitkomsten	1955	Omschrijving	1953 Vermoedelijk beloop	1954 Ver- moedelijke uitkomsten	1955
<i>Bruto consumptie . . .</i>	2 572	2 976	2 848	<i>Diverse ontvangsten . .</i>	191	164	164
Burgerlijk apparaat en onderwijs	1 481	1 597	1 690	Burgerlijk apparaat en onderwijs	173	157	151
Militair apparaat . . .	1 091	1 379	1 158	Militair apparaat . . .	18	7	13
<i>Rente en bijdragen in verliezen</i>	466	504	488	<i>Rente en aandelen in winsten</i>	159	104	112
<i>Inkomensoverdrachten .</i>	1 080	1 081	1 081	<i>Inkomensoverdrachten .</i>	5 055	5 102	5 101
t.b.v. de particuliere sector	963	1 006	1 004	t.l.v. de particuliere sector	5 055	5 102	5 101
t.b.v. de publieke sector	117	75	77	<i>Vermogensoverdrachten .</i>	2	32	—
<i>Vermogensoverdrachten .</i>	942	1 069	1 143	t.l.v. de particuliere sector	1	4	—
t.b.v. de particuliere sector	565	742	909	t.l.v. het buitenland	1	28	—
t.b.v. de publieke sector	349	257	168	<i>Bijzondere kapitaalwinsten</i>	286	432	200
t.b.v. het buitenland	28	70	66	<i>Afgesloten dienstjaren .</i>	63	5	4
<i>Afgesloten dienstjaren .</i>	207	20	4	<i>Nadelig saldo (Vermogensverlies)</i>	— 489	— 119	8
<i>Kosten werkgelegenheidspolitiek</i>	—	—	25	Saldi I, II, III en IV	— 633	— 204	— 17
<i>Koopvaardijpensioenfonds</i>	—	70	—	Saldo afgesloten dienstjaren	144	15	—
				Kosten werkgelegenheidspolitiek	—	—	25
				Koopvaardijpensioenfonds	—	70	—
	5 267	5 720	5 589		5 267	5 720	5 589

V. Directe investeringen

Debet

Credit

<i>Nieuwe werken</i>	383	547	393	<i>Afschrijvingen ⁵⁾</i>	516	582	475
Waterstaatswerken	75	136	125	Burgerlijk apparaat	168	158	168
Bestuursapparaat en domeinen	27	36	37	Militair apparaat	343	419	301
Militair apparaat	245	325	164	Onderwijs	5	5	6
Onderwijs	4	5	9	<i>Verkoop van onroerende goederen</i>	6	8	9
Overige	11	9	10	<i>Deelneming door lagere publiekrechtelijke lichamen in investeringen van het Rijk .</i>	3	5	2
Rijksgebouwdienst	21	36	48	<i>Saldo V (netto directe investeringen)</i>	267	421	269
<i>Groot-onderhoud van werken ⁶⁾</i>	110	93	105				
Waterstaatswerken	76	69	72				
Bestuursapparaat en domeinen	27	16	23				
Militair apparaat	7	8	10				
<i>Inrichting, uitbreiding en vernieuwing (roerende goederen) ⁸⁾</i>	299	376	257				
Burgerlijk apparaat	10	14	14				
Militair apparaat	285	358	238				
Onderwijs	4	4	5				
	792	1 016	755		792	1 016	755

¹⁾ Voortvloeiende uit inhaal van achterstand, versnelling van de aanlagregeling en overloop.

²⁾ In deze bedragen zijn opgenomen tegemoetkomingen in de oorlogsschade aan onroerende goederen ter vervanging van voorlopig verstrekte kredieten.

³⁾ Inclusief het door het Rijk uitgevoerde dijkherstel.

⁴⁾ Vergoeding aan provinciën en gemeenten voor de derving van inkomsten als gevolg van de verlaging van de personele belasting.

⁵⁾ Hieronder opgenomen een bedrag van 300 miljoen voor uitkering aan de N.V. Nederlandsche Spoorwegen ter tegemoetkoming in oorlogsschade.

⁶⁾ De bijzondere heffingen zijn buiten beschouwing gelaten.

⁷⁾ In de hierbij vermelde bedragen is voor 1953 rond 221 miljoen begrepen wegens beschikbaar gekomen gelden uit de tegenwaarderekening bij de Nederlandsche Bank en voor 1954 300 miljoen.

⁸⁾ Zie noot 2 bij rekening I.

VI. Indirecte investeringen

Debet				Credit			
Omschrijving	1953 Ver- moedelijk beloop	1954 Ver- moedelijke uitkomsten	1955	Omschrijving	1953 Ver- moedelijk beloop	1954 Ver- moedelijke uitkomsten	1955
<i>Investerings via fondsen</i>	24	18	28	<i>Aflossingen door fondsen</i>	9	2	2
Zuiderzeefonds	16	18	28	<i>Aflossingen door Staats- bedrijven</i>	142	134	135
Overige	8	—	—	P.T.T.	80	68	72
<i>Investerings via Staats- bedrijven</i>	157	162	206	Staatsmijnen	61	66	63
P.T.T.	95	100	114	Overige	1	—	—
Staatsmijnen	61	62	91	<i>Saldo VI (netto indirecte investerings)</i>	32	47	105
Overige	1	—	1				
<i>Deelnemings in investe- rings van derden . .</i>	2	3	8				
	183	183	242		183	183	242

VII. Overige vermogensmutaties

Debet				Credit			
<i>Kapitaalverstrekkings binnenland</i>	54	38	36	<i>Aflossings binnenland .</i>	79	104	69
Gezinnen	9	6	8	Door gezinnen	21	22	35
Particuliere bedrijven .	30	19	16	Door particuliere bedrij- ven	16	11	14
Woningbouwvoor- schotten	9	10	10	Van woningbouwvoor- schotten	21	68	18
Lagere publiekrecht- lijke lichamen	6	3	2	Door lagere publiek- rechtelijke lichamen .	21	3	2
<i>Kapitaalverstrekkings buitenland</i>	7	25	25	<i>Aflossings door het bui- tenland</i>	15	14	21
<i>Aflossings Nationale Schuld</i>	371	629	241	<i>Ontvangsten in verband met aan- en ontmun- tingen</i>	8	31	83
Binnenland	201	124	172	<i>Saldo VII</i>	334	561	186
Buitenland	170	505	69				
<i>Uitgaven in verband met aan- en ontmuntingen</i>	4	18	57				
	436	710	359		436	710	359

Buitengewone Dienst II (Kapitaaldienst)

Debet				Credit			
Omschrijving	1953 Ver- moedelijk beloop	1954 Ver- moedelijke uitkomsten	1955	Omschrijving	1953 Ver- moedelijk beloop	1954 Ver- moedelijke uitkomsten	1955
<i>Bruto directe investerin- gen</i>	792	1 016	755	<i>Afschrijvingen</i>	516	582	475
Burgerlijk apparaat en onderwijs	255	325	343	Burgerlijk apparaat en onderwijs	173	163	174
Militair apparaat . . .	537	691	412	Militair apparaat . . .	343	419	301
<i>Bruto indirecte investe- ringen</i>	183	183	242	<i>Indirecte des investeringen</i>	151	136	137
Via fondsen en Staats- bedrijven	181	180	234	Aflossingen door fond- sen en Staatsbedrijven	151	136	137
Deelneming in overige investeringen	2	3	8	<i>Verkoop van onroerende goederen</i>	6	8	9
<i>Kapitaalverstrekkingen .</i>	61	63	61	<i>Deelneming door lagere publiekrechtelijke li- chamen in investeringen van het Rijk</i>	3	5	2
<i>Aflossingen</i>	371	629	241	<i>Aflossingen</i>	94	118	90
<i>Uitgaven in verband met aan- en ontmunteningen</i>	4	18	57	<i>Ontvangsten in verband met aan- en ontmun- tingen</i>	8	31	83
<i>Afgesloten dienstjaren .</i>	1	1	—	<i>Koopvaardijpensioen- fonds</i>	—	70	—
				<i>Nadelig saldo</i>	634	960	560
				Saldo V, VI en VII . .	633	1 029	560
				Saldo afgesloten dienst- jaren	1	1	—
				Koopvaardijpensioen- fonds	—	70	—
	1 412	1 910	1 356		1 412	1 910	1 356

Gehele Dienst (netto)

Uitgaven				Middelen			
<i>Netto-consumptie . . .</i>	2 381	2 812	2 684	<i>Saldo (netto beroep van het Rijk op de natio- nale middelen) . . .</i>	2 648	3 233	2 953
Burgerlijk apparaat en onderwijs	1 308	1 440	1 539				
Militair apparaat . . .	1 073	1 372	1 145				
<i>Netto directe investerin- gen</i>	267	421	269				
Burgerlijk apparaat en onderwijs	73	149	158				
Militair apparaat . . .	194	272	111				
	2 648	3 233	2 953		2 648	3 233	2 953

3. Overzicht van de diensten 1949 tot en met 1953

De laatste begrotingsdienst, waarvoor een algemene rekening van Rijksontvangsten en -uitgaven door de Algemene Rekenkamer is goedgekeurd is de dienst 1951.

In deze bijlage worden samenvattende overzichten gegeven van de rekeningcijfers betreffende de diensten 1949, 1950 en 1951, van de voorlopige rekeningcijfers van de dienst 1952 en van het vermoedelijk beloop van de dienst 1953.

Ten einde een inzicht te geven in de ontwikkeling der uitgaven en inkomsten sinds de vaststelling van de begrotingen voor de dienstjaren 1952 en 1953, zijn de cijfers der oorspronkelijk vastgestelde begrotingen van die jaren mede opgenomen.

Ook zijn opgenomen de cijfers, welke in de Millioenennota 1954 ten aanzien van deze beide begrotingsdiensten een beeld gaven van respectievelijk de vermoedelijke uitkomsten en de herziene ramingen voor die diensten zoals die zich ten tijde van de opstelling van de Nota 1954 lieten aanzien.

In de voor de dienstjaren 1952 en 1953 gegeven toelichting op de opgenomen tabellen worden de voornaamste oorzaken vermeld van de verschillen tussen de thans en de verleden jaar gepubliceerde cijfers.

I. Dienstjaren 1949—1951

(in millioenen guldens)

Omschrijving	1949	1950	1951
Gewone Dienst			
Uitgaven	2 827	2 897	3 357
Middelen	4 472	4 431	5 141
Voordelig saldo	1 645	1 534	1 784
Buitengewone Dienst I (Uitgaven en ontvangsten van aflopend karakter)			
Uitgaven	981	856	771
Middelen	492	495	419
Nadelig saldo	489	361	352
Landbouw-Egalisatiefonds			
Nadelig saldo	266	223	143
Gewone Dienst, Buitengewone Dienst I en Landbouw-Ega- lisatiefonds			
Voordelig saldo	890	950	1 289
Buitengewone Dienst II (Kapitaalsuitgaven en -ont- vangsten)			
Uitgaven	391	982	1 296
Middelen	140	436	301
Nadelig saldo	251	546	995
Gehele Dienst			
Uitgaven (inclusief nadelig saldo L.E.F.)	4 465	4 958	5 567
Middelen	5 104	5 362	5 861
Voordelig saldo	639	404	294

II. Dienstjaar 1952

(in millioenen guldens)

Omschrijving	Oor- spronkelijk vastgestelde begroting	Ver- moedelijke uitkomsten volgens Millioenen- nota 1954	Voorlopige rekenings- cijfers
Gewone dienst			
Uitgaven	3 779	3 795	3 720
Middelen	4 702	5 384	5 447
Voordelig saldo	923	1 589	1 727
Buitengewone Dienst I (Uitgaven en ontvangsten van aflopend karakter)			
Uitgaven	513	595	587
Middelen	10	887	926
Voordelig/Nadelig saldo	— 503	+ 292	+ 339
Landbouw-Egalisatiefonds			
Nadelig saldo	110	85	67
Gewone Dienst, Buitengewone Dienst I en Landbouw-Ega- lisatiefonds			
Voordelig saldo	310	1 796	1 999
Buitengewone Dienst II (Kapitaalsuitgaven en -ont- vangsten)			
Uitgaven	844	1 222	1 214
Middelen	272	308	275
Nadelig saldo	572	914	939
Gehele Dienst			
Uitgaven (inclusief nadelig saldo L.E.F.)	5 246	5 697	5 588
Middelen	4 984	6 579	6 648
Voordelig/Nadelig saldo	— 262	+ 882	+ 1 060

De uitgaven van de Gewone Dienst blijken 75 miljoen lager te liggen dan bij de vermoedelijke uitkomsten volgens de Millioenennota 1954 was aangenomen.

Dit verschil vindt gedeeltelijk zijn verklaring in de omstandigheid dat de materiële militaire uitgaven 32 miljoen bij de vermoedelijke uitkomsten achterbleven. Voorts konden de bijdragen in de exploitatie van woningwetwoningen 11 miljoen lager worden gesteld. Ook konden de bijdragen in lonen en daarmede gelijk te stellen uitgaven bij de Rijksdienst voor de Uitvoering van Werken met 5 miljoen worden verminderd.

Het nadelig saldo van het Landbouw-Egalisatiefonds daalde met 18 miljoen.

De uitgaven zowel van de Buitengewone Dienst I als van de Buitengewone Dienst II wijken, op basis van de voorlopige rekeningcijfers, slechts in geringe mate af van de vermoedelijke uitkomsten zoals deze in de Millioenennota 1954 waren opgenomen.

Ter compensatie van de derving van inkomsten van het Gemeentefonds als gevolg van de afschaffing van de ondernemingsbelasting werd door het Rijk aan dit fonds een aandeel uit de opbrengst van nagevorderde ondernemingsbelasting toegekend. Dit aandeel kon bij de voorlopige rekeningcijfers 55 miljoen lager worden gesteld dan bij de vermoedelijke uitkomsten volgens de Millioenennota 1954 was aangenomen.

Bij verrekening met het Gemeentefonds vloeide hieruit een bate voor het Rijk voort tot een gelijk bedrag.

De stijging der middelen ad 39 miljoen op de Buitengewone Dienst I vindt haar oorzaak in de hogere opbrengst der liquidatie van goederen, welke door Duitse militaire of para-militaire instanties in Nederland zijn achtergelaten voor een bedrag van 28 miljoen en in de hogere opbrengst wegens verkoop van uit Duitsland teruggevoerde goederen, waarvan de eigenaren niet bekend zijn, alsmede ontvangsten wegens aan eigenaren van teruggevoerde goederen in rekening gebrachte provisie ten bedrage van 11 miljoen.

Tenslotte vindt de verlaging der middelen op de Buitengewone Dienst II haar verklaring in het feit dat de uitkering van het Staatsbedrijf der P.T.T. tot aflossing van aan dat bedrijf verstrekt kapitaal 32 miljoen ten achter bleef bij de raming van de vermoedelijke uitkomsten.

III. Dienstjaar 1953

(in miljoenen guldens)

Omschrijving	Oorspronkelijk vastgestelde begroting	Herziene raming volgens Millioenennota 1954	Vermoedelijk beloop
Gewone Dienst			
Uitgaven	4 096	4 332	4 023
Middelen	4 763	5 049	5 356
Voordelig saldo	667	717	1 333
Buitengewone Dienst I (Uitgaven en ontvangsten van aflopend karakter)			
Uitgaven	598	1 059	1 123
Middelen	88	528	400
Nadelig saldo	510	531	723
andbouw-Egalisatiefonds			
Nadelig saldo	80	126	121
Gewone Dienst, Buitengewone Dienst I en Landbouw-Ega- lisatiefonds			
Voordelig saldo	77	60	489
Buitengewone Dienst II (Kapitaalsuitgaven en -ont- vangsten)			
Uitgaven	916	1 044	1 003
Middelen	274	388	369
Nadelig saldo	642	656	634
Gehele Dienst			
Uitgaven (inclusief nadelig saldo L.E.F.)	5 690	6 561	6 270
Middelen	5 125	5 965	6 125
Nadelig saldo	565	596	145

Uit bovenstaand overzicht blijkt, dat zowel aan de uitgaven als aan de middelenzijde het vermoedelijk beloop aanzienlijk afwijkt van de in de Millioenennota 1954 opgenomen herziene raming voor 1953. De belangrijkste oorzaken van deze afwijking zijn de volgende:

Bij de uitgaven van de Gewone Dienst bleven de defensie-uitgaven aanmerkelijk achter bij de herziene raming, zodat met een bedrag van 170 miljoen minder kon worden volstaan. Daarentegen dient voor de militaire uitgaven op de Buitengewone Dienst II op 10 miljoen meer te worden gerekend, dan bij de herziene raming werd voorzien.

Bij de uitgaven van de Gewone Dienst en de Buitengewone Dienst II dient er verder op te worden gewezen, dat in de herziene raming geen rekening was gehouden met de additionele uitgaven waarvoor tegenwaarde-gelden beschikbaar zouden worden gesteld. In het vermoedelijk beloop zijn deze uitgaven, voor de Gewone Dienst 49,1 miljoen en voor de Buitengewone Dienst II 14,6 miljoen, wel opgenomen. Van het totaalbedrag ad 63,7 miljoen was 19,0 miljoen bestemd voor agrarische projecten en 44,7 miljoen voor militaire doeleinden.

Voorts kan ten aanzien van de uitgaven van de Gewone Dienst worden opgemerkt, dat de regeling van de in schuld-brieven uit te keren bijdrage aan het Koopvaardijpensioenfonds ad 70 miljoen, welke in de herziene raming was opgenomen, niet meer in 1953 tot stand kon komen, zodat deze post van de begroting 1953 werd afgevoerd en geplaatst op de begroting 1954.

Ten aanzien van de uitgaven ter egalisatie van de kolon-prijzen bleek met 14 miljoen minder te kunnen worden volstaan als gevolg waarvan ook de niet-belastingmiddelen van de Gewone Dienst met 14 miljoen daalden.

Als oorzaken van belangrijke verschillen tussen de uitgaven van de Gewone Dienst kunnen tenslotte worden genoemd: de rente en kosten van gevestigde binnenlandse schuld, welke 3 miljoen minder waren dan bij de herziene ramingcijfers was voorzien, rente en kosten van vlottende binnenlandse schuld 27 miljoen minder, de bijdragen in de exploitatie van woning-wetwoningen 11 miljoen lager, de uitgaven voor de Burgerlijke luchtvaart 6 miljoen minder en de loonbijdragen D.U.W. 8 miljoen minder.

Bij de uitgaven van de Buitengewone Dienst I is de totale stijging van 64 miljoen de resultante van enkele belangrijke verhogingen en verlagingen. In de eerste plaats dienen hier te worden genoemd de opnemings in het vermoedelijk beloop van de uitgaven van het Directoraat-Generaal voor Bijzondere Rechtspleging, groot 179 miljoen, welke uitgaven in de jaren 1946 t/m 1949 zijn gedaan, doch eerst ten laste van de begroting 1953 konden worden verantwoord.

Voorts bleken de uitgaven verband houdende met de watersnood per saldo 32 miljoen hoger te zijn dan voor dit doel in de herziene raming was uitgetrokken.

Daartegenover bleven de uitgaven voor herstel van oorlogsschade 108 miljoen beneden de herziene raming. Hiervan had 75 miljoen betrekking op het herstel van schade aan onroerende goederen en schepen en 21 miljoen op het herstel van schade aan roerende goederen voor beroep of bedrijf.

Tenslotte kunnen nog worden gereleveerd de uitkeringen ingevolge de Premie- en Bijdrageregeling ten behoeve van de woningbouw, welke in het vermoedelijk beloop 1953 42 miljoen lager zijn dan het daarvoor in de herziene raming uitgetrokken bedrag.

Ten aanzien van de Buitengewone Dienst II kan worden opgemerkt, dat tot de verhoging van de uitgaven op deze Dienst, naast de reeds eerder vermelde verhoging met 10 miljoen van de militaire kapitaalsuitgaven, o.a. de aflossingen op de gevestigde binnenlandse schuld 42 miljoen hebben bijgedragen.

Tegenover de posten, welke volgens het vermoedelijk beloop hoger zullen zijn, dan het vorig jaar kon worden gezien, kunnen als posten, welke thans lager worden geraamd, genoemd worden de credietverlening aan Nieuw-Guinea (13 miljoen lager), de kosten voor uitbreiding en modernisering van de universiteiten en hogescholen (7 miljoen minder), de kapitaalverstrekking aan het Zuiderzeefonds (27 miljoen lager) en de kapitaalverstrekking aan de Staatsmijnen (27 miljoen minder). Tenslotte kan nog worden vermeld, dat de aanvankelijk voorgenomen ontminning van zilveren 25-centstukken niet is doorgegaan, waardoor voor dit doel met 16 miljoen minder kon worden volstaan.

Ten aanzien van het vermoedelijk beloop van de middelen voor 1953 zij er op gewezen, dat de toeneming der middelen op de Gewone Dienst hoofdzakelijk wordt veroorzaakt door een hogere vermoedelijke opbrengst van de belastingmiddelen. Deze moet thans 275 miljoen hoger worden gesteld dan in de herziene raming volgens de Millioenennota 1954 was veronder-

steld. De niet-kohierbelastingen brachten voor het Rijk 61 miljoen meer op als gevolg van de grote economische activiteit in de tweede helft van 1953. Wegens kohierbelastingen is in het vermoedelijk beloop 214 miljoen meer opgenomen. Daarbij zij opgemerkt, dat zowel de ramingen volgens het herziene begrotingsbeeld 1953 als het vermoedelijk beloop betrekking hebben op de (verwachte) opbrengsten van het boekingsstijdvak 1953/54. Dit betekent, dat beide schattingen mede de baten uit hoofde van inhaal van achterstand, versnelling van aanslagregeling en dergelijke omvatten.

Het overgrote deel van de stijging van 214 miljoen heeft betrekking op de vennootschapsbelasting, hetgeen vooral het gevolg is van een cumulatie van aanslagen. Een deel van de voorlopige aanslagen over het boekjaar 1952 is namelijk eerst begin 1953 op kohier gebracht, waartegenover de voorlopige aanslagen over het boekjaar 1953 reeds einde 1953 geheel waren opgelegd.

De toeneming van de niet-belastingmiddelen ad 32 miljoen is het gevolg van de opnemings van een bijdrage van 6 miljoen van de Nederlandse Antillen in de kosten van de verzorging van de Koninkrijksaangelegenheden en van een hogere opbrengst van een groot aantal diverse exploitatie-baten.

De verlaging van de baten op de Buitengewone Dienst I met 128 miljoen wordt voor een deel verklaard doordat 212 miljoen minder aan tegenwaardegelden werd vrijgegeven dan bij de opstelling van de herziene raming werd verwacht. Van het in het vermoedelijk beloop opgenomen bedrag van 221 miljoen werd 125 miljoen bestemd voor de financiering van watersnooduitgaven en 96 miljoen voor de financiering van

andere civiele projecten. Hiertegenover staan enkele verhogingen op andere posten, waarvan de twee belangrijkste zijn een bate van 55 miljoen betrekking hebbende op ontvangsten van het Directoraat-Generaal voor Bijzondere Rechtspleging over de jaren 1946 t/m 1949, en een van 20 miljoen door de uitkering van het Scheepvaartfonds van de voordelige saldi van de exploitatierekening B van dat fonds over de jaren 1946 t/m 1948.

De lagere opbrengst der middelen op de Buitengewone Dienst II, zoals deze in het vermoedelijk beloop zijn verwerkt, wordt o.a. veroorzaakt doordat in het vermoedelijk beloop 34 miljoen minder is opgenomen ter zake van aflossingen van voorlopig verstrekte credieten ter financiering van de herbouw of het herstel van onroerend goed, waaraan oorlogsschade is geleden. Voorts daalde de opbrengst van door ontmuting verkregen metaal met 12 miljoen in verband met het geen doorgang vinden van de ontmuting van zilveren 25-centstukken.

Als oorzaken welke een verhogende invloed hebben uitgeoefend op de middelen van de Buitengewone Dienst II, zoals deze zijn opgenomen in het vermoedelijk beloop kunnen worden genoemd: een hogere uitkering van 7 miljoen van het voordelig saldo van de Kapitaaldienst B van het Scheepvaartfonds over het jaar 1948, een grotere aflossing van verstrekt kapitaal door de P.T.T. (3 miljoen), een hogere opbrengst van de aflossingen van woningbouwvoorschotten (3 miljoen) en tenslotte de opbrengst van de verkoop van onroerende domeingooderen (4 miljoen), welke laatste post in de herziene raming op Memorie stond uitgetrokken.

Uitgaven versn. watersnood	—	—	—	—	—	—	—	—
Vergoeding aan provinciën en gemeenten voor de derving van inkomsten als gevolg van de verlaging van de perso- nele belasting	—	—	—	—	—	—	—	—
Totaal exclusief afschrijvingen	4 615,9	4 073,9	3 886,3	4 172,5	4 274,0	5 159,5	5 607,2	5 475,9
Afschrijvingen	—	—	89,9	98,0	100,0	107,0	113,0	113,0
Totaal-Generaal	4 615,9	4 073,9	3 976,2	4 270,5	4 374,0	5 266,5	5 720,2	5 588,9

1) Hieronder is begrepen een bedrag van 422,3 miljoen wegens uitgaven betreffende afgesloten dienstjaren.

2) Hierin is opgenomen een bedrag van 178,8 miljoen voor het Directoraat-Generaal voor de Bijzondere Rechtspleging.

3) Inclusief 72 miljoen wegens uitgaven ter egalisatie van kolenprijzen.

4) Inclusief bijdrage oorlogsschade Nederlandse Spoorwegen van 300 miljoen.

5) Inclusief uitgaven voortvloeiende uit de devaluatie van de gulden in 1949 ad 281,2 miljoen.

6) In deze categorie is begrepen voor koersverlies op de aflossing vlottende buitenlandse schuld als gevolg van de devaluatie van de gulden in 1949: voor 1950 48,8 miljoen, voor 1951 35,2 miljoen en voor 1952 35,2 miljoen.

I 3700 Millioenennota. Bijlagen

4

15

BIJLAGE 4

4. Uitgaven voor de verschillende onderwerpen van Staatszorg ten laste van de diensten 1948 tot en met 1955

In deze bijlage wordt aan de hand van een aantal overzichten een beeld gegeven van het verloop der uitgaven van de verschillende onderwerpen van Staatszorg ten laste van de diensten 1948 tot en met 1955.

De in deze overzichten opgenomen cijfers voor de jaren 1948 tot en met 1950 zijn ontleend aan de vastgestelde Rijksrekeningen, die voor 1951 aan de door de Algemene Rekenkamer goedgekeurde rekening, die voor 1952 aan de voorlopige rekeningcijfers, die voor 1953 betreffen het vermoedelijk beloop, voor 1954 zijn genomen de vermoedelijke uitkomsten, terwijl de cijfers voor 1955 zijn ontleend aan de ingediende begroting.

Opgenomen zijn tabellen voor:

a. de uitgaven van de Gewone Dienst, de Buitengewone Dienst I en het nadelig saldo van het Landbouw-Egalisatie-(crisis-)fonds (tabellen I en IV);

b. de uitgaven van de Buitengewone Dienst II (tabellen II en V);

c. de uitgaven van de Gehele Dienst (tabellen III en VI).

Teneinde de relatieve betekenis van de Rijksuitgaven voor de Nederlandse economie beter te doen uitkomen zijn, behalve tabellen waarin in de uitgaven in miljoenen guldens zijn vermeld, ook tabellen opgenomen waarin de uitgaven zijn uitgedrukt in percentages van het nationaal inkomen.

Tenslotte zij nog opgemerkt dat het nadelig saldo van het Landbouw-Egalisatiefonds in het overzicht van de uitgaven voor de verschillende onderwerpen van Staatszorg, voorkomende in hoofdstuk II van de Nota, opgenomen is onder de uitgaven voor Land- en tuinbouw, veeteelt en visserij, terwijl het nadelig saldo in onderstaande tabellen is opgenomen onder de categorie Prijs subsidies. Hetzelfde geldt voor de uitgaven ter egalisatie van kolenprijzen, welke in hoofdstuk II van de Nota zijn verwerkt onder de functionele categorie Handel en Nijverheid.

I. Uitgaven Gewone Dienst, Buitengewone Dienst I en nadelig saldo Landbouw-Egalisatie-(crisis-)fonds (in miljoenen guldens)

Onderwerpen van Staatszorg	1948	1949	1950	1951	1952	Vermoedelijk beloop 1953	Vermoedelijke uitkomsten 1954	1955
	1 068,4 ¹⁾	715,6 200	838,0 53,6	859,5 50,3 27,9	1 046,1 53,4 65,6	1 115,9 57,9 24,2 417,9 ²⁾	1 414,4 70,9 62,3 238,0	1 189,8 70,8 61,8 246,8

II. Uitgaven Buitengewone Dienst II
(in millioenen guldens)

Onderwerpen van Staatszorg	1948	1949	1950	1951	1952	Ver- moedelijk beloop 1953	Vermoe- delijke uitkom- sten 1954	1955
Defensie	79,3	52,1	88,5	239,9	300,2	262,3	338,6	166,2
Buitenlandse betrekkingen ¹⁾	—	23,9	89,8	2,2	1,3	2,0	26,0	27,0
Overzeese Rijksdelen	—	2,0	283,9 ²⁾	—	17,0	6,0	—	0,3
Politie en justitie	1,2	2,4	1,9	2,6	1,3	23,9 ³⁾	0,1	0,1
Onderwijs en cultuur	3,2	4,8	4,7	8,4	13,7	16,4	10,7	13,6
Waterstaat	64,0	64,3	73,2	94,3	105,2	91,5	133,6	148,1
Verkeer	95,2	113,1	173,8	433,3 ⁴⁾	98,6	109,8	109,1	120,7
Handel en nijverheid	59,3	35,0	79,7	124,2	93,7	71,4	90,0	124,7
Land- en tuinbouw, veeteelt en visserij	10,4	4,2	7,8	10,3	14,7	11,2	18,8	16,4
Sociale voorzieningen, emigratie en volks- gezondheid	0,2	0,2	2,1	9,9	7,6	8,5	8,7	5,6
Volkshuisvesting	161,2	27,5	2,5	14,6	8,9	9,2	10,1	10,0
Herstel van oorlogsschade	10,0	0,5	—	3,0	135,0	2,0	5,6	5,6
Diensten van algemene aard	44,6	13,1	34,2	11,1	25,6	17,7	60,8	114,2
Nationale Schuld	17,0	47,6	139,9	342,6	390,9	371,1	629,2 ⁵⁾	241,5
Totaal	545,6	390,7	982,0	1 296,4	1 213,7	1 003,0	1 441,3	994,0

¹⁾ Onder deze categorie zijn opgenomen wegens:

a. deelneming in het International Monetary Fund:
in 1949: 22,5 miljoen;
in 1950: 81,7 miljoen;

b. deelneming in de International Bank for Reconstruction and Development:
in 1949: 0,5 miljoen;
in 1950: 6,9 miljoen;
in 1953: 1,0 miljoen;
in 1954: 25,0 miljoen;
in 1955: 25,0 miljoen.

²⁾ Inclusief een bedrag van 280 miljoen wegens kredietverstrekking aan Indonesië.

³⁾ Hierin is begrepen een kredietverstrekking aan het Waarborgfonds Rechtsherstel van 22 miljoen.

⁴⁾ Hierin is begrepen een bedrag van 290 miljoen wegens kapitaal-deelneming in de Nederlandse Spoorwegen.

⁵⁾ Inclusief vervroegde aflossing van 142,5 miljoen op het Britse Settlement, de versterkte aflossing op de Wereldbanklening tot een bedrag van 199 miljoen en de versterkte aflossing van het krediet afgesloten met de Belgische Regering ten bedrage van 68,9 miljoen.

III. Uitgaven Gehele Dienst
(in millioenen guldens)

Onderwerpen van Staatszorg	1948	1949	1950	1951	1952	Ver- moedelijk beloop 1953	Vermoe- delijke uitkom- sten 1954	1955
Defensie	1 147,7	767,7	926,5	1 099,4	1 346,3	1 378,2	1 753,0	1 356,0
Buitenlandse betrekkingen	33,8	61,9	143,4	52,5	54,7	59,9	96,9	97,8
Overzeese Rijksdelen	13,4	16,5	363,0	27,9	82,6	30,2	62,3	62,1
Politie en justitie	186,8	209,0	206,7	293,4	210,9	441,8	238,1	246,9
Onderwijs en cultuur	329,5	348,5	380,9	424,6	480,7	547,7	613,9	667,5
Waterstaat	146,4	144,0	170,5	195,2	213,4	213,6	269,1	302,2
Verkeer	150,0	196,7	228,4	499,2	151,2	166,3	176,9	190,2
Handel en nijverheid	246,2	214,7	161,2	168,7	134,1	133,8	172,4	186,7
Land- en tuinbouw, veeteelt en visserij	126,8	102,6	107,2	111,8	157,7	140,2	157,9	153,2
Prijssubsidies (incl. nadelig saldo L.C.F. en L.E.F.)	570,2	323,1	241,7	143,1	67,0	193,7	111,5	64,0
Sociale voorzieningen, emigratie en volks- gezondheid	352,8	371,2	461,5	613,5	673,4	758,9	916,9	866,5
Volkshuisvesting	181,8	67,3	52,3	91,2	68,3	157,3	230,4	246,0
Herstel van oorlogsschade	758,3	489,3	473,0	459,3	658,5	349,2	346,8	707,1
Diensten van algemene aard	238,1	456,3	212,6	171,7	231,4	259,4	275,9	330,0
Uitkeringen aan provincien en gemeenten	65,8	64,8	78,3	88,2	91,3	86,2	109,3	109,4
Gemeentelijke uitgaven	613,9	620,0	661,1	853,2	866,2	813,4	1 120,2	717,6
Gaven verband houdende met de wa- rersnood	—	11,0	—	176,0	—	—	—	—
Goeding aan provincien en gemeenten voor de derving van inkomsten als volg van de verlaging van de perso- nele belasting	—	—	—	—	—	432,7	363,0	142,7
Totaal exclusief afschrijvingen	5 161,5	4 464,6	4 868,3	5 468,9	5 487,7	6 162,5	7 048,5	6 469,9
Afschrijvingen	—	—	89,9	98,0	100,0	107,0	113,0	113,0
Totaal	5 161,5	4 464,6	4 958,2	5 566,9	5 587,7	6 269,5	7 161,5	6 582,9

IV. Uitgaven Gewone Dienst, Buitengewone Dienst I en nadelig saldo Landbouw-Egalisatie- (crisis-)fonds
(uitgedrukt in percentages van het nationaal inkomen)

Onderwerpen van Staatszorg	1948	1949	1950	1951	1952	Ver- moedelijk beloop 1953	Vermoe- delijke uitkom- sten 1954	1955
Defensie	7,51	4,48	4,72	4,39	5,19	5,08	5,95	4,94
Buitenlandse betrekkingen	0,24	0,24	0,30	0,26	0,26	0,26	0,29	0,29
Overzeese Rijksdelen	0,09	0,09	0,44	0,14	0,32	0,11	0,26	0,26
Politie en justitie	1,31	1,29	1,15	1,49	1,04	1,90	1,00	1,02
Onderwijs en cultuur	2,29	2,15	2,12	2,13	2,32	2,42	2,54	2,72
Waterstaat	0,58	0,50	0,55	0,52	0,54	0,55	0,57	0,64
Verkeer	0,39	0,52	0,31	0,34	0,26	0,28	0,28	0,29
Handel en nijverheid	1,31	1,13	0,46	0,23	0,20	0,28	0,35	0,26
Land- en tuinbouw, veeteelt en visserij. Prijssubsidies (incl. nadelig saldo L.C.F. en L.E.F.)	0,82	0,62	0,56	0,52	0,71	0,59	0,59	0,57
Sociale voorzieningen, emigratie en volks- gezondheid	4,01	2,03	1,36	0,73	0,33	0,88	0,47	0,27
Volkshuisvesting	2,48	2,32	2,59	3,09	3,30	3,42	3,82	3,58
Herstel van oorlogsschade	0,14	0,25	0,28	0,39	0,29	0,67	0,93	0,98
Diensten van algemene aard	5,26	3,06	2,67	2,33	2,60	1,58	1,44	2,91
Niet toegerekende uitgaven voor pen- sioenen en wachtgelden	1,36	2,78	1,01	0,81	1,02	1,10	0,91	0,90
Nationale Schuld	0,46	0,40	0,44	0,45	0,45	0,39	0,46	0,45
Algemene uitkeringen aan provinciën en gemeenten	4,19	3,59	2,94	2,61	2,36	2,01	2,07	1,98
Uitgaven verband houdende met de watersnood	—	0,07	—	0,90	—	—	—	—
Vergoeding aan provinciën en gemeenten voor derving van inkomsten als gevolg van de verlaging van de personele be- lasting	—	—	—	—	—	1,97	1,53	0,59
Totaal exclusief afschrijvingen	—	—	—	—	—	—	0,14	0,10
Afschrijvingen	32,44	25,52	21,90	21,33	21,19	23,49	23,60	22,75
Totaal-Generaal	—	—	0,51	0,50	0,50	0,49	0,48	0,47
	32,44	25,52	22,41	21,83	21,69	23,98	24,08	23,22

V. Uitgaven Buitengewone Dienst II
(uitgedrukt in percentages van het nationaal inkomen)

Onderwerpen van Staatszorg	1948	1949	1950	1951	1952	Ver- moedelijk beloop 1953	Vermoe- delijke uitkom- sten 1954	1955
Defensie	0,56	0,33	0,50	1,23	1,49	1,19	1,42	0,69
Buitenlandse betrekkingen	—	0,15	0,51	0,01	0,01	0,01	0,11	0,11
Overzeese Rijksdelen	—	0,01	1,60	—	0,08	0,03	—	—
Politie en justitie	0,01	0,02	0,01	0,01	0,01	0,11	—	—
Onderwijs en cultuur	0,02	0,03	0,03	0,04	0,07	0,07	0,05	0,06
Waterstaat	0,45	0,40	0,41	0,48	0,52	0,42	0,56	0,62
Verkeer	0,67	0,71	0,98	2,22	0,49	0,50	0,46	0,50
Handel en nijverheid	0,42	0,22	0,45	0,63	0,46	0,33	0,38	0,52
Land- en tuinbouw, veeteelt en visserij. Sociale voorzieningen, emigratie en volks- gezondheid	0,07	0,02	0,04	0,05	0,07	0,05	0,08	0,07
Volkshuisvesting	0,00	0,00	0,01	0,05	0,04	0,04	0,04	0,02
Herstel van oorlogsschade	1,13	0,18	0,02	0,08	0,04	0,04	0,04	0,04
Diensten van algemene aard	0,07	0,00	—	0,02	0,67	0,01	0,02	0,02
Nationale Schuld	0,31	0,08	0,19	0,06	0,13	0,08	0,25	0,48
	0,12	0,30	0,79	1,75	1,94	1,69	2,65	1,00
Totaal	3,83	2,45	5,54	6,63	6,02	4,57	6,06	4,13

VI. *Uitgaven Gehele Dienst*
(uitgedrukt in percentages van het nationaal inkomen)

Onderwerpen van Staatszorg	1948	1949	1950	1951	1952	Ver- moedelijk beloop 1953	Vermoe- delijke uitkom- sten 1954	1955
Defensie	8,07	4,81	5,22	5,62	6,68	6,27	7,37	5,63
Buitenlandse betrekkingen	0,24	0,39	0,81	0,27	0,27	0,27	0,40	0,40
Overzeese Rijksdelen	0,09	0,10	2,04	0,14	0,40	0,14	0,26	0,26
Politie en justitie	1,32	1,31	1,16	1,50	1,05	2,01	1,00	1,03
Onderwijs en cultuur	2,31	2,18	2,15	2,17	2,39	2,49	2,59	2,78
Waterstaat	1,03	0,90	0,96	1,00	1,06	0,97	1,13	1,26
Verkeer	1,06	1,23	1,29	2,56	0,75	0,78	0,74	0,79
Handel en nijverheid	1,73	1,35	0,91	0,86	0,66	0,61	0,73	0,78
Land- en tuinbouw, veeteelt en visserij. Prijssubsidies (incl. nadelig saldo L.C.F. en L.E.F.)	0,89	0,64	0,60	0,57	0,78	0,64	0,67	0,64
Sociale voorzieningen, emigratie en volks- gezondheid	4,01	2,03	1,36	0,73	0,33	0,88	0,47	0,27
Volkshuisvesting	2,48	2,32	2,60	3,14	3,34	3,46	3,86	3,60
Herstel van oorlogsschade	1,27	0,43	0,30	0,47	0,34	0,71	0,97	1,02
Diensten van algemene aard	5,33	3,06	2,67	2,35	3,27	1,59	1,46	2,93
Niet toegerekende uitgaven voor pen- sioenen en wachtgelden	1,67	2,86	1,20	0,87	1,15	1,18	1,16	1,38
Nationale Schuld	0,46	0,40	0,44	0,45	0,45	0,39	0,46	0,45
Algemene uitkeringen aan provinciën en gemeenten	4,31	3,89	3,73	4,36	4,29	3,70	4,72	2,98
Uitgaven verband houdende met de watersnood	—	0,07	—	0,90	—	—	—	—
Vergoeding aan provinciën en gemeenten voor de derving van inkomen als gevolg van de verlaging van de personele belasting	—	—	—	—	—	1,97	1,53	0,59
Totaal exclusief afschrijvingen	—	—	—	—	—	—	0,14	0,10
Afschrijvingen	36,27	27,97	27,44	27,96	27,21	28,06	29,66	26,88
Totaal-Generaal	—	—	0,51	0,50	0,50	0,49	0,48	0,47
Totaal-Generaal	36,27	27,97	27,95	28,46	27,71	28,55	30,14	27,35

5. Overzicht van de in de begroting 1955 opgenomen uitgaven voor investeringen door het Rijk

Teneinde een vollediger inzicht te verkrijgen in de investeringsactiviteit van het Rijk zijn in het overzicht voor het eerst ook alle investeringen, welke via de fondsen en bedrijven tot stand komen, opgenomen.

Zoals gebruikelijk, zijn in de voor de laatste jaren (ditmaal 1954 en 1955) geraamde begrotingsbedragen, voorzover dat mogelijk en nodig bleek, wijzigingen aangebracht in verband met de overbrenging van bedragen van een vorig dienstjaar naar een volgend dienstjaar (toepassing artikel 24 Comptabiliteitswet en artikel 16 Bedrijvenwet). Op die wijze wordt een beter inzicht verkregen in de werkelijk te verwachten uitgaven voor elke investering.

Investerings waarmede een kleiner bedrag dan f 100 000 is gemoeid, zijn als steeds buiten beschouwing gelaten.

De financiering van de projecten opgenomen onder de met een * gemerkte artikelen zal voor 1955 en latere jaren geschieden via het collectieve artikel voor nieuw-, aan- en verbouw en aankoop van gronden en opstellen van het begrotingshoofdstuk voor Wederopbouw en Volkshuisvesting.

Een totalisering van de in het overzicht opgenomen bedragen doet het volgende beeld ontstaan:

Investerings in 1955 in uitvoering	Totale kosten	Uitgaven		
		vóór 1955	in 1955	na 1955
<i>Burgerlijke investeringen . . .</i>	2 357	1 216	472	669
Onderwijs	87	24	19	44
Domeinen	24	6	11	7
Waterstaat	552	237	84	231
Zuiderzeewerken	1 047	737	114	196
P.T.T.	114	—	114	—
Staatsmijnen	382	175	86	121
Overige	151	37	44	70
<i>Militaire investeringen</i>	939	610	212	117
Oorlog	75	5	70	—
Marine	864	605	142	117
<i>Totaal</i>	3 296	1 826	684	786

Bij beschouwing van vorenstaande tabel moet in aanmerking worden genomen, dat in enkele gevallen (in het bijzonder bij Oorlog en de P.T.T.) alleen het jaarplan 1955 is opgenomen,

omdat het uit administratieve of andere overwegingen bezwaarlijk is meer uitgebreide gegevens te publiceren.

In de vorige Millioenennota werd het totaal der burgerlijke investeringen in 1954 becijferd op 243 miljoen. Teneinde dit totaal vergelijkbaar te maken met de 472 miljoen, welke hiervoor als totaal der burgerlijke investeringen in 1955 werden genoemd, dient het te worden verhoogd met het bedrag der investeringen van de P.T.T. en van de Staatsmijnen. Dan ontstaat de volgende vergelijking:

	1954	1955
<i>Burgerlijke investeringen</i>	425	472
Onderwijs	21	19
Domeinen	6	11
Waterstaat	69	84
Zuiderzeewerken	103	114
P.T.T.	100	114
Staatsmijnen	82	86
Overige	44	44
<i>Militaire investeringen</i>	176	212
Oorlog	59	70
Marine	117	142

Uit deze vergelijking blijkt, dat evenals vorig jaar op slechts enkele onderdelen een wijziging van betekenis in de omvang der investeringen zal optreden. De relatief sterke stijging bij het onderdeel Domeinen is een gevolg van de omstandigheid, dat van de investeringen in het complex „de Kleine Geest”, waarbij enige vertraging was opgetreden, in 1955 naar verwachting 6,5 miljoen zal kunnen worden verwerkt. Bij het onderdeel Waterstaat dragen tot de verhoging o.m. bij: de werken in het Delta-gebied (+ 9 miljoen), de kanalisatie van Nederrijn en Lek en IJssel-verbetering (+ 4,4 miljoen), de aanleg en verbetering van rijkswegen (+ 5,6 miljoen) en de Velsertunnel (+ 5 miljoen).

Het investeringstotaal in de militaire sector ligt hoger dan vorig jaar voor 1954 werd aangenomen, voornamelijk als gevolg van de omstandigheid, dat voor aanbouw en aanschaffing van schepen 28 miljoen meer is opgenomen. Intussen dient hierbij te worden aangetekend, dat op grond van thans bekende gegevens ook de in 1954 voor aanbouw en aanschaffing van schepen benodigde bedragen aanzienlijk hoger moeten worden gesteld.

(in duizenden guldens)

Art.	Investerings	Jaar van aan- vang	Jaar van vol- tooiing	Totale kosten	Uitgaven t/m 1953	Raming 1954 ¹⁾	Raming 1955 ¹⁾	Ten laste van latere jaren
5*	Huis der Koningin							
	Voortzetting restauratie Huis ten Bosch.	1951	1955	2 050	900	430	720	—
47*	Hoge Colleges van Staat en Kabinet der Koningin							
	Voortzetting verbouw van de gebouwen van de Tweede Kamer der Staten-Generaal	1954	1956	1 000	—	50	500	450
	Ministerie van Buitenlandse Zaken							
178*	Uitbreiding departementsgebouw	1955	1957	1 500	—	—	100	1 400
179	Verwerving eigen gebouwen voor vertegenwoordig- ingen in het buitenland	1955	1955	2 000	—	—	2 000	—
	Ministerie van Justitie							
264*	Bouw gerechtshof te Arnhem	1955	1958	5 000	—	—	500	4 500
	Bouwkundige voorzieningen en aanleg centrale verwarmingsinstallatie, gerechtshof te Leeuwar- den	1954	1956	440	—	100	275	65

¹⁾ Voor zoveel nodig zijn de opgenomen bedragen gewijzigd in verband met de toepassing van artikel 24 der Comptabiliteitswet.

Art.	Investerings	Jaar van aanvang	Jaar van voltooiing	Totale kosten	Uitgaven t/m 1953	Raming 1954 ¹⁾	Raming 1955 ¹⁾	Ten laste van latere jaren
	Verbouw arrondissementsrechtbank te Utrecht . . .	1954	1956	570	—	250	245	75
	Verbouw arrondissementsrechtbank te Middelburg . . .	1954	1956	420	—	50	250	120
	Uitbreiding en verbouw arrondissementsrechtbank te Almelo . . .	1955	1956	450	—	—	100	350
	Uitbreiding en verbouw arrondissementsrechtbank te Haarlem . . .	1955	1958	1 500	—	—	200	1 300
	Uitbreiding en verbouw kantongerecht te Hilversum . . .	1955	1955	200	—	—	200	—
	Bouw van 17 woningen bij de strafgevangenis te Arnhem . . .	1955	1956	275	—	—	125	150
	Bouw centrale gevangenis voor vrouwen . . .	1955	1957	2 000	—	—	100	1 900
	Diverse verbouwingen jeugdgevangenis te Vught . . .	1953	1956	550	170	200	80	100
	Bouw vleugel en dienstwoning huis van bewaring II, Amsterdam . . .	1955	1958	1 700	—	—	350	1 350
	Aanleg waterleiding strafgestichten te Norg . . .	1954	1957	850	—	150	150	550
	Verbouw huis van bewaring te Almelo . . .	1955	1956	225	—	—	100	125
	Verbouw en uitbreiding huis van bewaring te Zwolle . . .	1954	1956	450	—	100	250	100
	Verbouw en uitbreiding huis van bewaring te Breda . . .	1954	1956	450	—	50	250	150
	Verbouw en uitbreiding psychopathenasyls Avereest . . .	1954	1956	750	—	100	300	350
	Ministerie van Binnenlandse Zaken							
139*	Voortzetting restauratie abdijcomplex te Middelburg . . .	1951	1955	2 265	1 320	600	345	—
	Bouw griffiegebouw te Middelburg . . .	1955	1956	1 300	—	—	100	1 200
	Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen							
572*	Uitbreiding departementsgebouw . . .	1954	1956	750	—	100	350	300
	Uitbreiding rijkskweekschool te Deventer . . .	1954	1955	165	—	85	80	—
	Verbouw rijks-h.b.s. te Assen . . .	1954	1955	250	—	50	200	—
	Rijksuniversiteit te Leiden:							
	uitbreiding laboratorium voor anorganische chemie met een vleugel voor fysische chemie . . .	1953	1955	786	61	677	48	—
	bouw laboratorium voor fysiologie . . .	1954	1956	3 300	—	300	1 000	2 000
	aanbouw vleugel laboratorium voor zoölogie . . .	1955	1957	1 350	—	—	350	1 000
	uitbreiding en herinrichting afd. kindergeneeskunde academisch ziekenhuis . . .	1955	1956	900	—	—	300	600
	uitbreiding afd. keel-, neus- en oorheelkunde academisch ziekenhuis . . .	1954	1956	650	—	50	400	200
	Rijksuniversiteit te Utrecht:							
	bouw laboratorium voor propaedeutische en analytische scheikunde . . .	1953	1956	5 037	10	1 570	1 750	1 707
	bouw veterinaire instellingen . . .	1955	1958	3 000	—	—	100	2 900
	verbouw en uitbreiding tandheelkundig instituut . . .	1955	1958	5 000	—	—	50	4 950
	Rijksuniversiteit te Groningen:							
	bouw laboratorium voor pharmacie en uitbreiding laboratorium voor scheikunde . . .	1955	1957	3 000	—	—	200	2 800
	verbouw laboratorium voor natuurkunde . . .	1954	1958	4 400	—	250	900	3 250
	uitbreiding academiegebouw . . .	1955	1958	1 800	—	—	200	1 600
	Uitbreiding Technische Hogeschool te Delft . . .	1951	onbek.	32 300	7 466	3 000	7 500	14 334
	Uitbreiding Koninklijke Bibliotheek te Den Haag . . .	1954	1955	420	—	250	170	—
579	Inrichting nieuwe en vergrote gebouwen rijksuniversiteit te Leiden:					6 332	—	—
	physiologie . . .	1954	1957	200	—	40	40	120
	physische scheikunde . . .	1952	1955	420	170	50	200	—
	Gravesteen . . .	1955	1955	125	—	—	125	—
	overige afdelingen . . .	1954	1957	1 615	—	550	720	345
583	Verbetering outillage rijksuniversiteit te Utrecht . . .	1953	1955	1 633	868	400	365	—
	Inrichting nieuwe en vergrote gebouwen . . .	1955	1955	140	—	—	140	—
589	Inrichting nieuwe en vergrote gebouwen Technische Hogeschool te Delft . . .	1952	onbek.	15 000	5 268	3 115	2 500	4 117
	Ministerie van Financiën							
252*	Bouw van een nieuw departementsgebouw . . .	1955	1958	11 200	—	—	200	11 000
	Bouw centraal belastinggebouw te Amsterdam . . .	1953	1956	7 662	700	1 000	2 100	3 862
	Uitbreiding belastinggebouw Zuid-Binnensingel te Den Haag . . .	1954	1956	3 470	—	200	1 300	1 970
	Bouw rijkskantoreengebouw te Terneuzen . . .	1954	1956	1 750	—	100	500	1 150
	Bouw centraal belastinggebouw te Leiden . . .	1955	1957	1 800	—	—	400	1 400
	Bouw centraal belastinggebouw te Eindhoven . . .	1955	1957	2 000	—	—	100	1 900
	Bouw centraal belastinggebouw te Den Helder . . .	1955	1956	410	—	—	25	385

1) Voor zoveel nodig zijn de opgenomen bedragen gewijzigd in verband met de toepassing van artikel 24 der Comptabiliteitswet.

Art.	Investeringsen	Jaar van aanvang	Jaar van voltooiing	Totale kosten	Uitgaven t/m 1953	Raming 1954 ¹⁾	Raming 1955 ¹⁾	Ten laste van latere jaren
	Bouw centraal belastinggebouw te Harderwijk . . .	1955	1956	450	—	—	25	425
	Verbouw belastinggebouw te Hoogeveen	1954	1955	230	—	100	130	—
	Uitbreiding belastinggebouw te Hilversum	1955	1955	300	—	—	300	—
	Bouw nieuw grenskantoor te Glanerbrug	1955	1955	180	—	—	180	—
268	Droogmaking en ontginning van gronden onder Landsmeer, Ilpendam en Oostzaan (Twiskeplan)	1941	1960	8 500	4 905	300	580	2 715
269	Aankoop van gronden en ontginning en verbetering van deze gronden in het complex „de Kleine Geest” in het Lage Midden van Friesland	1955	1959	10 400	—	—	6 500	3 900
	Ontginningswerken „de Zeggepolder” te Terheijden	1950	1955	418	204	140	74	—
	Ontginning en herverkaveling van de Keenegorzen Drainage en herontginning van gronden in het complex „het Witteveen”	1955	1957	140	—	—	50	90
	Diverse grondverbeteringswerken in de onderscheidene rentambten, met uitzondering van de Wieringermeer	1954	1958	500	—	100	100	300
	Bouw van boerderijen op ontgonnen en ingedijkte gronden (programma 1955)	1955	1955	1 574	—	—	1 574	—
	Bouw van arbeiderswoningen te Veenhuizen, gemeente Norg (programma 1955)	1955	1955	1 791	—	—	1 791	—
270	Diverse grondverbeteringswerken in de Wieringermeer	1955	1955	300	—	—	300	—
	Bouw van arbeiderswoningen in de Wieringermeer	1955	1955	245	—	—	245	—
	Bouw van arbeiderswoningen in de Wieringermeer	1955	1955	468	—	—	468	—
	Ministerie van Oorlog							
177*	Bouw van een kamp voor gewetensbezwaarden (z.g. dienstweigeraars) te Vledder	1954	1955	800	—	500	300	—
	Aankoop grond voor verdere afbouw complex Plein/Kalvermarkt te Den Haag	1955	1955	150	—	—	150	—
178	Landmacht:							
	Aanleg van waterstaatkundige en verdedigingswerken	1955	1955	193	—	—	193	—
	Bouw en verbouw van militaire werkplaatsen	1955	1955	2 730	—	—	2 730	—
	Aanleg van schietbanen, sport- en oefenterreinen, bestratingen en afrasteringen c.a.	1955	1955	4 040	—	—	4 040	—
	Bouw van bureel-, les-, logies- en andere gebouwen	1955	1955	11 661	—	—	11 661	—
	Bouw en verbouw van gebouwen c.a. ten behoeve van de geneeskundige verzorging	1955	1955	2 853	—	—	2 853	—
	Bouw van garages en magazijnen c.a.	1955	1955	15 409	—	—	15 409	—
	Aankoop van gebouwen en terreinen c.a.	1955	1955	3 000	—	—	3 000	—
	Bouw van een laboratorium voor de Rijks Verdedigings Organisatie/T.N.O.	1950	1955	6 400	2 893	1 892	1 615	—
179	Bouw en verbouw van marechausseekazernes en bijbehorende gebouwen	1955	1955	958	—	—	958	—
182	Luchtmacht:							
	Uitbreiden en verbeteren van start- en rolbanen c.a.	1955	1955	2 254	—	—	2 254	—
	Bouw en verbouw van operationele gebouwen c.a.	1955	1955	10 000	—	—	10 000	—
	Bouw en verbouw van niet-operationele gebouwen c.a.	1955	1955	1 153	—	—	1 153	—
	Bouw en verbouw van gebouwen voor legering, accommodatie en magazijnen	1955	1955	9 319	—	—	9 319	—
	Aankoop van terreinen ten behoeve van de uitbreiding van vliegvelden	1955	1955	3 000	—	—	3 000	—
	Cultuurtechnische- en camouflagewerkzaamheden op vliegvelden	1955	1955	310	—	—	310	—
	Verschillende werkzaamheden op vliegvelden en aan daarbij behorende gebouwen	1955	1955	1 113	—	—	1 113	—
	Ministerie van Marine							
117	Aanbouw en aanschaffingen:							
	2 kruisers	1938	1956	162 000	133 800	16 000	11 300	900
	6 onderzeebootjagers 1947	1948	1956	229 500	142 900	39 100	36 000	11 500
	6 onderzeebootjagers 1949	1949	1956	246 000	100 100	53 000	43 300	49 600
	4 onderzeeboten	1949	1956	70 500	6 900	10 360	16 000	37 240
118	Aanbouw 14 mijnenvegers	1952	1956	76 300	20 100	25 500	25 100	5 600
121	Uitbreiding Rijkszeehaven te Nieuwediep	1949	1961	74 000	42 700	14 100	8 000	9 200
122*	Bouw van een marinehospitaal	1955	1956	5 000	—	—	1 650	3 350
	Munitiemagazijnen (jaarplan 1955)	1955	1955	600	—	—	600	—

¹⁾ Voor zoveel nodig zijn de opgenomen bedragen gewijzigd in verband met de toepassing van artikel 24 der Comptabiliteitswet.

Art.	Investerings	Jaar van aanvang	Jaar van voltooiing	Totale kosten	Uitgaven t/m 1953	Raming 1954 ¹⁾	Raming 1955 ¹⁾	Ten laste van latere jaren
91*	Ministerie van Wederopbouw en Volkshuisvesting							
	Bouw rijkskantoorgebouw 1e v. d. Boschstraat te Den Haag	1953	1957	11 255	28	1 000	3 500	6 727
	Bouw rijkskantoorgebouw Nieuwe Uitleg, hoek Kanonstraat te Den Haag	1954	1956	890	—	100	300	490
	Ministerie van Verkeer en Waterstaat							
306*	Bouw rijksluchtvaartschool te Eelde	1953	1955	6 500	640	3 250	2 610	—
	Bouw rijkswegenlaboratorium te Den Haag	1955	1956	660	—	—	200	460
315	Vliegveld Eelde	1952	1955	7 600	4 950	2 250	400	—
320	Vernieuwing sluizencomplex Vlissingen	1949	1955	11 000	9 975	775	250	—
	Herstelwerken buitenhaven Vlissingen	1946	1957	3 700	2 350	—	100	1 250
	Herbouw brug over de Maas bij Venlo, met bijbehorende werken	1952	1956	4 500	520	1 750	1 700	530
	Herbouw provisorisch hersteld gedeelte Wilhelminabrug Maastricht	1954	1957	1 950	—	250	250	1 450
	Herbouw Eefdesbrug over het Twenthekanaal in de rijksweg Zutphen—Deventer	1952	1955	850	150	250	450	—
	Herbouw Exelse brug over het Twenthekanaal in de weg Deventer—Laren—Lochem	1953	1955	675	50	475	150	—
	Herbouw Lonnekerbrug over het Twenthekanaal bij Enschede	1955	1956	375	—	—	150	225
	Herbouw brug over het Kanaal Almelo—Nordhorn in de weg Denekamp—Ootmarsum	1954	1956	180	—	30	140	10
	Herbouw brug over het Oranjekanaal in de rijksweg no 34 te Noordbarge	1954	1955	175	—	50	125	—
	Herbouw brug over het Wilhelminakanaal in de provinciale weg bij Lieshout	1955	1956	150	—	—	100	50
	Herbouw brug over het Wilhelminakanaal in de weg Lieshout—Aarle—Rixtel	1955	1956	150	—	—	100	50
	Herbouw brug over het Markkanaal in de rijksweg Zevenbergschehoek—Breda bij Terheijden	1954	1955	500	—	100	400	—
	Herbouw brug no 7 over het Afwateringskanaal 's-Hertogenbosch—Drongelen	1954	1955	350	—	100	250	—
	Herbouw St. Antoniebrug over de Zuid-Willemsvaart te 's-Hertogenbosch	1955	1956	250	—	—	100	150
	Herbouw van drie bruggen over het Apeldoornsch kanaal	1954	1955	160	—	60	100	—
321	Indijking Biesbosch en watervrij maken gebied van Donge en Oude Maasje	1940	onbek.	40 000	13 200	2 800	2 500	21 500
	Overige werken in het Deltagebied ter beveiliging tegen stormvloed en tot verbetering van de waterstaatkundige toestand	1948	onbek.	onbekend	11 400	6 500	15 000	onbekend
322	Aanschaffing van enkele vaartuigen ten behoeve van de Rijkswaterstaat	1955	1955	555	—	—	555	—
323	Verruiming Pannerdensch kanaal	1949	1955	8 400	7 800	120	480	—
	Kanalisaatie Nederrijn en Lek en IJssel-verbetering	1951	onbek.	67 000	980	3 600	7 320	55 100
324	Aanleg nieuwe veerhavens te Breskens	1955	1957	5 700	—	—	1 250	4 450
	Maken nieuwe aanleggelegenheid op Texel	1955	1956	1 100	—	—	500	600
325	Aanleg Amsterdam—Rijnkanaal	1932	1956	90 000	83 400	4 000	1 600	1 000
	Verbetering Noordzeekanaal	1954	onbek.	20 000	—	1 000	1 000	18 000
	Maken reservedeur voor Noordersluis IJmuiden	1955	1956	2 800	—	—	2 000	800
	Verbetering Apeldoornsch kanaal	1954	1958	11 000	—	1 000	2 000	8 000
	Aanleg kanaal IJssel—Zwartewater	1955	1958	7 000	—	—	400	6 600
326	Rijksweg no 1; aanleg gedeelte Muiden—Naarden	1954	1957	10 000	—	2 000	2 000	6 000
	Rijksweg no 3; verbetering gedeelte Rotterdam—Gouda	1953	1956	6 000	400	1 700	1 900	2 000
	Rijksweg no 4a; Ypenburg—Haarlemmermeer (aanleg)	1937	1957	31 000	11 000	2 000	6 500	11 500
	Rijksweg no 9; aanleg gedeelte Beverwijk—Uitgeest en verbetering gedeelte Haarlem—Velsen	1954	1957	6 000	—	200	3 800	2 000
	Rijksweg no 12; aanleg gedeelte Veenendaal—Arnhem	1941	1957	10 000	1 000	2 000	2 000	5 000
	Rijksweg no 12; aanleg tweede rijbaan gedeelte Utrecht—Driebergen	1954	1955	1 450	—	450	1 000	—
	Rijksweg no 16; aanleg tweede rijbaan gedeelte Zevenbergschehoek—Princenhage	1954	1956	1 600	—	450	1 000	150
	Rijksweg no 23; zuidelijke rondweg om Amersfoort	1955	1957	6 000	—	—	500	5 500

¹⁾ Voor zoveel nodig zijn de opgenomen bedragen gewijzigd in verband met de toepassing van artikel 24 der Comptabiliteitswet.

Art.	Investerings	Jaar van aanvang	Jaar van voltooiing	Totale kosten	Uitgaven t/m 1953	Raming 1954 ¹⁾	Raming 1955 ¹⁾	Ten laste van latere jaren
	Rijksweg no 25; Utrecht—Driebergen—Arnhem, omlegging bij Renkum	1955	1956	1 000	—	—	250	750
	Rijksweg no 26; aanleg tweede rijbaan Zaltbommel—Hedel	1955	1956	4 500	—	—	500	4 000
	Rijksweg no 28; Zuiderzeestraatweg, aanleg rijwielpaden	1938	1956	3 000	1 870	400	480	250
	Rijksweg no 28; aanleg nieuwe wegvakken Zevenhuizen—Harderwijk en Wezep—Katerveer	1955	1959	10 000	—	—	300	9 700
	Rijksweg no 48; wegverlegging bij Dieren	1954	1956	1 000	—	200	150	650
	Rijksweg no 58; verbetering gedeelte Breskens—Schoondijke	1955	1956	800	—	—	400	400
	Rijksweg no 63; aanleg gedeelte Moergestel—Eindhoven	1952	1958	12 000	400	1 000	3 100	7 500
	Rijksweg no 64; aanleg rijwielpaden gedeelte Vught—Best	1955	1957	2 000	—	—	200	1 800
	Rijksweg no 68; verbetering gedeelte Noord-Brabantse grens—Weert	1954	1955	700	—	150	550	—
	Rijksweg no 75; bouw viaduct te Sittard	1954	1956	350	—	50	250	50
	Rijksweg no 75; aanleg gedeelte Kruisberg—Maas-tricht	1954	1959	5 000	—	150	350	4 500
327	Rijksweg no 33; aardebaan Nieuwolda—Weiwerd	1954	1955	910	—	810	100	—
	Rijksweg no 41; aardebaan Ten Boer—Delfzijl	1954	1956	2 000	—	980	825	195
328	Tunnel bij Velsen	1950	1958	110 000	19 000	29 000	19 000	43 000
330	Indijking Brakman	1950	1955	9 500	7 550	1 800	150	—
	Landaanwinningswerken in Groningen en Friesland (programma 1955).	1955	1955	5 100	—	—	5 100	—
	Ministerie van Economische Zaken							
150*	Bouw ijkantoor te Dordrecht	1954	1956	907	—	150	300	457
	Bouw ijkantoor te Rotterdam	1955	1956	700	—	—	50	650
	Uitbreiding gebouw van de Octrooiraad te Den Haag	1954	1956	2 080	—	200	800	1 080
153	Leggen van een aardgasleiding tussen Wanneperveen/Pernis	1954	1956	18 400	—	7 030	5 370	6 000
	Leggen van diverse aftakkingen van de gasleiding in de Achterhoek en Zeeland	1955	1955	2 500	—	—	2 500	—
	Uitbreiding van de aardgasleiding in N.O. Nederland	1954	1955	13 434	—	4 370	9 064	—
	Ministerie van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening							
393*	Landbouwhogeschool te Wageningen:							
	bouw laboratorium voor landbouwscheikunde met warenhuis	1954	1956	1 975	—	300	700	975
	bouw laboratorium voor organische, fysische en colloid-chemie	1955	1957	2 300	—	—	500	1 800
	bouw laboratorium voor entomologie	1955	1956	650	—	—	50	600
	uitbreiding laboratorium voor tuinbouwplantenteelt	1954	1956	370	—	25	150	195
	uitbreiding kelder en installatie van het laboratorium voor plantenfysiologisch onderzoek	1955	1956	175	—	—	75	100
	Centraal Instituut voor Landbouwkundig Onderzoek te Wageningen:							
	1e etappe gebouw voor akkerbouw	1953	1955	1 015	27	680	308	—
	2e etappe gebouw voor weide- en voederbouw	1954	1955	1 015	—	275	740	—
	Bouw Rijksinstituut voor visserij-onderzoek te IJmuiden	1953	1955	886	299	529	58	—
	Bouw Centraal serum- en viruslaboratorium te Bilthoven, 1e etappe	1954	1957	2 000	—	150	100	1 750
	Bouw Rijkstuinbouwschool te Aalsmeer	1954	1956	950	—	50	400	500
400	Aankoop van gronden ten behoeve van de Landbouwhogeschool te Wageningen	1955	1955	150	—	—	150	—
411	Aankoop van te verbeteren gronden door de Cultuurtechnische Dienst	1955	1955	300	—	—	300	—
418	Aankoop van onroerende goederen enz. door Staatsbosbeheer	1955	1955	100	—	—	100	—
419	Bouw van woningen en andere opstallen door Staatsbosbeheer	1955	1955	100	—	—	100	—

¹⁾ Voor zoveel nodig zijn de opgenomen bedragen gewijzigd in verband met de toepassing van artikel 24 der Comptabiliteitswet.

Art.	Investerings	Jaar van aanvang	Jaar van voltooiing	Totale kosten	Uitgaven t/m 1953	Raming 1954 ¹⁾	Raming 1955 ¹⁾	Ten laste van latere jaren
325*	Ministerie van Sociale Zaken en Volksgezondheid							
	Bouw Rijksinstituut voor de volksgezondheid te Bilthoven	1952	1958	9 929	1 095	750	1 300	6 784
	Bouw rijksgeesticht te Grave	1955	1957	2 250	—	—	250	2 000
	Bouw gewestelijke arbeidsbureaux te Den Haag	1955	1957	1 500	—	—	150	1 350
	te Rotterdam	1955	1957	1 500	—	—	100	1 400
329	Aankoop van gronden voor ontginning door tewerkgestelden	1955	1955	1 000	—	—	1 000	—
71	Ministerie van Overzeese Rijksdelen							
	Aanschaffing van een vaartuig voor de Gouverneur van Suriname	1955	1955	200	—	—	200	—
23-24	Zuiderzeefonds							
	Afsluitdijk en voorzieningen in het belang van de afwatering en de scheepvaart	1919	1960	158 000	147 750	60	340	9 850
25-37	Waterbouwkundige werken Noord-Oostelijke polder	1936	1956	150 000	132 000	5 500	5 600	6 900
38-63	Landbouwkundige werken Noord-Oostelijke polder	1942	1957	460 000	272 500	55 000	52 750	79 750
64-79	Waterbouwkundige werken en voorbereiding van de inpolderingsarbeid Oostelijk Flevoland	1950	1962	275 000	74 300	47 500	48 200	105 000
80-81	Afwerkingsprogramma Wieringermeer	1945	1956	3 500	1 875	600	400	625
19	Staatsdrukkerij- en Uitgeverijbedrijf							
	Nieuwbouw	1955	1958	8 200	—	—	485	7 715
31	Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie							
	Terreinen en gebouwen			20 720	—	—	20 720	—
	Machines, werktuigen en instrumenten			1 401	—	—	1 401	—
	Wagens en lorries			746	—	—	746	—
	Automobielen en motorrijwielen			2 274	—	—	2 274	—
	Kantoormachines			830	—	—	830	—
	Meubilair			1 480	—	—	1 480	—
	Transorma's en transportbanen			400	—	—	400	—
	Brievenbussen en postautomaten			114	—	—	114	—
	Technische inrichtingen lijntelegrafie			4 083	—	—	4 083	—
	Abonné-telegrafie-inrichtingen			2 340	—	—	2 340	—
	Centrales (telefonie)	1955	1955	24 000	—	—	24 000	—
	Districts-, interdistricts- en internationale kabels	(jaarplan)		8 300	—	—	8 300	—
	Versterkerinrichtingen			4 800	—	—	4 800	—
	Locale kabels (telefonie)			19 700	—	—	19 700	—
	Telefoontoestellen			5 935	—	—	5 935	—
	Huistelefooninrichtingen			4 500	—	—	4 500	—
	Cellen			300	—	—	300	—
	Apparatuur mobilifoondienst			430	—	—	430	—
	Signaalinrichtingen			100	—	—	100	—
	Radio-verkeersdienst (zend- en ontvanginrichtingen)			1 387	—	—	1 387	—
	Draadomroep			7 100	—	—	7 100	—
	Televisie-straalzendstations			2 985	—	—	2 985	—
13	Staatsmijnen in Limburg							
	Koolwinningsbedrijven							
	Staatsmijn Wilhelmina	1952	1957	5 450	382	1 439	1 665	1 964
	Staatsmijn Emma	1947	1957	42 734	12 088	7 996	7 192	15 458
	Staatsmijn Hendrik	1952	1960	31 992	2 419	4 726	7 693	17 154
	Staatsmijn Maurits	1953	1961	29 300	816	3 565	5 550	19 369
	Chemische bedrijven							
	Cokesfabriek Emma II	1948	1956	94 440	48 672	22 568	18 056	5 144
	Cokesfabriek Maurits	1951	1957	11 373	1 760	4 027	1 856	3 730
	Stikstofbindingsbedrijf	1952	1957	55 392	9 042	8 099	20 646	17 605
	Gasdistributiebedrijf	1952	1956	10 264	1 484	5 129	1 942	1 709
	Energiebedrijven							
	Algemeen	1951	1957	18 405	8 029	2 980	3 196	4 200
	Staatsmijn Wilhelmina	1951	1955	300	179	100	21	—
	Staatsmijn Emma	1952	1957	31 156	683	401	4 072	26 000
	Staatsmijn Hendrik	1952	1956	2 325	104	1 091	1 000	130
	Staatsmijn Maurits	1954	1955	493	—	70	423	—
	Cokesfabriek Emma II	1952	1956	11 500	7 552	3 533	122	293
	Stikstofbindingsbedrijf	1952	1956	5 720	3 897	1 207	516	100
	Diverse bedrijven en diensten	1952	1958	20 391	1 786	4 561	6 050	7 994
	Staatsmijn Beatrix	1953	1955	11 023	603	4 420	6 000	—

¹⁾ Voor zoveel nodig zijn de opgenomen bedragen gewijzigd in verband met de toepassing van artikel 24 der Comptabiliteitswet en artikel 16 der Bedrijvenwet.

6. Overzicht van de in de begroting 1955 geraamde bedragen, welke betrekking hebben op werken begrepen in het bouwprogramma 1955

In onderstaand overzicht wordt de betekenis van het bouwprogramma voor de Rijksbegroting tot uitdrukking gebracht. Het programma omvat, met uitsluiting van de militaire werken en de werken, waarvan de kosten minder dan f 2000 bedragen, alle werken op het gebied van de waterbouw, de spoorwegbouw, de burgerlijke en de utiliteitsbouw of op enig ander gebied van de bouwnijverheid, met inbegrip van onderhouds-, herstel- en sloopwerken.

De cijfers (in miljoenen guldens), welke in het overzicht worden vermeld, zijn niet gebaseerd op de aantallen woningen en andere gebouwen welke gereed komen, maar op de te verwerken bedragen; met andere woorden: op de voortgang van de werken welke in uitvoering zijn of in uitvoering worden genomen.

Bij horizontale vergelijking van de in de eerste drie cijferkolommen vermelde bedragen dienen de, als gevolg van de loonsverhoging per 1 Januari 1954, opgetreden prijsstijgingen in aanmerking te worden genomen. Hun verhogende werking op de voor 1954 verwachte productie, in geld uitgedrukt, mag op 2 à 3 % worden gesteld. Hun invloed op het niveau van het bouwprogramma 1955 kan op 5 à 6 % worden geschat.

De verwachting is gewettigd, dat de productie in 1954, wat de bouwensector betreft, slechts in geringe mate bij het oorspronkelijke plan ten achter zal blijven. Dit hoge productie-niveau heeft plaatselijk tot spanningen op de arbeidsmarkt geleid, doordat geschoolde bouwvakarbeiders niet in voldoende aantal beschikbaar bleken. In het programma 1955 is met deze ervaring rekening gehouden. In het bijzonder in de bouwensector zal selectie van bouwplannen nodig kunnen blijken. Aan de woningbouw en de industriële bouw zal daarbij prioriteit worden verleend. In het bouwprogramma is wederom de bouw van 65 000 woningen voorzien.

Van het bouwprogramma komt 650 miljoen ten laste van

het Rijk en — in ronde bedragen — 500 miljoen voor rekening van de lagere publiekrechtelijke lichamen en 700 miljoen voor rekening van particulieren. Door het Rijksaandeel in een percentage van het totaal uit te drukken, ontstaat, over de laatste vijf jaren gezien, het volgende beeld:

	<i>totaal bouwprogramma</i>	<i>aandeel van het Rijk</i>	<i>in %</i>
1951	1403	332	23,7
1952	1236	362	29,3
1953	1623	499	30,7
1954	1946	771	39,6
1955	1842	650	35,3

De sterke stijging van het percentage in 1954, welke stijging ook in 1955 nog voor een deel gehandhaafd blijft, vloeit in hoofdzaak voort uit de opnemings in het bouwprogramma van bedragen voor het herstel van watersnoodschaden, welk herstel vrijwel volledig ten laste van het Rijk komt. In de cijfers voor 1953 komt die stijging niet tot uitdrukking, omdat de opgenomen bedragen betrekking hebben op de oorspronkelijke plannen en op de aandelen welke volgens de ontwerp-begroting ten laste van het Rijk zouden komen.

In het overzicht wordt van het aandeel van het Rijk in de kosten van het bouwprogramma 1955 een nadere specificatie gegeven. Opgemerkt zij, dat de daarin voorkomende bedragen niet in alle gevallen direct aansluiten op de ramingen in de begroting. Deze ramingen zullen immers — en dat geldt in het bijzonder voor de directe investeringen van het Rijk — soms nog wijziging ondergaan, doordat met toepassing van artikel 24 der Comptabiliteitswet overschotten van het ene dienstjaar naar het volgende dienstjaar worden overgebracht.

Aard der werken	Bouwprogramma 1954		Bouwprogramma 1955	Waarvan t.l.v. Rijksbegroting 1955	Bouw door bemiddeling R.G.D.	Bouw, niet door bemiddeling R.G.D.					
	oorspronkelijk plan	verwachte productie				VI Onderwijs, K. en W.	VII Financiën	IXA Wederopbouw en Volkshuisv.	IXB Verkeer en Waterstaat	X Economische Zaken	XI Landbouw, V. en V.
Woningen	780	812	813	210							
Woningwetbouw	263	375	305	5				5			
Premiebouw	300	240	324	105				105			
Herbouw Oorlogsschade	192	150	122	100			100				
Vrije bouw	20	40	57								
Uitbreiding woningen	5	7	5								
Boerderijen	54	53	40	21							
Noord-Oost polder (incl. woningen)	16	16	10	10					10		
Domeinen	2	1	2	2			2				
Oude land	36	36	28	9			7				2
Andere agrarische gebouwen	7	11	7								
Nijverheid	208	170	175	30							
Technische hogeschool	8	3	8	8	8						
Staatsmijnen				12						12	
Overige	200	167	167	10			8			2	
Handel en verkeer	121	115	114	48							
P.T.T.	18	10	15	15	8				7		
Noord-Oost polder	1	2	1								
Overige	102	103	98	33			32		1		
Gezondheidszorg en hygiëne	37	35	31	4	1		3				
Kerken	25	18	18	8			7		1		
Scholen	140	125	135	12	11		1				
Overige bijzondere gebouwen	22	20	15								
Overheidsgebouwen	22	18	25	19	15		4				
Herstel oorlogsschade gebouwen	3	1	2	2			2				
Buitengewoon onderhoud gebouwen	7	7	5	2		2					
Verbouw gebouwen	75	85	75	9	3			6			
Weg- en waterbouwkundige kapitaalswerken	285	265	335	238							
Rijkswaterstaat (incl. Zuiderzeewerken)	114	95	150	150					150		
Noord-Oost polder	1	1									
Cultuurtechnische dienst	20	10	35	32							32
Overige	150	159	150	56			15		16	6	19
Herstel watersnoodschade	160	97	52	47							
Herbouw woningen	20	18	17								
Herstel woningen	20	9	10								
Overige gebouwen	5	—									
Weg- en waterbouwkundige werken	115	70	25	25			25				
Totaal	1946	1832	1842	650	46	2	228	116	185	20	53

7. Overzicht van de in de begroting 1955 geraamde bedragen voor herstel van oorlogsschade

In de begroting voor 1955 zal een bedrag van f 707 127 870 voor herstel van oorlogsschade worden aangevraagd.

Dit kan als volgt worden gespecificeerd:

Algemeen beheer en overige algemene uitgaven	8 415 870	Bijdragen aan gemeenten voor noodwoningen en noodwinkels (aflossing annuïteiten)	660 000
<i>Hoofdstuk VII B (Financiën)</i>		Herstel schade roerende goederen voor beroep of bedrijf	66 000 000
Vergoeding aan de Maatschappij tot Financiering van het Nationaal Herstel N.V. voor het verrichten van werkzaamheden ten behoeve van de Staat in verband met de uitkering van de Rijksbijdragen in materiële oorlogsschade	325 000	<i>Hoofdstuk VII B (Financiën)</i>	
Kosten van de Commissie van beroep voor Militaire Vorderingen	1 500	Bijdragen in oorlogsschade aan roerende goederen, die tot een bedrijf behoren, of tot het uitoefenen van een beroep dienen	66 000 000
Apparaatskosten Scheidsgerecht voor de Oorlogsschade	50 810	Oorlogsschade N.V. Nederlandsche Spoorwegen	300 000 000
Apparaatskosten Commissariaat voor Oorlogsschade	3 637 360	<i>Hoofdstuk VII B (Financiën)</i>	
Commissie van advies, bedoeld in artikel 71, lid 4, van de Wet op de Materiële Oorlogsschaden	2 000	Uitkering aan de N.V. Nederlandsche Spoorwegen, op grond van artikel 2 sub d van de Wet van 1 November 1951 (Stb. 471), van schadebijdragen als vermeld in artikel 1 dier wet	300 000 000
<i>Hoofdstuk IX A (Wederopbouw en Volkshuisvesting)</i>		Landbouwherstel	30 000 000
Uitgaven verbonden aan het taxeren van oorlogsschade	213 500	<i>Hoofdstuk VII B (Financiën)</i>	
Uitgaven voor onderzoek en advies n.a.v. ingediende beroepschriften tegen tegemoetkomingen, vastgesteld op grond van de Wet op de Materiële Oorlogsschaden	30 000	Financiering Landbouwherstel	30 000 000
Bijdragen aan gemeenten voor werkzaamheden ten behoeve van de wederopbouw	1 350 000	Herstel overige oorlogsschade	17 697 000
Apparaatskosten Provinciale Directies Wederopbouw	2 300 000	<i>Hoofdstuk VII A 1 (Nationale Schuld)</i>	
<i>Hoofdstuk XI (Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening)</i>		Rente verschuldigd over in de jaren 1940 tot 1945 in de kas van de Nederlandse Regering te Londen gedeponeerde opbrengsten van particuliere ladingen	80 000
Apparaatskosten Rijksdienst voor Landbouwherstel	505 700	Rente aan oorlogsschadegerechtigden	6 060 000
Herstel schade overheidseigendommen	75 655 000	Rente wegens uitgestelde betaling van uitkeringen inzake de vlootreconstructie grote en korte vaart	82 000
<i>Hoofdstuk VII B (Financiën)</i>		<i>Hoofdstuk VII B (Financiën)</i>	
Kosten van adviezen, taxaties e.d.	5 000	Rente over door derden verstrekte crediten ten behoeve van aanvullende herstelfinanciering	Memorie
Bijdragen wederopbouw lagere publiekrechtelijke lichamen	70 000 000	Vergoeding aan de Maatschappij tot Financiering van het Nationaal Herstel N.V. voor geleden verliezen op voor risico van de Staat verleende crediten aan bedrijven op grond van artikel 71 van de Wet op de Materiële Oorlogsschaden	1 650 000
<i>Hoofdstuk IX B (Verkeer en Waterstaat)</i>		Bijdragen en extra-bijdragen in verband met schade door eigen verzet	200 000
Wederopbouw Rijkswaterstaat	5 650 000	Vergoedingen op grond van de Wet Overheidsaansprakelijkheid bezettingshandelingen	4 000 000
Herstel schade onroerende goederen en schepen	209 360 000	Verliezen geleden op herstelcredieten B, verstrekt door de Nederlandsche Mid-denstandsbank N.V.	50 000
<i>Hoofdstuk VI (Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen)</i>		Verliezen geleden op door de Maatschappij tot Financiering van het Nationaal Herstel N.V. bij wijze van voorschot op de Rijksbijdrage in de oorlogsschade verstrekte crediten	50 000
Herstel van monumenten van geschiedenis en kunst	2 350 000	Nagekomen betalingen van afgewikkelde schade-artikelen	2 000 000
<i>Hoofdstuk VII B (Financiën)</i>		<i>Hoofdstuk IX A (Wederopbouw en Volkshuisvesting)</i>	
Bijdragen in oorlogsschade aan onroerende goederen, alsmede uitkeringen van vergoedingen wegens ten name van het Rijk onteigende opstellen	173 000 000	Uitgaven in verband met de puinopruiming	3 000 000
Uitkeringen, voortvloeiende uit ontheffing van bestedingsplicht, verleend op grond van de Wet op de Materiële Oorlogsschaden	7 000 000	Vergoeding wegens puinonteigening, voor zover deze niet als bijdrage in de materiële oorlogsschade wordt verleend	300 000
Tegemoetkomingen in de oorlogsschade aan onroerende goederen op grond van de Wet op de Materiële Oorlogsschaden ter vervanging van voorlopig verstrekte crediten enz.	22 750 000	<i>Hoofdstuk IX B (Verkeer en Waterstaat)</i>	
Bijdragen in oorlogsschade aan schepen	3 500 000	Schadevergoedingen Zee- en Luchtvaartverzekeringswet 1939	Memorie
<i>Hoofdstuk IX A (Wederopbouw en Volkshuisvesting)</i>		<i>Hoofdstuk XII A (Maatschappelijk Werk)</i>	
Uitgaven in verband met de beschikbaarstelling van noodwoningen en noodwinkels, zomede verdere getroffen noodvoorzieningen	100 000	Uitkeringen aan of t.b.v. ge(re)ëvacueerde ondernemingen, instellingen enz.	225 000

8. Overzicht van de in de begroting 1955 geraamde bedragen voor herstel van watersnoodschade

In de begroting voor 1955 zal een bedrag van f 142 741 000 voor herstel van watersnoodschade worden aangevraagd.

Dit kan als volgt worden gespecificeerd:

Algemene uitgaven	1 741 000
<i>Financiën</i>	
Apparaatskosten Rampschade- bureaux	932 000
<i>Wederopbouw en Volkshuisvesting</i>	
Apparaatskosten Rampschade- bureaux	84 000
Taxatiekosten	35 000
<i>Landbouw, Visserij en Voedselvoorzie- ning</i>	
Apparaatskosten Rampschade- bureaux	340 000
Vergoedingen voor verrichte werk- zaamheden door derden	350 000
Herstel schade hoofd- en buitenwater- keringen	Memorie
<i>Verkeer en Waterstaat</i>	
Herstel van hoofd- en buitenwater- keringen, alsmede van binnenwater- keringen waarvan het herstel nodig is voor het herstel van hoofd- en buitenwaterkeringen	Memorie
Herstel schade overige overheids- eigendommen	26 000 000
<i>Financiën</i>	
Bijdragen in schade publiekrechtelijke lichamen	26 000 000
Herstel schade onroerende goederen en schepen	34 500 000
<i>Wederopbouw en Volkshuisvesting</i>	
Bijdragen in schade aan onroerende goederen en schepen	34 500 000
Herstel schade roerende goederen voor beroep en bedrijf	13 000 000
<i>Financiën</i>	
Bijdragen in schade aan roerende goe- deren, die tot een bedrijf behoren, of tot het uitoefenen van een beroep dienen	13 000 000
Landbouwherstel	63 000 000
<i>Landbouw, Visserij en Voedselvoorzie- ning</i>	
Bijdragen in herstel watersnoodschade Landbouw	63 000 000
Evacuatie, reëvacuatie, verzorging evacués	2 500 000
<i>Maatschappelijk Werk</i>	
Uitkeringen aan evacués	2 500 000
Overige hulpverlening	2 000 000
<i>Binnenlandse Zaken</i>	
Uitkering aan door de watersnood 1953 getroffen gemeenten wegens verminderde opbrengst van door of ten bate der gemeenten geheven belastingen	2 000 000

9. Overzicht van de aanwending van de ten laste van de dienst 1954 beschikbaar gestelde algemene werkgelegenheidscredieten

In de begroting voor het dienstjaar 1954 werd op hoofdstuk XIV (Onvoorziene uitgaven) een bedrag van 25 miljoen uitgetrokken voor „Kosten Werkgelegenheidspolitiek”. Dit bedrag is aanmerkelijk lager dan het voor hetzelfde doel op de begroting 1953 beschikbaar gestelde bedrag. Dank zij het in het algemeen gunstige verloop der werkloosheid kon de extra-uitvoering van openbare werken met medewerking van het Coördinatie-college voor Openbare Werken (C.O.W.) in 1954 vrij beperkt van omvang blijven. Er waren evenwel ook dit jaar nog enkele gebieden waar zich een groot tekort aan werkgelegenheid voordeed, met name in het winterseizoen 1953—1954, doch gedeeltelijk ook nog daarna. Voor zover ook in het najaar van 1954 in een enkel gebied werkloosheid van ernstige aard moet worden verwacht, zijn reeds — voorshands op zeer bescheiden schaal — in beginsel bedragen toegezegd om alsdan tijdig de uitvoering van enkele openbare werken te kunnen aanvatten.

In totaal zijn tot dusver van vorenbedoelde 25 miljoen de volgende bedragen (in ronde cijfers) toegewezen, c.q. toegezegd aan de daarbij genoemde departementen:

Sociale Zaken en Volksgezondheid (voor bijdragen aan lagere publiekrechtelijke lichamen, met name gemeenten)	10,7 mln
--	----------

Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening (Cultuurtechnische Dienst rond 2,2 miljoen en Staatsboschbeheer 0,3 miljoen)	2,5 mln
Verkeer en Waterstaat (Rijkswaterstaat)	2,7 „
	15,9 mln

Volledigheidshalve kan nog worden vermeld, dat voorts f 33 600 is beschikbaar gesteld aan het Departement van Economische Zaken (regionale industrialisatie). Op de vorenbedoelde begrotingspost is dus momenteel nog ongeveer 9 miljoen beschikbaar.

Van het eveneens op hoofdstuk XIV der Rijksbegroting voor het dienstjaar 1954 uitgetrokken bedrag van 5 miljoen voor kosten, verbonden aan het nemen van maatregelen ter voorbereiding van *toekomstige* werkverruiming, is tot dusver nog slechts een totaalbedrag van rond 2 miljoen gereserveerd, nl. voor:

Sociale Zaken en Volksgezondheid (bijdragen aan lagere publiekrechtelijke lichamen) ..	±	1,5 mln
Verkeer en Waterstaat (grondaankopen etc. Rijkswaterstaat)	±	0,5 mln

10. Overzicht van de middelen ten bate van de diensten 1948 tot en met 1955

Het grootste deel van de Rijksmiddelen, waarbij in het bijzonder aan de belastingmiddelen is te denken, moet geacht worden een algemeen karakter te hebben en niet in direct verband te staan met een bijzondere functie van de Staat. In verband hiermede heeft een indeling naar de onderscheidene onderwerpen van Staatszorg, zoals dit bij de uitgaven is geschied, ten aanzien van de middelen weinig zin.

Volstaan is daarom met een indeling in enkele categorieën, waarbij o.a. enkele belangrijke baten, welke een exceptioneel karakter dragen, naar voren zijn gebracht.

Bij de belastingen is onderscheid gemaakt tussen de kostprijs-verhogende belastingen en de belastingen op winst, inkomen en vermogen. In het bedrag wegens opbrengst van belastingen op winst, inkomen en vermogen voor 1955 zijn voor de kohierbelastingen ramingen opgenomen van de opbrengst van één belasting-, resp. boekjaar, hetgeen betekent, dat geen rekening is gehouden met bijzondere factoren als inhaal van achterstand, versnelling van de aanslagregeling en overloop. De bedragen, vermeld voor de jaren 1948 t/m 1954, betreffen werkelijke resp. vermoedelijke rekeningcijfers; de baten, voortvloeiende uit de genoemde factoren zijn hierin dus wel begrepen.

Tot de exploitatiebaten van bedrijven zijn behalve de baten van de eigenlijke Staatsbedrijven ook die van De Nederlandsche Bank en van andere bedrijven in de particuliere sector gerekend. Tot deze laatste bedrijven behoren o.m. de Nederlandse Aardoliemaatschappij, de N.V. Koninklijke Nederlandsche Zoutindustrie en de N.V. Koninklijke Nederlandse Hoogovens en Staalfabrieken.

De inkomsten wegens rente betreffen ontvangen rente van Staatsbedrijven en tal van andere instellingen.

Middelen met een uitzonderlijk karakter zijn de baten, voortvloeiende uit monetaire operaties, de vrijgegeven tegenwaarde-

gelden, de baten wegens herstelbetalingen, gerecupereerde goederen en liquidatie van vijandelijk vermogen.

Als baten, voortvloeiende uit monetaire operaties, zijn aangemerkt de tegoedschrijvingen aan 's Rijks middelen in verband met de devaluaties van de gulden tegen het einde van de oorlog en in 1949, zomede de baten in verband met de geldzuivering.

Ten aanzien van de vrijgegeven tegenwaardegelden in het kader van de Amerikaanse hulpverlening zij nog aangetekend, dat het hier gaat om de totale vrijgave, ongeacht de bestemming, welke aan de beschikbaar gekomen middelen is gegeven.

Onder de gerecupereerde goederen is het naar Nederland teruggevoerde monetaire goud mede begrepen.

De diverse middelen ten bate van de Gewone Dienst en de Buitengewone Dienst I vormen een conglomeraat van inkomsten wegens prestatie van diensten en levering van goederen door het Rijk, wegens boeten en opbrengst van verbeurd verklaarde goederen, wegens luisterbijdragen en andere speciale heffingen, wegens bijzondere bijdragen, enz.

Bij de middelen van de Buitengewone Dienst II is volstaan met een splitsing in ontvangen aflossingen en overige middelen.

De bijdrage van de Gewone Dienst wegens afschrijving staat tegenover de overeenkomstige post op de uitgavenbegroting en heeft voor de hoogte der Rijksmiddelen alleen boekhoudkundige betekenis. Het is derhalve gewenst deze post geheel afzonderlijk te houden.

Tenslotte wordt nog opgemerkt, dat teneinde aansluiting te verkrijgen met de elders in deze Nota vermelde cijfers der middelen, in het hierna opgenomen overzicht der middelen de opbrengsten der bijzondere heffingen buiten beschouwing zijn gelaten. Volledigheidshalve zijn deze opbrengsten echter in een afzonderlijke tabel samengevat.

Overzicht van de middelen ten bate van de diensten 1948 tot en met 1955
(exclusief bijzondere heffingen)

Omschrijving	1948	1949	1950	1951	1952	Ver- moede- lijk beloop 1953	Ver- moede- lijke uit- komsten 1954	1955
Kostprijsverhogende belastingen	1 568,3	1 715,9	1 994,8	2 319,5	2 195,5	2 237,9	2 411,0	2 439,2
Belastingen op winst, inkomen en vermogen . .	1 745,5	1 991,5	2 026,0	2 458,4	2 858,9	2 714,7	2 663,0	2 650,3
Winsten en andere baten van bedrijven	27,6	33,4	86,4	60,0	43,0	56,7	32,0	41,0
Inkomsten wegens rente	72,5	106,3	72,1	78,8	83,8	101,9	72,0	71,0
Ontvangen aflossingen ¹⁾	38,5	23,1	10,2	1,3	—	—	—	—
Baten voortvloeiende uit monetaire operaties . .	—	389,5	131,3	6,3	—	—	—	—
Vrijgegeven tegenwaarde-gelden	240,0	305,0	278,7	203,0	827,0 ²⁾	221,0	300,0	—
Baten wegens herstelbetalingen, gerecupereerde goederen en liquidatie vijandelijk vermogen . .	32,6	33,6	20,2	72,8	42,1	64,5	132,0	200,0
Diverse middelen ten bate van de Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I	365,6	365,6	306,2	359,9	322,8	359,5	229,6	178,9
Totaal Middelen Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I	4 090,6	4 963,9	4 925,9	5 560,0	6 373,1	5 756,2	5 839,6	5 580,4
Ontvangen aflossingen ¹⁾	199,1	112,5	255,2	172,6	155,5	245,0	253,5	226,8
Diverse middelen Buitengewone Dienst II	8,9	27,0	91,0	30,4	19,5	17,0	114,3	94,3
Totaal Middelen Buitengewone Dienst II (exclusief bijdrage wegens afschrijvingen)	208,0	139,5	346,2	203,0	175,0	262,0	367,8	321,1
Totaal der middelen (exclusief bijdrage wegens af- schrijvingen)	4 298,6	5 103,4	5 272,1	5 763,0	6 548,1	6 018,2	6 207,4	5 901,5
Bijdrage van de Gewone Dienst wegens af- schrijvingen	—	—	89,9	98,0	100,0	107,0	113,0	113,0
Totaal der middelen	4 298,6	5 103,4	5 362,0	5 861,0	6 648,1	6 125,2	6 320,4	6 014,5

Overzicht van de opbrengsten der bijzondere heffingen

Vermogensaanwasbelasting	1 296,5	350,1	65,0	64,1	66,4	73,2	40,0	20,0
Vermogensheffing ineens	752,6	213,6	30,6	16,8	20,0	34,1	30,0	10,0
Totaal ³⁾	2 049,1	563,7	95,6	80,9	86,4	107,3	70,0	30,0

¹⁾ De door het Rijk ontvangen aflossingen worden sinds 1950 alle ten bate van de Buitengewone Dienst II gebracht.

²⁾ Waarvan 750 miljoen ter aflossing van vlottende schuld.

³⁾ Het totaal van de opbrengsten der bijzondere heffingen tot en met 1952, vermeerderd met de vermoedelijke opbrengst over 1953, de vermoedelijke uitkomsten 1954 en de verwachte opbrengst voor 1955 bedraagt rond 3182 miljoen.

11. Vergelijkend overzicht van de belastingmiddelen voor 1954 en 1955 ¹⁾

(in millioenen guldens)

Omschrijving	Oorspronkelijke raming 1954	Nadere raming 1954 ²⁾	Raming 1955
I. Kostprijsverhogende belastingen			
a. Vereveningsheffing	250	275 ✓	285
b. Herkapitalisatie- en superdividendbelasting	Memorie	Memorie	Memorie
c. Motorrijtuigenbelasting	85	92 ✓	90
d. Invoerrechten	400	490 ✓	510
e. Accijns op mousserende gegiste dranken	0,007	0,008	0,008
f. Accijns op gedistilleerd	110	114 ✓	115
g. Accijns op bier	17	21 ✓	22
h. Accijns op suiker	60	75 ✓	70
i. Accijns op tabak	340	325 ✓	330
j. Omzetbelasting	1 140	1 300 ✓	1 300
k. Rechten van zegel	37	43 ✓	43
l. Rechten van registratie	47	57 ✓	60
Totaal	2 486,007	2 792,008	2 825,008
II. Belastingen op winst, inkomen en vermogen			
a. Inkomstenbelasting, na aftrek van voorheffingen	940	1 075 +50	1 100
b. Vermogensbelasting van natuurlijke personen	90	(95)	85
c. Vennootschapsbelasting	825	1 000 +15	1 025
d. Loonbelasting	630	720 ✓	730
e. Dividendbelasting	80	83 ✓	90
f. Commissarissenbelasting	11	12 ✓	13
g. Rechten van successie, overgang en schenking	85	92 ✓	95
Totaal	2 661	3 077	3 138
Totaal der sub I en II genoemde belastingen	5 147,007	5 869,008	5 963,008
Aandeel Gemeentefonds	624,488	815,606	828,361
Aandeel Provinciefonds	32,185	36,823	39,074
Aandeel Landbouw-Egalisatiefonds	8,250	6,000	6,053
	664,923	858,429	873,488
Ten bate van de Rijksbegroting	4 482,084	5 010,579	5 089,520

¹⁾ In dit overzicht zijn niet vermeld de vermogensaanwasbelasting en de vermogensheffing ineens, waarvan de opbrengst voor 1955 is geraamd op resp. f 20 000 000 en f 10 000 000. Voorts zijn niet opgenomen de Rijksbelastingen, welke de Rijksbegroting in engere zin niet ten goede komen (grondbelasting en personele belasting). Zoals bekend ontvangen het Gemeentefonds en het Provinciefonds een aandeel in de sub I en II genoemde belastingen, met uitzondering van de vereveningsheffing, de motorrijtuigenbelasting en het aandeel van het L.E.F. in de opbrengst van de accijns op gedistilleerd. Overeenkomstig het ontwerp van de wet financiële verhouding Rijk—Gemeenten is het aandeel in de daarvoor

aangewezen Rijksbelastingen zowel voor 1954 (vermoedelijke uitkomsten) als voor 1955 gesteld op 1,8 %.

Het aandeel van het Provinciefonds voor het jaar 1954 bedraagt 0,61 %. Dit percentage werd vastgesteld bij wet, waarbij werd afgeweken van het percentage in de provinciale wet, hetwelk 0,7 % bedraagt, en geldt slechts voor de jaren 1951 t/m 1954. Het aandeel van het Provinciefonds voor het jaar 1955 bedraagt wederom 0,7 %.

²⁾ De ramingen der kohierbelastingen zijn exclusief de verwachte extra baten ad in totaal 75 miljoen, voortvloeiende uit het verloop van de aanslagregeling.

/ Gem. 15,45. -
 / P.F. 9,71. -
 / 16.16
 / L.E.F. 419

12. De sterkte van het burgerlijk Rijkspersoneel

Overzicht van het verloop van de sterkte van het burgerlijk Rijkspersoneel

Hoofdstuk/Fonds/Bedrijf	Werkelijke sterkte								Geraamd in de begroting	
	1 Jan. 1948	1 Jan. 1949	1 Jan. 1950	1 Jan. 1951	1 Jan. 1952	31 Jan. 1953 ¹⁾	31 Jan. 1954	30 Juni 1954	1954 ¹⁾	1955
II. Hoge Colleges van Staat en Kabinet der Koningin.	331	336	348	364	332	346	338	340	358	344
IIA. Algemene Zaken	105	106	106	111	112	114	120	115	124	124
III. Buitenlandse Zaken	576	612	673	754 ²⁾	865 ²⁾	2 275 ³⁾	2 375 ³⁾	2 433	2 482	2 609
IV. Justitie	23 592	17 512	16 641	15 789	14 291	14 243	14 285	14 170	15 037	15 016
V. Binnenlandse Zaken	2 301	1 214	1 002	1 092	1 144	726	833	848	873	953
VI. Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen	5 987	6 455	6 841	7 294	7 468	7 582	8 207	8 404	9 031	9 616
VIIB. Financiën	23 923	22 979	22 458	22 372	22 170	21 899	21 860	21 708	22 152	21 829
IXA. Wederopbouw en Volkshuisvesting . .	6 700	5 040	3 880	3 794 ⁴⁾	3 566 ⁴⁾	2 855	2 883	2 864	3 048	2 927
IXB. Verkeer en Waterstaat	7 102	7 410	7 284	7 274	7 314	7 251	7 383	7 428	7 981	8 523
X. Economische Zaken	11 398	8 591	6 753	4 877	4 611	4 529	4 249	4 071	4 534	4 204
XI. Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening (met inbegrip van het Landbouw Crisisfonds)	⁵⁾ 10 048 ⁵⁾	⁵⁾ 8 707 ⁵⁾	⁵⁾ 7 750	6 642	5 916	5 966	6 180	6 334	6 753	7 154
XII. Sociale Zaken en Volksgezondheid . .	4 102	3 930	3 925	4 183 ⁴⁾	4 182 ⁴⁾	4 682	4 819	4 879	5 291	5 366
XIIA. Maatschappelijk Werk	⁶⁾ —	⁶⁾ —	⁶⁾ —	⁶⁾ —	⁶⁾ —	808	859	848	924	930
XIII. Overzeese Rijksdelen				330	344	228	245	246	270	271
XIIIA. Unie-aangelegenheden	289	315	309	313	370					
XIIIB. Uniezaken en Overzeese Rijksdelen . .										
Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds . .	339	355	379	426	434	401	422	425	425	440
Zuiderzeefonds	1 104	1 173	1 165	1 176	1 188	1 179	1 194	1 207	1 321	1 335
Sub-totaal	97 897	84 735	79 514	76 791	74 307	75 084	76 252	76 320	80 604	81 641
VIIIA. Oorlog	7 955	9 008	10 659	12 231	13 873	16 869	19 079	20 644	20 780	23 891
VIIIB. Marine	4 575	5 283	6 118	6 521	7 445	7 951	8 289	8 226	8 709	8 814
Sub-totaal	12 530	14 291	16 777	18 752	21 318	24 820	27 368	28 870	29 489	32 705
Totaal	110 427	99 026	96 291	95 543	95 625	99 904	103 620	105 190	110 093	114 346

¹⁾ De aantallen opgenomen in de Miljoenennota 1954 zijn voor zoveel nodig herzien.

²⁾ Het verschil tussen de werkelijke sterkte per 1 Januari 1952 en 31 Januari 1953 is in hoofdzaak het gevolg van het feit, dat thans in het totaal de administratieve ambtenaren en de Nederlandse en vreemde hulpkrachten in het buitenland zijn verwerkt.

³⁾ Buiten beschouwing zijn gelaten respectievelijk 15 (31 Jan. 1954) en 45 (30 Juni 1954) ambtenaren in tijdelijk dienstverband, belast met werkzaamheden verband houdende met de toekenning en uitbetaling van tegemoetkomingen aan oorlogsslachtoffers uit het voormalige Nederlandsch-Indië. Er wordt naar gestreefd deze werkzaamheden in de loop van 1955 te beëindigen.

Bovendien zijn respectievelijk 4 en 2 ter beschikking van de Buitenlandse Dienst gestelde ambtenaren niet opgenomen.

⁴⁾ Het verschil tussen de werkelijke sterkte per 1 Januari 1952 en 31 Januari 1953 is in hoofdzaak het gevolg van de overgang van de Rijksdienst voor Uitvoering van Werken (D.U.W.) van het Departement van Wederopbouw en Volkshuisvesting naar het Departement van Sociale Zaken en Volksgezondheid.

⁵⁾ Hierin begrepen de seizoenarbeiders bij het Staatsbosbeheer, welke niet tot het eigenlijke burgerlijk Rijkspersoneel behoren, en derhalve na 1 Januari 1950 niet meer in de statistiek zijn opgenomen.

⁶⁾ Aangezien met ingang van 1 September 1952 het Departement van Maatschappelijk Werk is ingesteld, zijn de aantallen van de werkelijke sterkte van vóór 31 Januari 1953 opgenomen bij de Departementen van Binnenlandse Zaken, Sociale Zaken en Volksgezondheid en Overzeese Rijksdelen, voor zover het desbetreffende personeel daarvan afkomstig is.

13. De budgettaire betekenis van de met tegenwaardegelden gefinancierde en te financieren additionele uitgaven

In de ontwerp-begroting 1955 is geen rekening gehouden met de uitvoering van de uit tegenwaardegelden te financieren z.g. additionele projecten, dat zijn projecten welke zonder bedoelde financiering niet of nog niet tot uitvoering zouden zijn gebracht.

Hoewel de additionele projecten in het algemeen een meerjarig karakter hebben, is het gebruik het daarvoor in totaliteit nodige bedrag in eens uit te trekken op de suppletoire begroting voor het dienstjaar, waarin naar verwachting met de uitvoering een aanvang zal worden gemaakt. Door aanwijzing van de begrotingspost voor toepassing van artikel 24 van de Comptabiliteitswet, wordt het dan mogelijk gemaakt het niet verwerkte

bedrag naar de begroting van het volgende jaar over te schrijven. Ook in die begroting en zo nodig in volgende begrotingen wordt de begrotingspost voor toepassing van genoemd wetsartikel aangewezen. Een eenmaal op de begroting beschikbaar gesteld krediet kan op die wijze, onafhankelijk van het jaar van verwerking, volledig worden benut.

Het hierna opgenomen overzicht (in miljoenen guldens) laat zien in hoeverre de uitvoering van de verschillende additionele projecten in de begrotingsjaren 1950 tot en met 1953 is gevorderd en naar verwachting in de jaren 1954 en 1955 zal worden voortgezet.

Project	Totaal krediet	Uitgaven						
		1950	1951	1952	1953	1954	1955	later
<i>Civiele projecten</i>								
Dijken Z.O. Polder	20,0	8,0	12,0	—	—	—	—	—
Biesbosch-plan	2,5	1,5	1,0	—	—	—	—	—
Koninklijke Nederlandsche Hoogovens	7,3 ¹⁾	7,3	—	—	—	—	—	—
Breedband	87,0	20,0	67,0	—	—	—	—	—
Hotelbouw	7,0	0,3	2,5	4,2	—	—	—	—
Bevordering touristenbezoek Ontwikkelingsplan Z.O.	0,5	0,1	0,3	—	—	0,1	—	—
Drenthe	5,1	0,1	1,3	0,9	0,4	0,7	0,9	0,8
Technische hulp en subsidies Contactgroep Opvoering Productiviteit	8,5	0,2	0,7	0,7	1,2	2,0	1,9	1,8
Uitrusting Rijkswerkplaatsen	3,0	1,1	1,7	0,1	0,1	—	—	—
Agrarisch onderzoek	6,8	—	0,5	1,3	1,2	1,1	0,9	1,8
Moderne voederbouw	11,2	—	1,2	3,8	3,3	2,1	0,1	0,7
Groenvoedrogers	9,0	—	0,1	1,7	0,2	2,4	0,6	4,0 ²⁾
Garantiefonds groenvoederdrogerijen	5,0	—	—	5,0	—	—	—	—
Borgstellingsfonds voor de landbouw	25,0	—	—	25,0	—	—	—	—
Rundvee-t.b.c.-bestrijding	50,0	—	8,5	10,0	10,0	10,0	10,0	1,5
Winning organische meststoffen	10,0	—	0,3	0,1	—	2,0	7,0	0,6
Tuberculose-bestrijding	1,6	—	0,7	0,9	—	—	—	—
Rijksinstituut voor de Volksgezondheid	1,0	—	0,1	0,5	0,4	—	—	—
Influenza-bestrijding	0,2	—	—	0,1	—	0,1	—	—
Agrarische productiviteitsprojecten	10,0	—	—	—	0,8	2,5	1,8	4,9
Industriële productiviteitsprojecten	13,0	—	—	—	1,3	1,7	3,0	7,0
„Moody”-productiviteitsprojecten	10,3	—	—	—	0,1	0,6	2,8	6,8
Ontwikkeling technische procédés en apparaturen	20,0	—	—	—	—	0,2	4,0	15,8
	314,0 ³⁾	38,6	97,9	54,3	19,0	25,5	33,0	45,7
<i>Militaire projecten</i>								
Productie militaire voertuigen	175,6	—	—	21,0	31,3	75,0	48,3	—
Bouw van 14 mijnenvegers	76,3	—	—	6,7	13,4	25,5	25,1	5,6
	251,9 ⁴⁾	—	—	27,7	44,7	100,5	73,4	5,6

¹⁾ Beschikbaar gesteld werd 9 miljoen, welk bedrag echter niet geheel nodig bleek.

²⁾ In verband met het stopzetten van de subsidieregeling aan groenvoederdrogerijen is een herzien bestedingsschema voor het te verwachten overschot in voorbereiding.

³⁾ Voor een garantiefonds ten behoeve van de financiering van ondernemingen met risicodragend kapitaal is voorts 100 miljoen gereserveerd.

⁴⁾ In totaal is voor militaire projecten 600 miljoen gereserveerd; van de nog niet in de tabel opgenomen 348 miljoen is 28 miljoen bestemd voor kapitaaldeelname in de Artillerie-Inrichtingen; 116 miljoen zal, zoals inmiddels aan de Staten-Generaal is voorgesteld, besteed worden voor de bouw van Hawker-Hunter dagjagers en S 14-straalvliegtuigen; aan de daarna nog resterende 204 miljoen zal later een bestemming worden gegeven.

14. Voorzieningen met betrekking tot de financiën der lagere publiekrechtelijke lichamen.

1. Het Gemeentefonds en het Provinciefonds

De ramingen van de begroting van het Gemeentefonds zijn gebaseerd op het bij de Staten-Generaal aanhangige wetsontwerp betreffende de financiële verhouding tussen het Rijk en de gemeenten voor de jaren 1953 tot en met 1957 (Gedrukte Stukken, Zitting 1952—1953 — 3053), dat inmiddels door de Tweede Kamer is aanvaard.

Volgens dit wetsontwerp zal het aandeel van het Gemeentefonds 14,84 % bedragen van de opbrengst van de volgende Rijksbelastingen:

inkomstenbelasting	f 1 100 000 000
vermogensbelasting	85 000 000
vennootschapsbelasting	1 025 000 000
loonbelasting	730 000 000
dividendbelasting	90 000 000
commissarissenbelasting	13 000 000
invoerrechten	510 000 000
accijnzen (na aftrek aandeel L.E.F.)	530 955 000
omzetbelasting	1 300 000 000
rechten van zegel	43 000 000
rechten van registratie	60 000 000
rechten van successie, van overgang en van schenking	95 000 000
Totaal	f 5 581 955 000

Van dit bedrag is 11,3 % of f 630 760 000 bestemd voor de financiering van de algemene uitkering en voor reservering, terwijl 3,54 % of f 197 601 000 dient voor de financiering van de belastinguitkering.

Welk gedeelte van genoemd bedrag van f 630 760 000 zal worden aangewend voor toevoeging aan de reserve en welk gedeelte voor uitkering aan de gemeenten, kan nog niet worden aangegeven. Daarover moet de Rijkscommissie van advies voor de gemeentefinanciën worden gehoord, waartoe inmiddels stappen zijn ondernomen. Het ligt in het voornemen de nodige veranderingen in de ontwerp-begroting van het Gemeentefonds bij Nota van Wijzigingen aan te brengen.

Ingevolge het vorgenoemde wetsontwerp zullen voorts rechtstreeks aan de gemeenten ten goede komen de opbrengsten in hoofdsom van de grondbelasting en de personele belasting. De opbrengst in hoofdsom en opcenten van laatstgenoemde belasting wordt aangevuld met een uitkering ten laste der Rijksbegroting om de per 1 Januari 1954 tot stand gekomen verlaging dezer belasting te compenseren.

Evenals in de jaren 1953 en 1954 zal ook in 1955 de rentevergoeding over het bedrag der over afgesloten dienstjaren gevormde reserve 2 % bedragen.

Het aandeel van het provinciefonds in de opbrengst der bovengenoemde belastingen was ingevolge de wet van 8 Mei 1952 (Stb. 253) voor elk der jaren 1951 tot en met 1954 in verband met de ingevoerde belastingverhogingen ter financiering van de verhoogde defensielasten tijdelijk van 0,70 % tot 0,67 % gereduceerd. Afgezien van nog in voorbereiding zijnde maatregelen ter gedeeltelijke compensatie van de inkomstenderving voor de provinciën, voortvloeiende uit de op 1 Januari 1954 ingegane belastingherzieningen, bedraagt het aandeelpercentage voor 1955 dus weer 0,70 %, waardoor een bedrag van ruim f 39 miljoen aan middelen ter beschikking van het Provinciefonds komt.

2. De bijdragen aan lagere publiekrechtelijke lichamen rechtstreeks uit 's Rijks kas

Van de bijdragen, welke de lagere publiekrechtelijke lichamen rechtstreeks ten laste van 's Rijks kas ontvangen en welke voor het merendeel op wettelijke regelingen berusten, kan, in

gedeeld naar de doeleinden waarvoor de bijdragen worden verstrekt, de volgende samenvatting worden gegeven.

Overzicht van de bijdragen aan lagere publiekrechtelijke lichamen rechtstreeks uit 's Rijks kas

(in miljoenen guldens)

	Oorspronkelijk vastgesteld 1954	Vermoedelijke uitkomsten 1954	1955
Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I			
Politie	72	80	82
Onderwijs	78	89	94
Sociale voorzieningen	86	93	84
Volkshuisvesting	87	83	103
Waterstaatswerken	40	38	44
Herstel oorlogsschade	71	61	71
Bescherming Bevolking	5	13	13
Rampschade	129	105	26
Vergoeding wegens derving van opbrengst van personele belasting	—	34	24
Overige doeleinden	13	13	8
	581	609	549
Buitengewone Dienst II			
Voorschotten ingevolge art. 56 van de Woningwet	17	10	10
Overige doeleinden	—	3	2
	17	13	12

Het voor politie uitgetrokken bedrag heeft voor het overgrote deel betrekking op de bijdrage in de kosten van de gemeente-politie. In de ontwerp-begroting 1955 en in de vermoedelijke uitkomsten 1954 is rekening gehouden met de gevolgen van de herziening van de normvergoeding aan de gemeenten.

De verhoging van de onderwijsbijdragen welke de tabel te zien geeft is enerzijds een gevolg van de verhoging der salarissen, anderzijds een gevolg van het leerlingenaccres.

Het verloop van de bijdragen voor sociale voorzieningen wordt bepaald door enkele divergerende ontwikkelingen. Door de gunstige ontwikkeling van de werkgelegenheid in het algemeen is het bedrag der complementaire sociale voorzieningen voor de vermoedelijke uitkomsten van 1954 lager gesteld. Daar staat echter tegenover, dat ter bestrijding van streekwerkloosheid aan een aantal gemeenten bijdragen zijn toegekend voor de uitvoering van kleinere objecten in de sfeer van de openbare werken.

De bijdragen voor volkshuisvesting bestaan voor het belangrijkste deel uit de bijdragen in de exploitatie van woningwet-woningen. Het gestaag toenemen van het aantal woningwet-woningen in exploitatie leidt tot steeds verdere verhoging der bijdragen. Onder de bijdragen voor volkshuisvesting zijn tevens opgenomen de premies voor woningverbetering en woningsplitsing. Vermoedelijk zullen de betalingen voor dit doel in 1954 bij de oorspronkelijke raming ten achter blijven. Het is in hoofdzaak het verloop van deze uitgaven, waaraan de daling van het totale bedrag der bijdragen in het belang van de volkshuisvesting in de vermoedelijke uitkomsten 1954 moet worden toegeschreven.

De stijging van de bijdragen voor waterstaatswerken in 1955 ten opzichte van de oorspronkelijke raming 1954 is o.a. een gevolg van de stijging van de algemene bijdragen aan de provincies, voor onderhoud en verbetering van wegen (Wegenfonds). Ook is een geheel nieuwe bijdrage opgenomen welke

1955

betrekking heeft op de uitvoering van havenwerken te Delfzijl in verband met het soda-project.

De uitkeringen voor oorlogsschade ten laste van de begroting 1954 zullen naar het zich laat aanzien bij de aanvankelijke raming ten achter blijven.

Wat de uitgaven Bescherming Bevolking aangaat moge worden verwezen naar hetgeen terzake is opgemerkt in Hoofdstuk II „De uitgaven voor de verschillende onderwerpen van Staatszorg” van deze Nota onder het hoofd „Defensie”.

De bedragen in deze tabel opgenomen voor rampschade hebben betrekking op het herstel van waterkeringen en van andere overheidseigendommen, zoals openbare gebouwen enz. Opgemerkt zij, dat de gelden, uitgetrokken voor het herstel van waterkeringen, voor een groot deel niet aan de desbetreffende lagere organen zijn uitgekeerd, doch aangewend worden voor betalingen door het Rijk te doen aan de aannemers, die het

dijkherstel hebben verricht. Daar deze werkzaamheden echter geheel en al ten behoeve van de beherende lagere organen zijn gedaan, zijn de desbetreffende uitgaven beschouwd als uitkeringen aan deze organen. Het is duidelijk, dat deze uitgaven van een sterk dalend verloop doen blijken.

Bij het ramen van de onder de Buitengewone Dienst II opgenomen voorschotten in gevolge artikel 56 van de Woningwet is uitgegaan van de veronderstelling, dat de gemeenten de gelden, welke voor de woningbouw (stichtingskosten) nodig zijn zelfstandig op de kapitaalmarkt zullen kunnen verkrijgen. De aangevraagde gelden dienen voornamelijk voor de afwikkeling van enkele vroegere toezeggingen. Voor 1954 kan naar het zich laat aanzien met een lager bedrag worden volstaan, dan aanvankelijk was geraamd. Bij de raming voor 1955 kon rekening worden gehouden met het overboeken van niet bestede gelden van voorgaande jaren.

15. Staatsbalans

Staatsbalans per 31 December 1953

Activa		(in miljoenen guldens)		Passiva	
	1952	1953		1952	1953
1. Kas-, bank- en girosaldi		1 360	1 167	10. Schulden op korte termijn:	
2. Vorderingen op korte termijn en vooruitbetalingen:				a. Schatkistpapier in omloop . .	5 508
a. Belastingen	3 286	2 967		b. Schatkistpromessen bij de Nederlandse Bank ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947.	4 605
b. Nog ten gunste van 1952 (1951) te ontvangen middelen e.d. . .	181	165		c. Institutionele beleggers	151
c. Overige vorderingen en vooruitbetalingen ¹⁾	1 858	1 674		d. Onbelegde gelden Postchèque- en Girodienst	234
	5 325	4 806		e. Buitenlandse schuld	586
3. Vorderingen op lange termijn . .	1 330	1 340		f. Muntbiljetten in omloop	86
4. Reparatievorderingen op voormalige vijandelijke mogendheden	P.M.	P.M.		g. Schulden uit hoofde van leveringen, werkzaamheden enz. .	146
5. Deelneming in het Internationaal Monetair Fonds en in de Internationale Bank voor Herstel en Ontwikkeling	2 090	2 090		h. Diverse schulden op korte termijn	1 199
6. Onroerende en roerende goederen:					1 617
a. Duurzame activa en verbruiks- goederen	7 034	7 664		11. Verplichtingen inzake watersnoodschade	9 527
b. Handelsgoederen	337	210		waarvan reeds betaald	—
	7 371	7 874		12. Verplichtingen inzake oorlogsschade	6 427
7. Staatsbedrijven en deelnemingen in ondernemingen	4 091	4 080		waarvan reeds betaald	3 708
8. Diverse activa:				Lopende rente	2 719
a. Bezittingen sociale verzekeringsfondsen	P.M.	P.M.			9
b. Bezittingen Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds	P.M.	P.M.			2 728
c. Vorderingen enz. uit hoofde van contracten e.d. waartegenover verplichtingen staan (contrapost aan creditzijde no. 17c)	1 740	1 393		13. Storting op Staatsschuld door institutionele beleggers (incl. Rijksfondsen)	249
d. Diversen	437	457		14. Nederlandsche Bank voor overneming Rijksmarkenbezit	1 300
	2 177	1 850		15. Verplichtingen verband houdende met de overeenkomst van Bretton-Woods	1 977
9. Saldo	6 407	5 575		16. Schulden op lange termijn:	
				a. Geconsolideerde binnenlandse schuld	8 360
				b. Buitenlandse schuld	2 967
				c. Diverse schulden op lange termijn	15
					11 342
				17. Diverse passiva:	
				a. Verplichtingen sociale verzekeringsfondsen	P.M.
				b. Verplichtingen Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds	P.M.
				c. Verplichtingen uit hoofde van contracten e.d., waartegenover vorderingen enz. staan (contrapost aan debetzijde onder no. 8c)	1 740
				d. Muntfondsen	118
				e. Reserve waardeveranderingen.	1 170
					3 028
	30 151	28 782			30 151
18. Garanties en saldi van door de Nederlandsche Bank voor rekening van het Rijk gevoerde rekeningen:				18. Garanties en saldi van door de Nederlandsche Bank voor rekening van het Rijk gevoerde rekeningen:	
a. Betreffende Indonesië	1 252	921		a. Betreffende Indonesië	1 252
b. Betreffende diverse instellingen enz.	2 565	2 848		b. Betreffende diverse instellingen enz.	2 565
	3 817	3 769			3 817
					3 769

¹⁾ Onder deze post is thans ook opgenomen de in vorige balansen nog afzonderlijk vermelde dispositieruimte op in het buitenland verkregen credieten (ultimo 1952 7 mln, ultimo 1953 1 mln).

Vorenstaande balans is opgesteld naar dezelfde principes als voor de balansen van voorgaande jaren zijn gevolgd.

Ter toelichting op de balanscijfers moge het volgende dienen:

Post 1. Kas-, bank- en giro-saldi.

Het bedrag van 1167 mln is als volgt te specificeren:

	1953	1952
Nederlandsche Bank	945 mln	882 mln
Postrekening no. 1	21 „	159 „
Overige saldi	201 „	319 „
	1 167 mln	1 360 mln

Post 2. Vorderingen op korte termijn en vooruitbetalingen.

a. Belastingen.

Als vorderingen wegens belastingen zijn opgenomen de belastingbedragen, welke op de balansdatum materieel verschuldigd waren. Het bedrag van 2967 mln is als volgt samengesteld:

1. Kohierbelastingen:

a. Buitengewone heffingen	140 mln
b. Overige kohierbelastingen:	
Reeds opgelegd, nog niet ontvangen	1064 mln
Nog niet opgelegd (globale schatting):	
Over 1952 en voorgaande jaren	470 „
Over 1953	1235 „
	2769 „

2. Niet-kohierbelastingen:

Omzetbelasting	235 mln
Accijnzen	135 „
Loonbelasting	125 „
Vereveningsheffing	45 „
Successierechten e.d.	20 „
	560 „
	3469 mln

Hierop in mindering gebracht:

Aandeel Gemeentefonds en aandeel Provinciefonds	337 mln
Per ultimo 1953 reeds ontvangen, doch nog niet ten gunste van de middelen of van de kohiervorderingen geboekt	165 „
	502 „
	2967 mln

c. Overige vorderingen en vooruitbetalingen.

De vermindering van deze post in 1953 heeft voor het grootste gedeelte betrekking op de daling van het saldo van de bijzondere schatkistrekening (de tegenwaarderekening), welke is teruggelopen van 1155 mln per ultimo 1952 tot 1002 mln per ultimo 1953. De oorzaak hiervan ligt in het feit dat de bij-schrijvingen op deze tegenwaarderekening (68 mln) belangrijk minder waren dan de in 1953 naar de gewone rekening van 's-Rijks Schatkist overgeboekte bedragen (221 mln). Een en ander blijkt nader uit het overzicht van de mutaties in het balanssaldo.

Post 6a. Duurzame activa en verbruiksgoederen.

Uit het onderstaande overzicht blijkt de samenstelling van het balansbedrag en van de mutaties in 1953:

	(Gecor-rigeerde) waarde per 31-12-1952	Investerin-gen in 1953 na aftrek van verkopen e.d.	Afschrijvin-gen in 1953	Waarde per 31-12-1953
Ministerie van Verkeer en Waterstaat	2 648	11	27	2 632
Ministerie van Oorlog. Ministerie van Marine. Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen	1 658 834	510 165	175 36	1 993 963
Burgerlijke Rijksgebouwen	402	6	3	405
Agrarische eigendommen	570	26	7	589
Diversen	616 404	49 26	6 7	659 423
	7 132	793	261	7 664

Post 7. Staatsbedrijven en deelnemingen.

Specificatie van het balansbedrag:

N.V. Nederlandsche Spoorwegen	1765 mln
Staatsbedrijf der P.T.T. (inclusief Rijkspostspaarbank)	1059 „
Staatsmijnen	632 „
N.V. Maatschappij tot Financiering van het Nationaal Herstel	156 „
N.V. De Nederlandsche Bank	146 „
N.V. Koninklijke Luchtvaart Maatschappij	116 „
N.V. Breedband	102 „
Overige Staatsbedrijven en deelnemingen	104 „
	4080 mln

Verwezen zij voorts naar de toelichting bij post 17e.

Posten 8a, 8b, 17a en 17b. Bezittingen, respectievelijk verplichtingen betreffende sociale verzekeringsfondsen en Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds.

Voor de beantwoording van de vraag met welke bedragen deze posten op de balans dienen voor te komen, moet in de eerste plaats vast staan of en in hoeverre de dekking van de desbetreffende verplichtingen zal geschieden op basis van het zgn. „omslagstelsel” dan wel door middel van fondsvorming. Aangezien tot dusver hieromtrent geen beslissing is genomen, zijn de bovengenoemde posten wederom pro memorie in de balans vermeld.

De verschillende facetten van het hierbedoelde vraagstuk vormen thans een onderwerp van studie op het Ministerie van Financiën.

Post 10b. Schatkistpromessen bij de Nederlandsche Bank ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947.

In 1953 is 600 mln afgeboekt van de onder post 14 opgenomen schuld aan de Nederlandsche Bank, waartegenover een even groot bedrag aan schatkistpromessen aan de bank ter hand werd gesteld. Een gedeelte van deze promessen werd door de Nederlandsche Bank in omloop gebracht.

Post 10g. Schulden uit hoofde van leveringen, werkzaamheden enz.

Deze schulden hebben voornamelijk betrekking op de per 31 December 1953 nog ten laste van het jaar 1953 te verrichten betalingen.

Post 11. Verplichtingen inzake watersnoodschade.

In analogie met de gevolgde gedragslijn t.a.v. de oorlogsschade zijn de lasten, voor het Rijk voortvloeiende uit de watersnood, in het passief van de Staatsbalans opgevoerd.

Het is in het huidige stadium uiteraard niet mogelijk deze lasten nauwkeurig te ramen. Op grond van de ter beschikking staande gegevens zijn de totale uitgaven voor het Rijk geraamd op rond 1000 mln.

Post 14. Nederlandsche Bank voor overneming Rijksmarckenbezit.

De daling van deze schuld met 600 mln is reeds toegelicht bij post 10b.

Post 15. Verplichtingen verband houdende met de overeenkomst van Bretton-Woods.

In 1953 is de in vroegere jaren bij het Internationaal Monetair Fonds opgenomen vreemde valuta terugbetaald. Voorts werd een bedrag van 1 mln betaald aan de Internationale Bank voor Herstel en Ontwikkeling, welk bedrag in mindering komt van het nog niet betaalde gedeelte van de deelneming in het kapitaal van de bank.

Post 16. Schulden op lange termijn.

a. Geconsolideerde binnenlandse schuld.

In 1953 werden nieuwe leningen uitgegeven tot een bedrag van 740 mln; geamortiseerd werd 315 mln, waarvan 208 mln door het in betaling nemen van Staatsschuld voor voldoening van belastingaanslagen.

b. Buitenlandse schuld.

De vermindering is — behoudens enige koersverschillen — een gevolg van aflossingen in 1953.

Post 17. Diverse passiva.

e. Reserve waardeveranderingen.

In verband met een (relatief geringe) daling van een aantal prijs-indexcijfers is op de waarde van de „Staatsbedrijven en deelnemingen in ondernemingen” (post 7) een bedrag van rond 70 mln in mindering gebracht. Dit bedrag is afgeboekt van de Reserve waardeveranderingen.

Post 18. Garanties en saldi van door de Nederlandsche Bank voor rekening van het Rijk gevoerde rekeningen.

a. Betreffende Indonesië.

De garantie betreffende het U.S. Surplus Property Credit voor Indonesië, per 31 December 1952 pro resto U.S.A. \$ 58,3 mln, is in 1953 komen te vervallen. Overigens is het totaal der ten behoeve van Indonesië gegeven garanties verminderd door aflossingen op gegarandeerde leningen en afneming van het debetsaldo van de monetaire accoordrekening, de zg. A-rekening.

b. Betreffende diverse instellingen enz.

De toeneming van 283 mln is een gevolg van een stijging der garantieverplichtingen uit hoofde van leningen e.d. en een stijging van de U.S.A. \$-rekeningen bij de Nederlandsche Bank.

Balanssaldo.

Het balanssaldo verminderde in 1953 met 832 mln (van 6407 mln per ultimo 1952 tot 5575 mln per ultimo 1953). Het vermoedelijke begrotingsoverschot van de Gewone Dienst, de Buitengewone Dienst I en het saldo van het Landbouw-Egalisatiefonds van het dienstjaar 1953 bedraagt 489 mln.

Het verschil ad 343 mln is als volgt te analyseren:

1. Ten laste van de Buitengewone Dienst I betaalde oorlogsschade en rente over verplichtingen wegens oorlogsschade, waarvan de schuldverplichting reeds op de balans 1952 voorkomt	363 mln
2. Aanschaffingen in 1953 ten laste van de Gewone Dienst en de Buitengewone Dienst I, welke op de balans zijn geactiveerd, verminderd met de afschrijvingen op deze aanschaffingen	294 „

3. Voordelig saldo der verschillen tussen de werkelijke en de per ultimo 1952 geraamde uitkomsten van de Gewone Dienst en de Buitengewone Dienst I van het dienstjaar 1952....	163 mln
4. Saldo van uitgaven en middelen betreffende het Directoraat-Generaal voor de Bijzondere Rechtspleging, waarvan de betaling resp. de ontvangst reeds in vroegere jaren heeft plaats gehad, doch welke ter verevening zijn opgenomen in de Buitengewone Dienst I van het dienstjaar 1953	124 „
5. Bijboekingen op de tegenwaarderekening bij de Nederlandsche Bank in 1953	68 „
6. Toeneming van de reserves van de Staatsbedrijven	40 „
7. Koersverlies (als gevolg van de devaluatie in 1949) op de bij het Internationaal Monetair Fonds opgenomen vreemde valuta, welk koersverlies ten laste van de Gewone Dienst, dienstjaar 1953, is gebracht, terwijl reeds per ultimo 1949 de koerswijziging in de desbetreffende balanspost is verwerkt	38 „
8. Hogere raming van de over 1952 en voorgaande jaren verschuldigde belastingen	23 „
9. Diversen	99 „
	1212 mln
10. Schade als gevolg van de watersnood 1000 mln waarvan in 1953 betaald	352 „
	648 mln
11. Ten gunste van de middelen 1953 verantwoorde overboekingen van de tegenwaarderekening, welke reeds op de balans 1952 waren geactiveerd	221 „
	869 „
	343 mln

In hoofdstuk V van de Millioenennota is een overzicht gegeven van de mutaties in het balanssaldo. De daarin vermelde cijfers 1952 wijken af van de bedragen, genoemd in het gelijknamige overzicht, dat in de Millioenennota 1954 is opgenomen. De oorzaak hiervan is, dat de rubricering van het overzicht van de mutaties in het balanssaldo over 1953 gebaseerd is op een andere codering van de artikelen der begroting dan die welke in vorige jaren is gehanteerd. Ten einde het overzicht over 1953 te kunnen vergelijken met dat over 1952, is de rubricering over 1952 alsnog aangepast aan de thans gebezigde codering, waardoor een hergroepering van de cijfers over 1952 heeft plaats gehad. Daarbij zijn tegelijkertijd enige correcties aangebracht. Verschillende posten van het overzicht der mutaties in het balanssaldo worden hieronder toegelicht.

I. Lasten betreffende het jaar 1953

Post 1. Lonen en salarissen (inclusief sociale lasten en beloningen in natura aan militair personeel).

Het bedrag van 828 miljoen bevat 391 mln (v.j. 343 mln.) voor de Ministeries van Oorlog en Marine, 112 mln (v.j. 108 mln) voor het Ministerie van Financiën en 325 mln (v.j. 306 mln) voor de overige Ministeries.

Post 2. Huisvestingskosten, bureaunkosten, reis- en verblijfskosten e.d.

In het bedrag van 164 mln is 78 mln (v.j. 67 mln) begrepen voor de Ministeries van Oorlog en Marine.

Post 3. Kosten van onderhoud, verbruik materialen, vernieuwing, inrichting en uitbreiding.

Onder deze post worden de kosten van vernieuwing, inrichting en uitbreiding opgenomen voor zover deze individueel niet belangrijk zijn (de belangrijke kosten zijn begrepen in de

investeringen, verwerkt in balanspost 6 „Onroerende en roerende goederen”).

Het bedrag ad 168 mln is als volgt te specificeren:

Ministeries van Oorlog en Marine	80 mln (v.j. 74 mln)
Ministerie van Verkeer en Waterstaat . .	60 mln (v.j. 51 mln)
Overige Ministeries	28 mln (v.j. 27 mln)

Post 4. Afschrijvingen.

Hiervoor moge worden verwezen naar de toelichting op post 6a van de Staatsbalans.

Post 6. Kosten van sociale voorzieningen en steunverlening (exclusief bijdragen aan sociale fondsen).

De specificatie van het bedrag ad 580 mln luidt als volgt:

Ministerie van Sociale Zaken en Volksgezondheid:	
Noodvoorziening ouden van dagen . .	228 mln
Bijdrage D.U.W.-lonen	58 „
Sociale bijstandsregeling	63 „
Werkloosheidswet	62 „
Uitgaven verband houdende met de werkgelegenheidspolitiek	40 „
Aanvulling Invaliditeitsrente	30 „
Kinderbijslag rentetrekken	17 „
Diversen	25 „
	523 mln
Ministerie van Maatschappelijk Werk:	
Uitvoering van de Wet buitengewoon pensioen 1940—1945	12 mln
Periodieke uitkeringen aan oorlogsslachtoffers	10 „
Diversen	13 „
	35 „
Overige Ministeries	22 „
	580 mln

Post 8g. Overige bijdragen en subsidies.

Het bedrag van 433 mln is als volgt te specificeren:

Ministerie van Wederopbouw en Volkshuisvesting:	
Bijdragen in de exploitatie van woningwetwoningen	27 mln
Bijdragen in de exploitatie van particuliere nieuwbouwwoningen	13 „
Premies ten behoeve van de woningbouw	60 „
Diversen	1 „
	101 mln
Ministerie van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening:	
Uitvoering van cultuur-technische werken	42 mln
Diversen	34 „
	76 „
Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen:	
Bijdrage aan de radio-omroep	22 mln
Diversen	39 „
	61 „
Ministerie van Verkeer en Waterstaat:	
Uitkeringen aan provincies inzake aanleg en verbetering van wegen, kanalen enz.	30 mln
Diversen	12 „
	42 „

Ministerie van Financiën:

Bijdrage aan het Waarborgfonds Rechtsherstel	26 mln
Diversen	15 „
	41 mln

Ministerie van Sociale Zaken en Volksgezondheid:

Bijdrage in het tekort van de vrijwillige ziekenfondsverzekering	10 mln
Diversen	28 „
	38 „

Ministerie van Justitie:

Subsidies inzake verpleging van voogdijkinderen	20 mln
Diversen	4 „
	24 „

Ministerie van Overzeese Rijksdelen:

Bijdrage ten behoeve van de geldmiddelen van Nieuw-Guinea	20 „
Overige Ministeries	30 „
	433 mln

Post 9. Overige lasten.

Het belangrijke verschil tussen de onder deze post opgenomen bedragen over 1952 en 1953 houdt voornamelijk verband met de hierboven reeds genoemde correcties.

II. Baten betreffende het jaar 1953.

Post 1. Belastingen.

De indeling in kohierbelastingen en niet-kohierbelastingen is thans vervangen door de rubrieken „Belastingen op winst, inkomen en vermogen” en „Kostprijsverhogende belastingen”. De specificatie van de onder deze post voor 1953 opgenomen bedragen luidt als volgt:

Belastingen op winst, inkomen en vermogen:	
Inkomstenbelasting	983 mln
Loonbelasting	607 „
Vennootschapsbelasting	852 „
Overige belastingen	224 „
	2666 mln

Kostprijsverhogende belastingen:

Omzetbelasting	1030 mln
Accijnzen	466 „
Invoerrechten	370 „
Vereveningsheffing	240 „
Overige belastingen	165 „
	2271 „
	4937 mln

III. Bijzondere mutaties, welke het balanssaldo ongunstig beïnvloeden.

Post 12. Schade als gevolg van de watersnood.

Hiervoor moge worden verwezen naar de toelichting bij post 11 van de balans.

IV. Bijzondere mutaties, welke het balanssaldo gunstig beïnvloeden.

Post 7. Baten betreffende voorgaande jaren.

Het bedrag van 173 mln heeft voornamelijk betrekking op het saldo der verschillen tussen de werkelijke en de per ultimo 1952 geraamde uitkomsten van de Gewone Dienst en de Buitengewone Dienst 1 van het dienstjaar 1952.

Tenslotte is hierna nog opgenomen een overzicht van alle tot dusver samengestelde balansen. Er zij op gewezen dat de daarin vermelde cijfers betreffende 1947 tot en met 1951 afwijken van de oorspronkelijke balansen van die jaren als gevolg van enige belangrijke correcties.

Gecomprimeerde Staatsbalansen

(in miljoenen guldens)

Activa

Passiva

	31 Dec. 1947	31 Dec. 1948	31 Dec. 1949	31 Dec. 1950	31 Dec. 1951	31 Dec. 1952	31 Dec. 1953		31 Dec. 1947	31 Dec. 1948	31 Dec. 1949	31 Dec. 1950	31 Dec. 1951	31 Dec. 1952	31 Dec. 1953
Kas-, bank- en girosaldi . .	1 221	808	919	575	521	1 360	1 167	Schulden op korte termijn.	14 299	13 014	12 955	11 224	10 197	9 527	8 752
Vorderingen op korte termijn (incl. dispositie-ruimte op buitenlandse credieten) en vooruitbetalingen	7 022	5 858	6 085	6 877	6 876	5 325	4 806	Verplichtingen inzake watersnoodschade	—	—	—	—	—	—	648
Vorderingen op lange termijn	2 093	2 764	1 059	1 128	1 359	1 330	1 340	Verplichtingen inzake oorlogsschade	4 908	4 346	3 935	3 586	3 152	2 728	2 365
Reparatievorderingen op voormalige vijandelijke mogelijkheden	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	Storting op Staatsschuld door institutionele beleggers (incl. Rijksfondsen).	1 634	1 484	737	286	134	249	323
Deelneming in het Internationaal Monetair Fonds en in de Internationale Bank voor Herstel en Ontwikkeling	1 400	1 377	1 999	2 090	2 090	2 090	2 090	Nederlandsche Bank voor overneming Rijksmarkenbezit	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 300	700
Onroerende en roerende goederen	5 114	5 313	5 455	5 982	6 984	7 371	7 874	Verplichtingen verband houdende met de overeenkomst van Bretton-Woods	1 326	1 388	1 987	2 081	2 081	1 977	1 794
Staatsbedrijven en deelnemingen in ondernemingen	2 546	2 760	3 083	3 555	3 980	4 091	4 080	Schulden op lange termijn.	9 124	9 446	10 827	11 549	11 819	11 342	11 590
Bezittingen sociale verzekeringsfondsen en Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	Verplichtingen sociale verzekeringsfondsen en Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
Diverse activa	1 065	1 110	1 397	1 714	2 147	2 177	1 850	Diverse passiva	924	954	1 171	1 852	3 032	3 028	2 610
Saldo	20 461 13 254	19 990 12 142	19 997 13 115	21 921 10 157	23 957 7 958	23 744 6 407	23 207 5 575								
	33 715	32 132	33 112	32 078	31 915	30 151	28 782		33 715	32 132	33 112	32 078	31 915	30 151	28 782
Garanties en saldi van door de Nederlandsche Bank voor rekening van het Rijk gevoerde rekeningen	1 337	1 590	2 530	3 464	3 361	3 817	3 769	Garanties en saldi van door de Nederlandsche Bank voor rekening van het Rijk gevoerde rekeningen	1 337	1 590	2 530	3 464	3 361	3 817	3 769

16. Overzichten van de ontwikkeling van de Nationale Schuld en van de consolidaties sinds 1945

a. Overzicht van de ontwikkeling van de Nationale Schuld sinds 1945

(in miljoenen guldens)

Datum	Gevestigde binnenlandse schuld	Schuld aan de Nederlandsche Bank	Schatkistpapier in omloop	Schatkistpapier bij de Nederlandsche Bank ingevolge overeenkomst d.d. 26 Februari 1947	Daggeldleningen	Boekschuld aan de Nederlandsche Bank ingevolge overeenkomst d.d. 26 Februari 1947	Muntbiljetten in omloop	Schuld aan gemeenten (terzake van belastingen)	Saldo Gemeente- en Provinciefonds, enz.	Stortingen door Rijksfondsen en institutionele beleggers in anticipatie op een uit te geven vaste lening	Overige binnenlandse schulden op korte termijn	Vergoedingen wegens geleden oorlogsschade (incl. Grootboek Wederopbouw)	Vergoedingen wegens geleden watersnoodschade	Totaal binnenlandse schuld	Gevestigde buitenlandse schuld	Vlottende buitenlandse schuld	Verplichtingen wegens bij het I.M.F. opgenomen vreemde valuta	Totaal buitenlandse schuld	Totaal-Generaal
31-12-'45	5 767	—	8 764	—	—	—	178	—	—	1 378	1 080	4 989	—	22 156	576	463	—	1 039	23 195
31-12-'46	7 160	—	5 963	—	—	—	155	15	—	1 543	2 011	4 483	—	21 330	1 022	321	—	1 343	22 673
31-12-'47	7 099	—	7 111	2 000	—	1 500	149	—	—	1 621	1 895	3 822	—	25 197	1 021	984	—	2 005	27 202 ¹⁾
30- 6-'48	7 407	—	6 939	1 800	—	1 500	145	—	—	1 538	1 946	3 572	—	24 847	1 887	421	—	2 308	27 155
31-12-'48	7 206	—	6 845	1 800	—	1 500	144	19	—	1 484	1 196	3 261	—	23 455	1 875 ²⁾	399 ⁴⁾	—	2 274	25 729
30- 6-'49	7 158	—	6 426	1 800	—	1 500	136	91	—	1 331	1 310	3 082	—	22 834	2 228	291	—	2 519	25 353
31-12-'49	7 732	—	6 749	1 750	—	1 500	137	133	—	737	1 250	4 110 ³⁾	—	24 098	2 923 ³⁾	450 ⁴⁾	—	3 373	27 471
30- 6-'50	8 359	—	6 380	1 350	—	1 500	138	152	—	317	1 091	3 964	—	23 251	3 053	400	—	3 453	26 704
31-12-'50	8 418	—	5 355	1 650	—	1 500	137	183	—	286	1 109	3 548	—	22 186	3 089 ³⁾	265 ⁴⁾	—	3 354	25 540
30- 6-'51	8 646	13	4 903	1 500	53	1 500	137	183	420 ⁵⁾	135	1 223	3 409	—	22 122	3 026	265	—	3 291	25 413 ⁵⁾
31-12-'51	8 763	—	4 448	1 500	55	1 500	143	66	397	134	1 259	3 114	—	21 379	3 023 ³⁾	206 ⁴⁾	—	3 229	24 608
30- 6-'52	8 573	—	4 852	800	—	1 300	141	29	441	226	1 211	2 932	—	20 505	2 984	129	—	3 113	23 618
31-12-'52	8 360	—	5 508	151	—	1 300	146	—	432	249	1 595	2 728	—	20 469	2 961 ³⁾	64 ⁴⁾	—	3 025	23 494
30- 6-'53	8 405	—	5 624	241	—	1 000	145	91	127	362	1 356	2 556	—	19 907	2 886	7	—	2 893	22 800
9)																			
31-12-'52	8 360	—	5 508	151	—	1 300	146	—	245	249	1 756	2 728	—	20 443	2 961 ³⁾	64 ⁴⁾	182	3 207	23 650
30- 6-'53	8 405	—	5 624	241	—	1 000	145	91	56	362	1 435	2 556	893	20 808	2 886	7	—	2 893	23 701
31-12-'53	8 785	—	4 605	517	—	700	151	60	207	323	1 796	2 365	648	20 157	2 790 ³⁾	3 ⁴⁾	—	2 793	22 950
30- 6-'54	9 209	—	4 545	306	—	400	151	25	243	265	1 545	2 239	486	19 414	2 511	3	—	2 514	21 928

¹⁾ De toeneming is in hoofdzaak te wijten aan de overgang op de Staat van de in rijksmarken luidende bezittingen van De Nederlandsche Bank N.V. Daartoe bij de Wet van 30 Augustus 1946 (*Stb.* G 226) gemachtigd, sloot de Minister van Financiën op 26 Februari 1947 met de Directie van De Nederlandsche Bank N.V. een overeenkomst, waarbij tegen vergoeding van 4471 miljoen een bedrag van R.M. 5933 miljoen door de Staat van De Nederlandsche Bank N.V. werd overgenomen. Van het aan de Bank te betalen bedrag bleef de Staat voorshands 1500 miljoen schuldig, het resterende bedrag is door de Staat betaald met nominaal 2100 miljoen in schatkistpapier, terwijl 871 miljoen door contante betaling dan wel op andere wijze werd verrekend.

²⁾ De toeneming van dit schuldbedrag moet worden toegeschreven aan het feit, dat het bedrag per 30 Juni 1949 o.m. was gebaseerd op de normen, geldende voor het Besluit Materiële Oorlogsschaden, terwijl voor de bepaling van het bedrag per 31 December 1949 is uitgegaan van de Wet op de Materiële Oorlogsschaden. Na de totstandkoming van deze wet is als schuld per 31 December 1949, in overeenstemming met het voor de Staatsbalans per die datum ingenomen standpunt, het op grond van de wet berekende bedrag opgenomen. Uiteraard is op het bedrag per 31 December 1949 mede van invloed geweest het bedrag, dat sinds 30 Juni 1949 was uitbetaald.

³⁾ en ⁴⁾. De afwijkingen tussen deze bedragen enerzijds en de posten 16b en 12f van de Staatsbalans per 31 December 1949 resp. 31 December 1950, alsmede de posten 15b en 11f van de Staatsbalans per 31 December 1951 resp. 31 December 1952 en de posten 16b en 10e van de Staatsbalans per 31 December 1953 anderzijds vinden hun oorzaak in het feit, dat de bedragen ³⁾ en ⁴⁾ betrekking hebben op de opgenomen

gedeelten van de desbetreffende leningen (na aftrek der aflossingen), terwijl onder voornoemde posten van de Staatsbalans de hoofdsommen der leningen zijn vermeld (eveneens na aftrek van de afgeloste bedragen), waartegenover de op de balansdatum nog bestaande dispositieruimte aan de actiefzijde der balans onder post 2 paraisseert. Voorts is onder „Buitenlandse schuld op korte termijn” de lopende rente op de balansdatum van zowel de kortlopende als langlopende buitenlandse schuld opgenomen, welke rente uiteraard niet in bovenstaand overzicht is verwerkt.

⁵⁾ Sedert begin 1952 zijn in de publicaties van de vlottende binnenlandse schuld de volgende posten opgenomen: Saldo Gemeentefonds, Saldo Provinciefonds en Schuld aan Gemeenten uit hoofde van geblokkeerde gelden uit het Gemeentefonds. In dit overzicht zijn deze schuldcomponenten teruggewerkt tot 30 Juni 1951.

⁶⁾ In 1954 zijn enige wijzigingen aangebracht in de publicatie van de stand van 's Rijks Kas, welke wijzigingen in het tweede gedeelte van bovenstaand overzicht zijn teruggewerkt tot 31 December 1952. Door deze wijzigingen zijn de cursief gedrukte bedragen in het eerste gedeelte van het overzicht niet meer vergelijkbaar met de overeenkomstige bedragen in het tweede gedeelte (zie de toelichting op de publicatie van de stand van 's Rijks Kas per 31 Januari 1954 in de *Nederlandse Staatscourant* van 18 Maart 1954, no. 54). Het saldo van het gemeentefonds zou, op kasbasis berekend, per de ultimo van de jaren 1949 t/m 1951 hebben bedragen resp. 33, 157 en 273 miljoen. De verplichtingen wegens bij het International Monetary Fund opgenomen vreemde valuta beliepen per de ultimo van de jaren 1947 t/m 1951 resp. 138, 200, 286, 286 en 286 miljoen.

b. Overzicht van de consolidaties sinds 1945
(in miljoenen guldens)

	Stortings- datum	Netto-bedrag	Aard der lening
1946			
3 % Grootboetschuld 1946	1-3-1946	1 007,3	Publieke emissie ten laste van geblokkeerde tegoeden.
3 % N.W.S.	1-7-1946	823,3	Idem.
	1)	23,0	Publieke emissie.
		1 853,6	
1947			
3-3½ % Lening 1947 I	15-3-1947	2 742,5	Publieke emissie (conversie).
3-3½ % Lening 1947 II	1-4-1947	119,8	Geplaatst bij de Rijksfondsen (conversie).
3 % \$ Lening 1947	1)	64,4	Publieke emissie.
		2 926,7	
Aflosbaarstelling wegens conversie		2 865,8	
		60,9	
1948			
2½ % N.W.S.		40,0	Naasting Ned. Bank.
3 % \$ Lening 1947	1)	181,7	Publieke emissie.
3 % Investeringscertificaten	1)	423,7	Publieke emissie in het kader van de afsluiting der geldzuivering.
3 % Lening per 1962/64	1-6-1948	1 140,0 ²⁾	Geplaatst bij de Rijksfondsen.
3¼ % Lening 1948	1-6-1948	360,0	Institutionele beleggers en publieke emissie, ten dele conversie
3¼ % Beleggingscertificaten	1)	14,2	Publieke emissie in het kader van de afsluiting der geldzuivering.
		2 159,6	
Aflosbaarstelling wegens conversie		1 225,5	
		934,1	
1949			
3¼ % Lening 1949	1-11-1949	500,0	Geplaatst bij de Rijksfondsen ten laste van de Voorinschrijfrekening.
3 % \$ Lening 1947	1)	13,3	Publieke emissie.
3 % Investeringscertificaten	1)	301,5	Publieke emissie in het kader van de afsluiting der geldzuivering.
3¼ % Beleggingscertificaten	1)	9,3	Idem.
		824,1	
1950			
3 % Investeringscertificaten	1)	148,5	Publieke emissie in het kader van de afsluiting der geldzuivering.
3¼ % Beleggingscertificaten	1)	11,1	Idem.
3¼ % Lening 1950 I	15-3-1950	200,0	Publieke emissie.
3¼ % Lening 1950 II	1-6-1950	430,0	Geplaatst bij de institutionele beleggers ten laste van de Voorinschrijfrekening.
3¼ % Onderhandse lening 1950	1-5-1950	25,0	Ondershands geplaatst bij een bedrijfspensioenfonds.
		814,6	
1951			
3 % Investeringscertificaten	1)	1,9	Publieke emissie in het kader van de afsluiting der geldzuivering.
3¼ % Beleggingscertificaten	1)	0,2	Idem.
3½ % Lening 1951	1-5-1951	200,0	Publieke emissie (56 mln) en geplaatst bij de Rijksfondsen ten laste van de Voorinschrijfrekening (144 mln).
2¾ % Belastingcertificaten	1)	169,9	Publieke emissie.
4 % Lening 1951	16-7-1951	305,7	Ondershands geplaatst bij levensverzekeringsmaatschappijen, personeel- en pensioenfondsen ter consolidatie van 3½ % schatkistbiljetten.
4 % Lening per 1976	16-7-1951	16,9	Ondershands geplaatst bij levensverzekeringsmaatschappijen, personeel- en pensioenfondsen ter consolidatie van 3½ % schatkistbiljetten.
4 % Lening per 1976 II	3-12-1951	0,1	
		694,7	

1) Op deze leningen kan gedurende een bepaalde periode worden ingeschreven.

2) Ter toelichting van de conversie van de 3-3½ % Nederlandse Staatslening 1938 diene het volgende:

Van de 3-3½ % Nederlandse Staatslening 1938 stond op

1 Juni 1948 nog uit f 1 225 467 700

Aflossing werd gevraagd voor 109 216 200

Geconverteerd werd f 1 116 251 500

Vrij ingeschreven werd voor f 383 748 500

Totaal bedrag der beide leningen f 1 500 000 000

waarvan 3 % Lening per 1962-64 f 1 140 000 000

en 3½ % Lening 1948 360 000 000

Onder de vrije inschrijvingen ad f 383 748 500 zijn ook begrepen inschrijvingen ten laste van de 2½ % Liquiditeitsrekening tot een bedrag van f 106 436 200 en ten laste van door institutionele beleggers gehouden 3 % rekeningen bij 's Rijks schatkist ter deelneming in toekomstige Staatsschuld tot een bedrag van f 192 542 500.

	Stortings- datum	Netto-bedrag	Aard der lening
1952			
3 % Investeringscertificaten	1)	0,6	Publieke emissie in het kader van de afsluiting der geldzuivering.
4 % Lening per 1977 I, II en III . .	1-2-1952	0,3	Ondershands geplaatst bij levensverzekeringsmaatschappijen ter consolidatie van 3½ % schatkistbiljetten.
	1-3-1952		
	1-11-1952	0,9	
1953			
3 % Investeringscertificaten	1)	0,4	Publieke emissie in het kader van de afsluiting der geldzuivering.
3¾ % Lening 1953	1-4-1953	200,0	Publieke emissie.
3½ % Lening 1953 I	1-9-1953	400,0	Publieke emissie (339 mln) en geplaatst bij de Rijksfondsen ten laste van de Voorinschrijfrekening (61 mln).
3½ % Lening 1953 II	1-9-1953	140,0	Geplaatst bij de Rijksfondsen en -instellingen ten laste van de Voorinschrijfrekening.
		740,4	
1954			
3 % Investeringscertificaten	1)	0,3	Publieke emissie in het kader van de afsluiting der geldzuivering.
3½ % Lening 1954	1-2-1954	70,3	Ondershands geplaatst bij een bedrijfspensioenfonds.
3¼ % Lening 1954 I	15-2-1954	300,0	Publieke emissie.
3¼ % Lening 1954 II	15-2-1954	150,0	Geplaatst bij de Rijksfondsen en -instellingen ten laste van de Voorinschrijfrekening.
2⅝ % Schatkistcertificaten	2-8-1954	398,4	Omzetting bijzondere schatkistbiljetten in handen van het bankwezen in 8-, 10- en 12-jarige schatkistcertificaten.
2¾ % Schatkistcertificaten	2-8-1954	403,2	
2⅞ % Schatkistcertificaten	2-8-1954	398,4	
		1 720,6	
		7 643,9	

1) Op deze leningen kan gedurende een bepaalde periode worden ingeschreven.